

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, 1866.

ΤΟΜΟΣ ΙΖ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 395.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ

*Περὶ τῆς ἰταλικῆς ἐπιφύσεως ἐπὶ τὴν δημοτικὴν
γλῶσσαν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων.*

ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΛΗΘΗΤΟΥ

Γ. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ,

ἐπιμελητοῦ τοῦ ἑλλην. ἐκπαιδευτηρίου.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδιον 393—394).

Γ'.

Ἑτυμολογικὰ καὶ φρασολογικὰ.

1) *Καταλήξεις τῶν ἐκ τῆς ἰταλικῆς λέξεων.*

Τὰς προπαχθεύσας ἰταλικὰς λέξεις εἰς τὰς οἰκείας κατατάσσοντες καταλήξεις, παρατηροῦμεν ἐν γένει ὅτι ἐκείναι μάλιστα αἱ καταλήξεις ἐπεκράτησαν, ὅσαι διὰ τὴν γραμματικὴν συγγένειαν τῆς ἰταλικῆς καὶ ἑλληνικῆς ἔχουσιν ἀντιστοίχους ἐν τῇ ἑλληνικῇ.

ΑΤΟΣ [λ. *atus, ata, atum* παθ. μετοχή, ἀνάλογος τῶν ἑλληνικῶν παθητικῶν ὀνομάτων εἰς ἠτιδός, κτή, πτόν (δωρ. ατόσ, ατή, ατόν) ὠτόσ, ὠτή, ὠτόν (βλαχ. *aiù, γαλ. at ale*)] ατο, ατα' μελάτος, ἀφράτος, δροσάτος, σωζάτος (σουζα, *suso*) τρεχάτος, φρυδάτος, χιονάτος, βαρβάτος, κουδονάτος,

γεμάτος, ξυδάτος. Ἀυτὴ ἡ κατάληξις καὶ περ ξενοφανῆς εἶναι ἀρχαιοτάτη ἐν τῇ ἑλληνικῇ, πιθανῶς μέχρι τῆς πελασγικῆς μορφῆς ἀνατρέχουσα. Ἐκ τῆς ἰταλικῆς δὲ κομνάτος, ἰντερεσάτος, σολντάτος, δεπουτάτος' ἢ εἰς ἰτος (λ. *itus a um* ἐκ τῶν εἰς ἰρε ῥημάτων) σοῦδιτος, σοῦρπιτος [καθ' ἐφέλκυσιν, διότι ὁ Κορ. παράγει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἐρπετός, σερπετός].

Οὐδ. ΑΤΟ(ν)' κυδωνάτο, μοσχάτο, πιπεράτο, ζαχράτο, βρεσινάτο, μυγδαλάτο, μαρινάτο, νοικοκυράτο, ἀδελφάτα, πρωτάτο καὶ καθ' ἕλξιν τὸ τουρκοβάρβαρον σουλτανάτο. Νεώτερα δὲ καὶ ἐπομένως ἰταλικώτερα εἶναι τὰ ἐξῆς' φλάτο, σενάτο, μαντάτο, στουφάτο, στάτο, πιάτο, τσιρῶτο, βελουδο κτλ. καὶ τὰ εἰς ἰτο ἴτο ἐκ τῶν εἰς ἰρε καὶ ere ῥημάτων, κρέδιτο, τράντσιτο, παρτιδο.

Ἄλλὰ παντάπασι διάφορα εἶναι τὰ εἰς ἔτο *etto*, ἐξ ὑποκοριστικῆς καταλήξεως πηγάζοντα' στιλέτο, λουκέτο, λαζαρέτο, μανικέτι (οὐχί—το, ὡς ἀπὸ τοῦ μανικέτιον) κασκέτο κτλ. — Ἀνάλογα εἶναι τὰ σαλτσισότο, καπότο, λαούτο.

Θηλ. ΑΤΑ' στράτα, τράτα, σκλάτα, πατάτα, κρεβάτα, ντομάτα, κανάτα, στίτα. Μόνον δὲ κατὰ τὸ δ, ἰσπανικωτέρας προφορᾶς, διαφέρουσι τὰ ἐξῆς' ἀρζιάδα, γιτσάδα, λεμονάδα, σουμάδα, φεργάδα, ἀρμάδα, βελάδα, ἰντράδα, ἀλιάδα, μπογάδα, μόνεδα, παρτιδζ, κτλ' ἅτινα ἐνίοτε φαίνεται ὅτι ἐ-

φελκύσθησαν ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἀσπράδα, γλυκάδα κτλ. (ἐκ τῆς θηλ. δηλαδὴ καταλήξ. ας. ἀδος, αἰτ. ἀδα).

Διάφορα ὁμοίως εἶναι τὰ ἐξῆς ἐξ ὑποκοριστικῆς καταλήξεως πηγάζοντα γολέτα, μπερέτα, φουρκέτα, μπεσέτα, μπασέτα, φέτα, λαντσέτα, βιολέτα, τρομπέτα— ἢ τὰ εἰς ίτα, ὡς ἐκ τῶν εἰς ίρε ῥημάτων οἶον μαργαρίτα κτλ. ἐνίοτε καὶ εἰς ἔσα, οἶον ῥιμέσα (παθ. μετ.).

Παντάσῃ δὲ διάφορα εἶναι καὶ τὰ εἰς τὰ τα (λ. tas-tatis ἀναλογ. πρὸς τὴν ἑλλην. τῆς -τητος (δωρ. τας τατος)) λιμπερτά, σιγουριτά κτλ. καὶ τὰ μουστάρδα, μπομπάρδα.

ΝΤΟΣ, ΝΤΗΣ αρω. ΝΤΑ θηλ. ΝΤΟ, ΝΤΙ οὐδ. [λ. andus, a, um' endus, a um' ans, antis' ens-entis, ἀναλογ. τῶν ἑλλ. εἰς -έντος τῶν εἰς μὴ ῥημ. τιθεις-έντος, φωνήεις-έντος κτλ.] λεβάντες, ἰντριγάντες, μπιρμπάντες, τενέντες [τὸ τριπόντες δὲ εἶναι ἀνάλογον] μπάντα, τιράντα, λεβάντα, ποῦντα καὶ ἀνάλογον τὸ φοῦντα.

Ἀνάλογα εἶναι καὶ τὸ διαμάντι (ἰταλοφανεῖς, ἀδάμας αντος) γάντι κτλ. καὶ τὰ φόντο, (σκόντο, εἶναι παθ. μετοχ.).

Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγονται καὶ τὰ ῥωμάντισο, [τὸ στρωμάτισο εἶναι ἰταλοφανεῖς, δύναται δὲ νὰ ἦναι = τὸ στρωμάτιον] ἔτι δὲ καὶ τὰ πρεφερέντσα, βελέντσα, γαλέντσα. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν διάφορα εἶναι τὰ ὡς ἀπὸ τῆς καταλήξεως ια' πόλιτσα, δρίτσα, καρτότσα, γουστερίτσα (διότι ἡ συνεκφώνησις τοῦ ι μετὰ τοῦ ὀδοντοπροφέρτου τ παράγει ὑπερωϊκόν τινα φθόγγον, τὸν τσ, πόλιτσα = τσα). Εἰς δὲ τὴν κατάληξιν ταύτην ἡ ἑλληνικὴ (ὡς καὶ ἡ ἰταλικὴ, οἶον barracuzza κτλ.) ἀποδίδει ἔννοιαν ὑποκορισμοῦ, οἶον νυφίτσα, κλαρῦτσικος κτλ. διότι εἶναι πολλάκις, ὡς παρετήρησεν ὁ Κοραῆς, αὐτὴ ἡ ἀρχαία ἰσκος, ἰσκη' κορίσκη, κορίτσι κτλ.

ΜΕΝΤΟ (ν) [παθ. κατάληξις συγγενῆς τῆς λατ. μετοχῆς ens - tis καὶ τῆς ἑλλην. μος, μη, μα' λ. mentun, ἰτ. mento, γ. ment] ἀρμαμέντο, κομπλιμέντο, ἀνάλογα δὲ τὸ σταβέντο, ῥαβέντι.

ΑΝΟΣ [λ. anus, a, um' ἰτ. ano, a, γ. ien nne' ἀναλογ. τῆς ἑλλ. ανος, η, ον' οἶον Ἀσιανός, Ἀγκυρανός, Σαρδικανός, Κιζικηνός] καπετάνος, πορτολάνος' σύνηχον δὲ εἶναι τὸ δραγουμάνος.

Ἡ δὲ κατάληξις ΙΣΟ δὲν ἀναφέρεται, παρούσης τῆς ὁμοίας ἑλληνικῆς, ἧς ἕνεκα οὐδ' ἡ ESCO εἰσεχώρησεν παρ' ἡμῖν, ὡς ἐν τῇ γαλλικῇ soldatesque, pittoresque, moresque, dantesque.

Θηλ. ΑΝΑ τραμουντάνα, ταρτάνα, κμπάνα, μαντσουράνα, σύνηχον τὸ μελιτσάνα.

Ἀλλὰ διάφορα εἶναι τὰ ἐκ τῆς λατ. καταλήξεως

πα ἀναλόγου τῆς ἑλλην. νη (δωρ. νη) καλλονῆ, ἡδονῆ' οἶον κολώνα, κορώνα' ἀνάλογα δὲ τὰ παπαροῦνα, τσαμποῦνα, γούνα, φουρτοῦνα. Διάφορα ἐπίσης εἶναι καὶ τὰ ἐκ τῆς λατ. καταλήξ. Ο ΟΝΙΣ ἀναλόγου τῆς ἑλλην. ὦν, ὦνος' σηπεδῶν ὦνος, οἶον' κομισσιόνη κτλ.

Οὐδέτ. ΑΝΟ ΑΝΟ πιάνο.

ΙΝΟΣ (λ. inus a um ἰτ. ino, a γ. in, ine ἀναλογ. ἑλλ. ἰνος' θερινός, ταραντίνος), λεβαντίνος, καπουτσίνο, ἀναλογ. σπιουῖνος.

Θηλ. ΙΝΑ καρίνα, σεντίνα, βρεσίνα, κουζίνα, καρμπίνα, μίνα, τρεμεντίνα, κουρτίνα, μπερλίνα' ἀνάλογα δὲ πως εἶναι τὰ ἀντένα, πένα, κωδένα. Ἀνάλογοι εἶναι καὶ αἱ ἰταλοφανεῖς καταλήξεις τῶν κρεβατίνα, προβατίνα καὶ τὰ Πετροπούλινα, Γεωργίνα κτλ. ἄπερ ἀλλαχοῦ ἑλληνικώτερον λέγονται Πετροπούλαινα, Γεωργαίνα, κατὰ τὸ λίκαινα κτλ.

Οὐδ. ΙΝΟ κζίνο, μαντολίνο, ἄτινα ἐφέλκονται τὸ ὄρδινο κ.λ. ἔτι δὲ τὰ μπόλινο (ὡς κατὰ συγκοπήν ἐκ τοῦ μπόλιον) σκαρπίνι, τσεκίνο, ἄτινα σχεδὸν πάντα ἐμφαίνουσιν ὑποκοριστικὴν τινα ἔννοιαν.

Τὰ δὲ εἰς ΟΝΙ ΟΥΝΙ (onus, a, um) ἐξ ἐναντίας ἐμφαίνουσι μεγεθυντικὴν τινα ἔννοιαν' καπόνι, τιμόνι, μακαρόνι, πηγόνι, πνταλόνι, κανόνι, τρομπόνι' ἀνάλογα εἶναι τὰ μπαστούνι, καντοῦνι, τακούνι, μιλισούνι. Πολλάκις ἐξ ἐναντίας κατάγονται ἐξ ὑποκοριστικῶν ἑλλ. πριόνιον (πρίων), κουδούνι (κώδων, κωδώνιον) κτλ.

ΑΡΙΟΣ, ΑΡΟΣ, ΑΡΙΣ, ΑΡΙΑ, ΑΡΙΟΝ' λ. arius, a, um, ἰτ. ario aria, γ. aige, ἀναλογ. τῆς ἑλλην. ἤριος, α, ον (δωρ. αριος, α, ον)' ἐνίοτε δὲ ὑπολανθάνει καὶ ἡ ὑποκοριστὴ ἔννοια ἀριον, ἢ, μάλιστα εἰς τὰ θηλ. ἀρα, ὑπολανθάνει καὶ ἡ ἔννοια τῆς εἰς are ῥηματ. καταλήξεως. Ἐν δὲ τῇ βλαχικῇ γλώσσῃ πάντα τὰ ῥηματικά ἀφηρημένα οὐσιαστικά λήγουσιν εἰς are, καὶ εἶναι αὐτὰ τὰ ἀπαρέμφατα, οἶον' plimbarea.

Σεκρετάριος, τσαγγάρις, ταβουλάριος, μακελάρις, ἀκτάρης, μπρινάρος, νοτάρος, ὀρδινάριος (καί = ικος).

Ἐνταῦθα προσαρτῶμεν τὰ εἰς στρος (ὡς ἐκ συγκοπῆς τῶν εἰς ἤριος) ματστρος, μινίστρος, — μανέστρα, φανέστρα κτλ.

Συγγενῆς κατάληξις εἶναι ἡ τῶν μπαρμπέρις, σπετσιέρις, καθαλιέρις.

Διάφορον ὁμοίως εἶναι τὸ ντιρετόρος (l. tor' ris ἰτ. ore' γ. eur' ἑλλ. ωρ, ορος) κ.τ.λ.

Θηλ. ΑΡΑ γαμπάρα, κκυάρα, ἀντάρα, λανάρα. Καὶ κουμανταρία, καντσελαρία, καθαλαρία, μπαταρία κτλ. (ἀναλ. φρουκτωρία).

ἔτι δὲ τὰ μπρατσέρα, ταμπακέρα, σουπιέρα, ἀνάλογα καὶ τὰ ὄπερα, μεσοῦρα, σαβούρα, πρεμοῦρα. Τὴν δὲ εἰς οὔρα ταύτην κατάληξιν, μεταχειρίζομε

νη ἢ ἑλληνικῆ, ἐμφαίνει δι' αὐτῆς περιεκτικὴν ἔννοιαν, οἷον· πεζοῦρα, Κορ.

Οὐδ'. ΑΡΟ, ρι. κάρο, τσιγάρο, κολάρο, κελάρι, μουλάρι, σκουτάρι, λιθάρι, καντάρι, κλενδάρι, μαξιλάρι, ταλέρι, σκριτόριο καὶ ἀνάλογόν πως ταμποῦρο.

Ἐνεκα τῆς εἰς ΑΡΙΟΝ ὑποκορ. ἑλλην. καταλήξεως (πτυάριον, φτυάρι· δοξάριον, (τόξον), δοξάρι κτλ.) αἱ εἰς ἄριον λέξεις δὲν ἔχουσι ξενικόν τι ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ, εἰ καὶ πολλαὶ αὐτῶν εἶναι προφανῶς λατινοφανεῖς κατὰ τὴν κατάληξιν, οἷον· προσευχητάριον, προσκυνητάριον, ἀναγνωσματάριον, τροπάριον καὶ πλείστα ἄλλα.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ εἰς ὑποκορισμὸν ῥοπή εἶναι οὐ μόνον ἐν γένει σημεῖον ἠθικῆς ἐξασθενήσεως, ἀλλὰ καὶ προέκυψεν ἐν μέρει ἐκ τῆς στωϊκῆς ἠθικῆς, ἥτοι ἔκ τινος ῥοπῆς εἰς τὸν χριστιανισμὸν μεταβάσεως τοῦ ἐξευτελιζέειν τὰ γήινα. Πρὸς τούτοις ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ἐπολλαπλασίασε τὰ ὑποκοριστικά, σπεύδουσα πρὸς τὴν ἀπλότητα καὶ τεινύουσα εἰς τὸ νὰ ἐξαλείψῃ τὰς κατὰ διάφορα γένη ὁμοίαις καταλήξεσι.

ΛΟΣ, ΛΗ· ΛΟ ἢ ΛΙ, (λατ. lis, le' lus, la, lum, l' lo, le la' γαλ. al, ale, el (eau), elle· ἀνάλογ. ἑλλ. υλος, η, ον' παχυλός (παχυλός) (στωμύλος, εἰδύλιον). Ἡ κατάληξις αὕτη ἔχει ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν κυρίως. Διάφορα εἶναι τὰ·

Πρωτοσύγκελλος (κελί), βέμπελος, μπακάλης, παρτάλης — φίστουλας, μπουσούλας· ἔτι δὲ τὰ·

Ῥέγουλα, τάβλα, κάνουλα, φράουλα· — κανδήλα (ἡ καὶ οὐχὶ ε, διότι ἐκ τοῦ λατινικοῦ καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ), φλανέλα, δαντέλα, κανέλα, σαρδέλα, κορδέλα, καρμελά, φουντανέλα, σέλα, κασέλα, κρικέλα, φουστανέλα· ἀνάλογον τὸ κοπέλα ἰταλοφανές.

Μαστέλο, κκπέλο, μαντέλο, βιδέλο, βέλο, βατσέλο, πορτέλο, κάγκελο κ.τ.λ. Τὰ δὲ ἐξῆς εἶναι ὡς ἐκ συγκοπῆς ἐκ τοῦ ἰον' (καστέλιον) καστέλι, κουνέλι, σκουτέλι, βαρέλι, μπιζέλι· (τὰ δὲ μανδήλι, κανδήλι ἔχουσιν ἠ ἀντί ε διότι παρήχθησαν κατ' εὐθειαν ἐκ τῆς λατινικῆς.) — ἀτσάλι, σπιτάλι, κανάλι, πιστόλι, ροσόλι· — τραμπάκουλο, μέσπουλο.

ΟΖΟΣ, ΟΖΑ, ΟΥΖΑ, ΟΖΟ (ν)· λ. osus, a, um' ἰτ. oso, osa' γ. eux, euse' ἀνάλογ. ἑλλ. ὠδης, ες (δ = ζ)' φουριόζος, κουριόζος κτλ.—βεντούζα, τουμπερόζα.

ΣΤΗΣ, ΣΤΑΣ (λ. i. sta, γ. ste), ταυτίζεται μετὰ τῆς ἑλληνικῆς ἰσθῆς, οἷον· πιανιστής, πιανίστης καὶ χυδαιότερον πιανίστας·

ΣΣΑ, λ. i. ssa, γαλ. sse, ἐκ τῆς ἀλεξανδρινῆς ἑλληνικῆς σσα πηγάζουσα, ταυτίζεται μετ' αὐτῆς (βασίλισσα) κοντέσσα, πριγκήπισσα καὶ πριγκηπέσσα κ.τ.λ.

Ἐκ τῶν προηγουμένων εὐκολον εἶναι νὰ παρατη-

ρήσωμεν, ὅτι αἱ ἐκ τῆς ἰταλικῆς ληφθεῖσαι καταλήξεις εἶναι μᾶλλον κατὰ μορφήν ἐπιθετικαί, ἤττον δὲ οὐσιαστικαί, σπανιώτεροι δὲ αἱ ῥηματικαί.

Αὗται δὲ, ὡς εἰκὸς, εἶναι ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς age (λ. age, γαλ. eg, ἀναλογ. τοῦ ἑλλην. αῶ), προστιθεμένου εἰς τὴν ρίζαν καὶ τοῦ συμφώνου τῆς ἀπαρεμφατικῆς καταλήξεως, οἷον· στιμάρω (οὐχὶ στίμω), (ου) ζάρω, βεγουλάρω, σουμάρω, ρουμάρω, ριζικάρω· καὶ ἐκ τοῦ εἰς ire ἀπαρεμφάτου οἷον· σκαπουλίρω, (καὶ = ἄρω) σπεδίρω κτλ.

Τέλος δὲν νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ κατατάξωμεν διαφόρους ἄλλας καταλήξεις, μὴ δυναμένας ν' ἀποτελέσωσι τάξεις, ἢ συστήματα ἀξιόλογα λέξων ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ, οἷον· πάσο, κομπάσο, κονσοῦμο, μαρτίγος, παπαφίγκος, λοστρόμος, μούτσος, μπάγκος, βάρκα, πρίμα· διότι αἱ λατινογενεῖς γλῶσσαι δὲν εἶναι τόσον ἀκριβεῖς περὶ τὰς καταλήξεις ὅσον ἡ ἑλληνικῆ, διότι εἶναι πολλαὶ αἱ καταλήξεις καὶ πολλαίαις ὀλίγαις μόνον περιέχουσι λέξεις, ἔτι δὲ ἀφωμοιώθησαν πρὸς ἑλληνικὰς, καὶ ἐπὶ πᾶσι διότι τοῦτο δὲν εἶναι κυρία ἡμῶν πρόθεσις.

2) Περὶ τῶν κυριωτάτων ἐναλλαγῶν.

Προτιθέμενοι νὰ καταδείξωμεν τὰς ἐν τῷ προταχθέντι ὀνοματολογίῳ κυριωτάτας ἐναλλαγὰς τῶν γραμμάτων, παρατηροῦμεν, ὅτι εἶναι αἱ ἐν ταῖς ἑλληνολατινικαῖς, καὶ ἐν γένει ταῖς ἀριαναῖς γλώσσαις, συνήθειαι. Ὅθεν αἱ σημειούμεναι ἐνταῦθα ὡς ἐφαρμογαὶ μόνον τῶν ἤδη ἐγνωσμένων ἐκφέρονται· δὲν σημειοῦμεν δὲ τὰς πασιγνώστους, οἷον c = κ, g = γ κ.τ.λ.

Τὸ t = δ quartarius καρδάρια, moneta μονέδα, armata ἀρμάδα, rota ῥόδα, vite βίδα, velluto βελουδο, vellata (ἄρρητον) βελάδα, agliata ἀλιάδα, vitello βιδέλο.

= ντ tomato ντομάτα.

= θ appartiene ἀπαρθενεύει [εἰς τὴν ἰταλικὴν θ = z, θεῖος zio].

= κ. surtout σουρτουκό, gilet γ(ε)λέκι, [ὡς τούρκικος = τούρτικος]. situla σικλί.

Τὸ d = τ scodella σκουτέλι, (τὸ τ ἐπ' ἀνέρχεται, διότι τὸ πρωτότυπον εἶναι scutum.)

Τὸ v = δ entiva ἀντίδι.

= λ. vivarium λιθάρι.

Τὸ p = β capo, κάβος, praecox βερίκοκον.

= μπ pezzetta μπεσέτα.

Τὸ b = λ bombardia λομπάρδα.

= π bandiera πκντιέρα.

Τὰ ci, cci, z, zz = τσ lancia λάντσα, bonnacia μπονάτσα, balancio μπιλάντσο, braccio μπράτσο, polizza πόλιτσα.

Ἡ ἐν πολλαῖς διαλέκτοις τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσης ὑπερωϊκὴ προφορὰ τοῦ κ=το καὶ τζ δὲν εἶναι, ὡς πολλοὶ ὑπέθεσαν, μίμησις ἐκ τῆς ἰταλικῆς, οὐδὲ εἰσήχθη ἐκ τῶν γλωσσῶν τῶν ἐπιδραμόντων ἑσπερίων· διότι εὐρίσκεται γενικῶς, ἔτι δὲ καὶ εἰς τόπους, ὅπου ἤμιστα εἰσεχώρησεν ἡ ἰταλικὴ ἐπιρροή καὶ ἡ ἐπιδρομή, εἰς τὰς νήτους π. χ., ἐνθα εἰς ἐναντίας ἀκραιφνεστέρα διέμεινεν ἡ ἑλληνικὴ φυλή. Καὶ ἐν αὐταῖς δὲ, ἐνθα φαίνεται μεγίστη ἡ δυτικὴ ἐπιρροή, σώζονται πολυτιμότερα λείψανα εἰς αὐτὰ τὰ σπλάγγνα τοῦ σήμερον δυτικοῦ πληθυσμοῦ (α). Πρὸς τούτοις ἡ ὑπερωϊκὴ αὕτη προφορὰ σώζεται ἐν χώραις ὄρειαις ἢ ττον ὑποκειμέναις εἰς τὰς ἐξωθεν ἐπιρροάς, οἷον ἐν Γσακονίᾳ, ἐν Μάνῃ, ἐν Σρακιοῖς τῆς Κρήτης κτλ. σώζεται δὲ ἐν Καρπάθῳ, Κύπρῳ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις. Δυνάμεθα τέλος νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὑπερωϊκώτερός τις φθόγγος δὲν ἦτο ζένο· κατὰ τινὰ τῆς ἀρχαίας γλώσσης προφορὰν, μάλιστα δωρικὴν, ὡς ἐμφαίνουσι τῶν ἐπιγραφῶν τὰ Ἀριστογείτωρ κτλ. Ἐν γένει δὲ ἡ μετὰ τῶν α, ο συνεκφώνησις τῶν ὑπερωϊκῶν γ, κ, χ. εἶναι κατὰ φύσιν διάφορος τῆς μετὰ τῶν ε, ι. οἷον τὰ γα, γο γε, γι, κα, κο, κε, κι, χχ χο, χε χι. ga go, ge gi, ca co, ce, ci γαλλιστί, ἰταλιστί, γερμανιστί καὶ ἀγγλιστί προφερόμενα σαφῶς δεικνύουσι τὴν διαφορὰν.

Ἡ δὲ περὶ ἧς δ λόγος ὑπερωϊκὴ προφορὰ πλὴν τῶν συγκοπῶν, οἷον τοὺς ἀνθρώπους τσανθρώπους κτλ. φαίνεται, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον προέκυψεν ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ κ, καὶ τ ἐνεργείας τοῦ ι ἐν τῇ συνεκφώνησει ἢ συγχωνεύσει, ὡς ἀνάλογός τις φαίνεται καὶ εἰς τινὰς ἑλληνικὰς ἐναλλαγὰς πλουτ. πλούσιος κτλ.

Τὸ c=ζ cucina κουζίνα.

Τὸ h=β traho τραβῶ.

Τὸ κ=γ maxilla μάγουλον.
=σ lexiva ἄλυσίβχ.

Τὸ s=το transito τράντσιτο. securis τσεκουρι.
=ζ risico, ριζικό.

Τὸ sc=ξ coscia κόξχ.

Τὸ n=λ garofano, γαρόφαλο.
=ρ coffano κόφχρο.

Τὸ c=λ fiasco, φλασκι, sciano σκλάβος, acciaio ἀτσάλι, ἧτοι τὸ λ. ἐπανερχεται ἐπειδὴ εὐρίσκεται εἰς τὰ πρωτότυπα fl. scl. κτλ. Ἀλλὰ δὲν μεταβάλλεται τὸ ι εἰς λ. εἰς τὰ piazza πιάτσα, piatto πιάτο κτλ.

Τὸ j=ρ telajo τελάρο, macellajo μακελάρις, calamajo καλαμάρι, salamoja σαλαμούρα, ἧτοι τὸ

(α) Ἀρχαιολογικὰ Σύραξ, ἐν Πενδῶρ. τόμ. ΙΣΤ'. φυλλ. 369 ἄ. Ἰουλ. 1865 σελ. 183., ὑπὸ Γ. Γ. Π.

ρ ἐπανερχεται, διότι εὐρίσκεται εἰς τὰ πρωτότυπα telarium κτλ.

Τὸ l=ρ gocciola γούσουρας, flagellum, φραγγέλιον.

Τὸ nd=δ bevanda μπεβάδα.

Τὸ t=λ frate φλάρος.

Τὸ l=γ balia βάγια.

Τὸ a=ε carquaesium κερκέσι.

Τὸ e=α maschera μασκαράς, margherita, μαργαρίτα, διότι τὸ ἐν τῇ ἑλληνικῇ α, μαργαρίτης, ἐφέλκεται τὸ ε.

= ο exemplum λ. ζόμπλι.

= ου semata σουμάδα.

= η re(ge) ρήγας. esca, ἦσα.

= ι ospedale σπιτάλι, διότι τὸ ἐν τῷ σπῖτι ε ἐφέλκεται τὸ ε καὶ διότι τὸ ι εἶναι ἐν τῷ πρωτότυπῳ hospitium.

Τὸ o=ου cantone καντούνι, scalone σκαλούνι, taccone τακούνι, bastone μπαστούνι. Ἀλλὰ τὸ canone, balcone, trombone φυλάτουσι τὸ ο' κανόνι, μπαλκόνι, τρομπόνι. Compare κουμπάρος, torta τούρτα, coppa κοῦπα, dogra ντοῦργα, gonna γούνα, bocca μπούκωμα, forca φοῦρκα, bolla βούλλα, zambona τσαμποῦνα, mosto μούστος, coffano κόφχρο, comandaria κουμανδάρια, commercium κουμέρι, salamoja σαλαμούρα, dozzina ντουζίνα, ventosa βεντούζα, fontanella φουντανέλα, fistola (θηλ) φίστουλας (ἀρσ.), coniglio κουνέλι, gelsomino γιασουμί, regola ρέγουλα, scodela σκουτέλι, console κόνσολας, bussola θηλ. μπούσουλας ἀρσ. forno φοῦρνος, bronzo μπροῦντσος, corsale κουρσάρος, sollazzare σουλατσάρω. Ἀντὶ λοιπὸν τοῦ Ο, τὸ ΟΥ ἐπανερχεται ἐν τοῖς ἀρχαιοτέροις τύποις ὄν. Διότι πολλὰ τῶν λέξεων τούτων προήλθον ἐκ τῆς λατινικῆς κατ' ἐνθεῖαν, ἄλλαι ἐφελκίσθησαν ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἄλλαι εἶναι κατὰ διαλέκτους τοπικὰς, εἰς αὐτὴν ἐτηρήθη ἐν τῇ ἰταλίᾳ ἢ κατὰ ταύτας τὰς λέξεις προφορὰ τοῦ ΟΥ.

Τὸ on=ου conventus κουβέντα, confetto κουφέτο.

Τὸ i=x minestra μανέστρα (εἰς τὸ difendo διαφεντεύω τὸ i=x, διὰ τὴν ἑλξιν τῆς διὰ προθέσεως) liuto λαούτο.

= ε. γ. gibet γεβεντίζω, risma ρέσμα, misura μεσοῦρα, barile βαρέλι, gilet γ. γελέκι, λ. virga βέργα, λ. pastillus παστέλι, milione λ. μελεοῦνι.

= ου λ. maxilla μάγουλον.

Τὸ ie=s paniere πανέρι, barbiere μπαρμπέρις κτλ. διὰ τὸ ἀπλούστερον τῆς προφορᾶς.

Τὸ iu=η giuppone ζηκούνι.

Τὸ gn=μν cognatio κοινάτος.

no=μν scanno σκαμνί κτλ. διότι ἡ ἐν τῇ ἰταλικῇ εἰς τὸ ὅμοιον σύμφωνον ἀφομοίωσις τῶν διπλῶν εἶναι ἰδιάζουσα αὐτῇ, ἀλλ' ἡ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσα ἀνακαλεῖ τὸν ἀρχαῖον τύπον.

Τέλος σημειοῦμεν τὰς συνηθεστάτας συγκοπὰς καὶ προσθήκας γραμμάτων. *Synkopai*: Sagitta σαττα, fragola φράουλα, cisterna στέρνα, guante γάντι, amita ἄμια, tavola τάβλα, tubulus τούβλο, stabulum σταῦλος, vigiles βίγλα, garbino γαρμπή, magazzino, μαγαζι, marangone μαραγκός, actuarius ἀκτάρης, κτλ. sottovento στρέντο.

Προσθήκαι γ (=F) urna γούρνα, papafico παπαφίγκος. foc φλόκος.

σ, cuffia σκούφια,

ο, λ. tracta ὀτρά, κ.τ.λ.

3. Σημειώσεις τινὲς ἐτυμολογικαί.

Ἐνθ' αἱ λατινογενεῖς γλώσσαι καὶ ἐν γένει αἱ τῆς νεωτέρης Εὐρώπης, ἕνεκα τῆς μεζζονος ἢ ἐλάσσονος αὐτῶν ἀκλισίας, δύνανται εὐκολώτατα νὰ παραδέχωνται ξένας λέξεις, μᾶλλον ἢ ἦττον ὑπυχομένους εἰς προϋφεστῶτά τινα τύπον καταλήξεων, ὅπερ ἐνίοτε οὐδ' ἀναγκαῖον παρίσταται· ἐξ ἐναντίας, ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ, οἷα μάλιστα ἀποβαίνει ἡ νῦν γραφομένη πρὸς τὴν ἀρχαίαν σπεύδουσα, τοῦτο εἶναι δυσκολώτατον καὶ ὡς ἐκ τῆς παραγωγῆς καὶ ὡς ἐκ τῆς κλίσεως. Τὸ αὐτὸ δὲ γλωσσικὸν αἰσθημα ἐμφαίνεται καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ, ἣτις καὶ φύσει τι ἀκλιτον ἀν παραδεχθῆ, τείνει εἰς τὸ ν' ἀφομοίωσιν αὐτὸ πρὸς γνωστήν τινα κλίσιν (οἷον ὁ Μισαήλ ὁ Μισαήλ κ.τ.λ.) Διότι ἡ ἀκλισία εἶναι τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ἐκβαρβαρώσεως τοιαύτης τινὸς γλώσσας, πρὸς ὃ ἐφέρετο μὲν μοιραίως κατὰ τόπους ἢ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσᾳ, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ κακὸν τοῦτο ἐφάνη γενικὸν (π. χ. περὶ τὸν τόνον· ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ἀνθρώποι· νερό ἀπό τῆρ θάλασσαν = τῆς θαλάσσης κτλ. Περὶ τὴν σύνταξιν, ἔφερε κατὶ ἀπίδια κτλ.) Ἡ ἰδιότης λοιπὸν αὐτῆ τῆς ἡμετέρας γλώσσας παράγει δυσκολίαν, ἐφ' ἣ πολλὰκις ἀγανακτοῦμεν, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πάντως χαρακτῆρ καλλονῆς καὶ τελειότητος γλωσσικῆς, ἐφ' ἣ πρέπει μᾶλλον νὰ σεμνυνοῦμεθα.

Δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλον νὰ διακριθῶσιν αἱ κατ' εὐθείαν ἐκ τῆς λατινικῆς προερχόμεναι λέξεις· τὸ στράτα π. χ. τὸ πόρτα, τὸ σπῖτι ἦσαν ἐν χρῆσει ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ ἀπὸ τῆς Δ'. τοῦλάχιστον μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος (α). Ἀλλ' αὐται, αἱ

κύριος ἡμῶν σκοπὸς δὲν ἦτο βεβαίως νὰ συναγάγωμεν, ἐπλεόνασαν μάλιστα κατὰ τὴν πολιτικὴν, ἀστρικὴν, στρατιωτικὴν, καὶ ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τῶν Γραικορωμαίων. Ὅθεν αἱ πλείσται ἀνήκουσιν εἰς τὸν μεσαιῶνα, ἔχουσι δὲ ἐν γένει χαρακτῆρα ὄντως δημοτικὸν, καὶ φαίνονται βαθέως εἰς τὴν γλωσσικὴν τοῦ λαοῦ συνείδησιν εἰσχωρησασαί, οἷον· μάγουλον, μαξιλάρι κ.τ.λ. Πρὸς τοῦτοις πολλαὶ τῶν ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα μορφωθείσης ἰταλικῆς γλώσσας προερχομένων εἶναι οὐχ ἦττον παλαιαί· διότι πολλὰ, ὡς εἶπομεν ἤδη, στοιχεῖται τῆς δημοτικῆς τῶν ἰταλῶν γλώσσας εἶναι ἀρχαῖα καὶ διεδόθησαν δι' ἐπαφῆς λαοῦ πρὸς λαὸν, οὐδόλως τῆς σπουδαίας γλώσσας μεσολαβοῦσης. Πολλὰ δὲ λέξεις, καὶ μετὰ ταῦτα ἔτι, ἐλήφθησαν οὐχὶ ἐκ τῆς γραμματικῆς τῶν ἰταλῶν γλώσσας, ἀλλ' ἐκ νεωτέρων αὐτῆς διαλέκτων· ὅθεν πολλὰ τῶν λέξεων τούτων εἶναι πολυειδῶς εἰς τὸ στόμα τοῦ ἡμετέρου λαοῦ ἠλλοιωμέναι κατὰ γράμματα, ἢ κατὰ συλλαβάς. Ὅσακις δὲ τοῦτο δὲν προέκυψεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τῆς ἑλληνικῆς, οὐχ ἦττον δὲν πρέπει πάντοτε ν' ἀποδίδεται εἰς τυχαίαν τινα διαστροφήν, διότι αἱ λέξεις ἐκεῖναι εἶχον πάθει τὴν ἠλλοίωσιν ἐν τοπικαῖς διαλέκτοις τῆς ἰταλίας, ἐξ ὧν πρ' ἡμῶν ἐλήφθησαν. Ὅθεν δὲν σώζονται σήμερον ἐν τῇ ἰταλίᾳ, ἢ τοῦλάχιστον ἐξέλιπον ἐκ τῆς κοινῆς καὶ τῆς σπουδαίας τῶν ἰταλῶν γλώσσας, ἢ εἶναι δεινῶς ἠλλοιωμέναι καὶ εἰς ἑτέραν σημασίαν ἐκπεπτωκυῖαι (οἷον βελάδα, τζιουμπές κτλ.).

Πολλάκις ἰταλικὴ λέξις, ἐξ ἑλληνικῆς ῥίζης, ἢ κοινῆς εἰς ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας παραγομένη, παρήγαγεν αὐτῇ ὡς ῥίζα δημοτικὴν ἑλληνικὴν λέξιν, εἰς ἣν διακρίνεται ἢ ἰταλικὴ κατὰληξις (οἷον κόφ-ινος cof-fa, cof-fano, κούφ-αρο (κιβώτιον) κ.τ.λ.). Πολλάκις δὲ καὶ ὅλως ἑλληνικαὶ λέξεις ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ ἐκ τῆς ἰταλικῆς μορφῆς ἐφελκίσθησαν, ἦτοι ἀπολεσθεῖσαι ἐπανήλθον διὰ τῆς ἰταλικῆς οἷον ἄγκυρα ancora ἄγκορα, ἀδάμας (αντος) diamante Βυζ. διαμάντι, λαμπάς (δα) lampada λάμπα, μουσικὴ musica μούζικα, χορδὴ corda κόρδα, κεράτιον carato καράτι, γραικὸς greco γραιγος, ῥητίνη resina βετσίνα, πῖσον piselli πιτζέλι, ὕσμος gelsomino γιασουμί, χάρτης (γεωγρ) carta χάρτα, πλέον (plus) più πιό. Ἄλλοτε δὲ αἱ μὲν τοιαῦται λέξεις μετέπεσον ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν γλώσσῃ εἰς ἑτέραν συνεκδοχὴν, αἱ δὲ ἑλληνικαὶ μορφαὶ ἐτήρησαν ἰδίαν τινα, οἷον μούζικα musica (ἐπὶ πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς μουσικῆς) μουσικὴ (ἐπὶ ἐκκλησιαστικῆς)· κουάδρο quadro (ἐπὶ ἐξωτερικῆς εἰκόνας) εἰκὼν (ἐπὶ ἀγιογραφικῆς)· καδένα catena (ἐπὶ τῆς ἀλύσου τοῦ ὥρολογίου) ἀλυσίδες (ἐπὶ δουλείας κ.τ.λ.)· τάβλα

(α) Boeck C. I. G. V. I. fasc. n. 1. secl. 310.

(ἐπὶ τῶν ἐνετικῶν σανίδων) tavola σανίδι (ἐπὶ πάσης ἄλλης χρήσεως) ντιάνος pollo d' India (ἐπὶ τοῦ ἰνδικοῦ ἀλεκτρούου), Ἰνδιάνος (ἐπὶ τοῦ Ἰνδοῦ). Ἀνάλογόν τι ἔπαθε καὶ τὸ ψωμί (ἐπὶ κοινῆς χρήσεως) ὡς πρὸς τὸ ἄρτος (ἐν τῷ ναῶ) κ.τ.λ.

Αἱ ἐκ τῆς ἰταλικῆς εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν γλῶσσαν ληφθεῖσαι λέξεις εἶναι πολὺ εὐαριθμότεραι ἢ ὅσον ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ, ἂν ἐξαιροῦντες τὰς ἐκ τῆς λατινικῆς κατ' εὐθείαν προσελθούσας, ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκείνας κυρίως, ὧν ἡ χρῆσις, γενικὴ οὖσα, εἰσεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὸν οἰκιακὸν καὶ ἐνδόμυχον βίον τοῦ λαοῦ, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐπολιτογράφησεν οὕτως εἰπεῖν αὐτάς. Αἱ τοιαῦται δὲ λέξεις χαρακτηρίζονται ἄ. ἐκ τῆς ἐξ αὐτῶν ἐτέρων ἐν τῇ δημοτικῇ γλῶσσῃ παραγωγῆς καὶ συνθέσεως β'. ἐκ τῆς εἰς μεταφορὰν μεταπτώσεως αὐτῶν (π. χ. καμάρω, καμαρώνω, καμαρωμένος· κόρδα, κορδώνω κορδωμένος· τουρῆλος, τουρλόνω τουρλωτός· πόρτα ξεπορτίζω, παραπόρτι, δίπορτο, λύκου πόρτα, ὧν πλεῖστα εἶναι δυσκολώτατον ν' ἀντικατασταθῶσι ταχέως εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Πῶς π. χ. ν' ἀντικαταστήσῃ ἡ δημοτικὴ γλῶσσα τὸ μίᾳ πρέζα ταμπάκο, ἢ πῶς νὰ ἑλληνίσῃ ὡς πρὸς τὰς ἐξῆς· κάρβουνα, μαξιλάρι, μάγουλο, πανί, ὑποκάμισο, βρακί, μανίκι, γούλα, φαμίλια, κουμπάρω, στράτα, σπίτι, κάμαρα, πόρτα, σκάλα, κολώνω, τουβλο, κάγκελο, κρεβάτι μπάγκος, σκοῦπα, τσεκουρι, κάρω, βραῖλι, μπαρμπέρις, φλάρω κτλ. κτλ. Ἄλλ' αἱ νουτικαὶ λέξεις τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλῶσσης, αἱ ἐμπορικαὶ καὶ ὅσαι ἀποτελοῦσιν εἰδικὰ τινα καὶ εἰς στενοτέραν χρῆσιν περιεσταλένα ὀνοματολόγια, ἔτι δὲ αἱ λέξεις αἱ ἀνήκουσαι εἰς τινὰς σχέσεις τοῦ ἀστυκοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου καὶ τὰς ἀνωτέρας λεγομένας τάξεις τῆς κοινωνίας, πᾶσαι αὗται οὐδόλως ἀνήκουσιν εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν γλῶσσαν, διότι δὲν διεβίβασθησαν εἰς τὸ στόμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Περιττὸν δὲ εἶναι νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἔτι ὀλιγώτερον δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς δημοτικὰς λέξεις ἐκείνας, αἵτινες ἀθρόα κατὰ τινὰς τόπους ἐπεκράτησεν εἰς τινὰς τάξεις ἀνθρώπων, πρὸ οἷς ἡ ἰταλικὴ εἶχε κατασταθῆ γλῶσσα ἐξευγενισμοῦ. Πᾶσαι δὲ αὗται αἱ λέξεις, εἰ καὶ τινες αὐτῶν μετέβησαν καὶ εἰς κατὰ τόπους δημοτικὰ τινα ἄσματα, διέμειναν ἄγνωστοι εἰς τὸν λαόν. οἷον· μποτέγα botega ἐργαστήριον, μποῦρσα borsa βελάντιον, μπουτάρω buttare ῥίπτω, μπρατζέλι bracco θηρευτικὸς κύων, νέτος netto, καθαρὸς, νοβιτὰ novita νέον, ντεσπέτο dispetto ὕβρις, προσβολή, πείσμα· τζιόγια gioja χαρὰ, κειμήλιον, παντέλα padella τηγάνιον, σαρτάρω saltare πηδῶ, πέργουλο pergola σιιάς· πρεζάρω prezziare ἐκτιμῶ, σεπουρτοῦρα sepoltura ταφὴ, σονάρω sonare σημαίνω, τακάρω attaccare προσβάλλω συν-

άπτω, ἄλμπερο albero δένδρον, ἄμπιτο abito φόρεμα, ἀρχεμπουσο archebuso πυροβόλον, γιντσιντάκι giacinto ὑάκινθος, λαβουρέντε lavorente ἐργάτης, λιτιέρα (γαλ.) litière, ὑπόστρωμα, φορεῖον. κτλ. Ἡ δὲ τοπικὴ αὕτη κατάχρησις ἦτο πολλαχοῦ δεινὴ ὅθεν ἐν τῇ νεότητί μου ἤκουσα μητέρα ἐπιπλήττουσαν τὸ τέκνον αὐτῆς, διότι ἔλεγε θύρα, ὅπερ κατ' αὐτὴν εἶναι χωρικόν, καὶ οὐχὶ πόρτα, τραπέζι καὶ οὐχὶ ταβολίνο, μαγειριὸ καὶ οὐχὶ κουζίνα κτλ.

Τὸν σύνθετον παρακείμενον, ἔχω καμωμένα, γραμμένα, ἀγαπημένα, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἐπιβρόχην τῆς ἰταλικῆς, εἰ καὶ ἐν αὐτῇ ἐπίσης ἐπικρατεῖ οἷον ho scritto κτλ. διότι οὐ μόνον ἔχνη αὐτοῦ ἀπαντῶσιν εἰς τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς ἀρχαίας γλώσσης, συχνότερα γινόμενα ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις τῆς βυζαντινῆς, καὶ τέλος ἐπικρατοῦντα ἐν τῇ κοινῇ καὶ δημοτικῇ ἡμῶν γλῶσσῃ, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι συμφυῆς τῷ ὀργανισμῷ τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἀναλυτικωτέρων ἐν γένει οὖσων. Ἄλλ' ἡμεῖς δυστυχῶς ἀπωλέσαμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἀπαρέμφατον ἐν αὐταῖς σωζομένην καὶ τὸν μέλλοντα, σύνθετον ἐπίσης ὄντα παρ' ἡμῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀγγλικῇ.

4. Σημειώσεις τινες φρασιολογικαί.

Μὴ δυνάμενοι ἐν τῷ παρόντι καιρῷ καὶ τόπῳ μετὰ τινος ἐκτάσεως νὰ ἐκθέσωμεν τὴν ἐν τῇ φρασιολογίᾳ τῆς κοινῆς καὶ δημοτικῆς ἡμῶν γλῶσσης ἐπιβρόχην τὴν ἰταλικῆς, ἀρκούμεθα εἰς τινὰ μόνον παραδείγματα ἐκ τοῦ νέου ἄρθου χαρίτων, ἐν οἷς πλὴν τῶν κοινοτάτων ἰταλικῶν μορίων ἀγκαλᾶ benche μ' ὄλον ὅτι, μ' ὄλον τοῦτο con tutto cio, ὡς τόσο in tanto κτλ. ἐμβλεπομέν τὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικρατοῦντα ἰταλισμὸν. « Ἡ πρώτη » ἀρχὴ τῆς (τῆς ἀγάπης) προέρχεται ἀπὸ τὴν γνώ» ρισιν ἐνός πράγματος, ὅπου νὰ ἔλῃ εἰς τοῦ λό» γου του χάρες, ἄξιας νὰ ἀγαπηθοῦν la sua pri» ma origine proviene dal conoscimento di» » una cosa che abbia in se stessa qualità me» ritevoli d' esser amata. (σ. 11)— ὅτι νὰ ἦραι » ἕνας θεὸς μόνος αὐθέντης τοῦ παντός... πρέπει » νὰ τὸ καταλάβουν ὅλοι... κάθε γένους ὅπου νὰ » ἦραι· che vi sia un Dio solo Patrone del' uni» verso, deve intendersi da tutti... e di qualun» que nazione (σ. 14)— μεγάλον εἶναι τὸ χρέος » ὅπου μᾶς σφίγγει grande si è l'obbligo che ci » stringe (σ. 20)— οἱ σύντροφοί του, θέλοντας, νὰ » ἠξέουρον διὰ ποίαν ἀφορμὴν νὰ ἀπέθαραι, ἔκα» » μαρ νὰ τὸν ἀνοίξουν i suoi compagni volendo » sapere per qual ragione fosse morto lo fecero » aprire (σ. 22)— Ὁ Χερμήλιος ἔστωντας καὶ νὰ » μὴν ἄφρησέ ποτε τὴν φιλαργυρίαν, ... ὅταν ἦλθεν

» εἰς θάνατον non essendosi mai distolto dal
 » avarizia, venuto à morte (σ. 54). — . . . ἐπαρήγ-
 » γειλε, ὅτι εἰς τὴν πρώτην μάχην . . . νὰ ἤθελε βιά-
 » λει τὸν Οὐρίαν εἰς ταῖς πρώταις ἀράδες . . . ordi-
 » nò che nel primo attacco ponesse Uria nelle
 » prime file (σ. 74). — Τὰ φέρνουσιν ἀνέγγικτα
 » εἰς τοὺς πόδας του, ἀγκαλιὰ καὶ κάμμιαν φορὰν
 » νὰ ἦναι καὶ πεινασμένα· reportano intatti à
 » piedi . . . benchè talora siano affamati (σ. 106)
 » — ἐλόγιζε πῶς τὰ μὴν ἦτον ἕνας θεὸς ὁποῦ τὰ
 » εἶχε δύναμιν credere non vi essere un Dio che
 » avesse possanza (σ. 115) — ἱστορίαις τόσον ἰσ-
 » ραίς, ὡσὰν καὶ κοσμικαῖς tanto sacre come pro-
 » fane (σ. 116)· λαμβάνει εὐχαρίστησιν εἰς τὸ φα-
 » γητὸν, ὄντας τοῦτο μία ἰδὸν διεlettarsi del
 » mangiare, essendo questo un piacere (σ. 119).
 » Ἄλλο δὲν ἐκαρτεροῦσε παρὰ τὴν εὐκαιρίαν νὰ
 » πληροφορηθῆ ταῖς κακίαις τῆς ἐπιθυμίας altro
 » non aspettava che l'occasione di soddisfare
 » le sue malnate voglie (σ. 124). — Ἡ ἀκολα-
 » σία κουρσεύει τὸ καλὸν ὄνομα . . . roba il buon
 » nome (σ. 125). » — Πολλὰ δὲ τῶν ἰταλικῶν ἐ-
 » κείνων φράσεων εἶχον ὄντως μεταβῆ εἰς δημοτικὴν
 » χρῆσιν οἷον· *στεκεται σουζα sta suso* (καὶ σωζά-
 » τος βυζ. ὅπερ ὁ Κορ=σωστός)· *πῆρε τὴ ρέντα του*
 » κτλ. Διευκόλυνε δὲ τὴν ἐπὶ τὸ ἰταλικώτερον ἀνάλυ-
 » σιν καὶ τοὺς ἰταλισμοὺς ὁ πολὺμορφος ἐκείνος Πρω-
 » τεὺς τὸ κοινότατον μόριον ὁποῦ ἢ ποῦ=che κτλ.

Παρατηροῦμεν τέλος, ὅτι ἐπειδὴ ὁ ἰταλισμὸς ἐ-
 θεωρεῖτο κατὰ τινα ἐποχὴν ὡς τις ἐξευγενισμὸς, ὁ
 λέγων ἐφιλοτιμεῖτο νὰ καταρτίξῃ δι' αὐτοῦ τὸν λό-
 γον αὐτοῦ· οὕτω π. χ. ὡς φιλόκαλος ἐθεωρεῖτο τότε
 ὁ λέγων « ἦλθε μὲ ὄλα τὰ φουνταμέντα του » =
 καλῶς διεσκευασμένος. Κατὰ τόπους δὲ, εὐτυχῶς
 σπανίους, ἢ ἐπιδρομῆ τῆς ἰταλικῆς τοιαύτη ἐγένε-
 το, ὥστε εἰς πολλὰς φράσεις ὀλίγαι ὑπελείποντο
 ἑλληνικαὶ λέξεις, εἰ καὶ ἀξιοπαράτηρητον εἶναι,
 ὅτι ὄλαί αἱ ἰταλικαὶ λέξεις κατὰ κλίσιν ἐξελληνί-
 ζοντο. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ ἐξῆς φράσις· « ἀριθήσασε
 » τὸ μπαστιμέντο 'στὸ πόρτο, κ' εἶχε τὴν ποῦντα
 » 'στὸ γαρμπῆ, μὰ φύσας ματτρο, καὶ ντελέγο
 » φουντάρησε τὴν ἄγκορα » ἔνθα, μεταξὺ δεκαενέα
 λέξεων, φαίνονται ἕξ ὀνόματα, ὄλα ἰταλικά, καὶ
 τέσσαρα ῥήματα, ὧν δύο ἰταλικά. Τὸ δὲ κακὸν τοῦτο
 ἐπεχωρίαζε μάλιστα ἐν τῇ ἑπτανήσῳ καὶ ἰδίως κα-
 τὰ τινὰς πόλεις, διὰ τὴν ἐνετικὴν αὐτόθι ἐπικρά-
 τειαν. Ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ ἐξ ἐναντίας νήτοις τοῦ
 Αἰγαίου πελάγους πολὺ ἀσθενετέρα παρίσταται ἡ
 ἐπιρροή αὕτη, καὶ ἐν αὐταῖς ἔτι ἐκείναις, ἐν αἷς ἡ
 δουτικὴ θρησκεία εἶχεν εἰσχυρῆ ὄθεν αὐτόθι καὶ αὐ-
 τὸ τὸ *snbborgo*, προάστειον, προφέρεται ζώδουργο,
 ἀλλαγῶ δμως ἐξώπυργο καὶ ἐν Ἀθήναις (ἐ) ζωπό-

λια, ὡς βλέπομεν ἐν τῇ πρὸς Μαρτίνον Κρούσιον ἐ-
 πιστολῇ τοῦ μεγάλου ῥήτορος Θεοδώρου Ζυγομαλά.
 Τῆς Ἑνετίας δὲ πρὸ πάντων πολὺ ἦτο τὸ ὄνομα, εἰσ-
 χωροῦν καὶ εἰς παροιμίας καὶ εἰς δημοτικὰ ἄσματα,
 » οἷον· « ἤθελα νὰ σ' ἐρωτήσω Φράγγισσά 'σαι γιὰ
 » Ῥωμὰ, — Κ' ἀπ' τῇ Βενετιά σ' ἐφέραν κ' ἔχεις
 » τόσην ἔμορφιά. » — « Ἐγῶμαι Νάπλι ξακουστὸ
 » καὶ Νάπλι ξακουσμένο, — Στὴν Πόλι καὶ 'στὴ
 » Βενετιά μ' ἔχουν ἱστορημένο. » — « Θὰ χάσ' ἡ
 » Βενετιά βελόνι ! » (παροιμία ἐπὶ εὐτελοῦς πράγ-
 ματος) κτλ.

Αἱ μεταξὺ Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων σχέσεις εἶναι, ὡς
 εἶδομεν, ἀρχαιόταται· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν περιπε-
 τειῶν τοῦ μακροῦ βίου τῶν δύο τούτων κοινωνιῶν,
 οἱ Ἕλληνες πολλάκις καὶ πολλαχῶς ἐγένοντο εἰς
 τοὺς Ἰταλοὺς χρήσιμοι. Ὅτε οὗτοι ἐλέγοντο Ῥωμαῖοι,
 οἱ Ἕλληνες εἰς αὐτοὺς μετήνεγκον τὴν παιδείουσιν καὶ
 τὸν πολιτισμὸν τῆς πατρίδος των, ὡς εἶχον προηγου-
 μένως πολιτίσει τὴν κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν.
 Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κράτους αἱ μεταξὺ
 Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων ἐριδες ἐδεινούοντο κυρίως ἕνεκα
 τοῦ παπικοῦ δεσποτισμοῦ, τοῦ ἄχρι τοῦδε κατὰ δυσ-
 μοιρίαν τὰς τύχας τῆς Ἰταλίας ἐπηρᾶζοντος. Κατὰ
 δὲ τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων οἱ Ἕλληνες
 τὴν πατρῶαν κληρονομίαν κομίσαντες ἐδωροφόρη-
 σαν τῇ Ἰταλίᾳ, ἥτις κατὰ τὰ γράμματα ἐπρώτευσεν
 ἐν τῇ ἐγειρομένῃ ἀπὸ τῆς μεσαιωνικῆς νάρκης εὐ-
 ρωπαϊκῆ κοινωνία.

Ἄλλ' οἱ Ἰταλοὶ, ὅτε ἐκαλοῦντο Ῥωμαῖοι, καὶ
 αὐτὸ τῆς Ἑλλάδος τὸ ὄνομα ἐζήτησαν νὰ ἐξαλείψω-
 σιν ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ χάρτου τοῦ τότε κόσμου,
 τὴν ὑπ' αὐτῶν ὑποταγεῖσαν Ἑλλάδα Ἀχαίαν προσ-
 αγορεύσαντες. Ὁ δὲ ἐνετὸς δουξ ὁ γεραιὸς Δάνδολος,
 ἠγάτο τῶν ὡς εἰς ἐχθρικὴν γῆν εἰς τὴν Κωνσταν-
 τινούπολιν εἰσορμησάντων σταυροφόρων, οἵτινες καὶ
 αὐτὰ τὰ ἱερώτατα τοῦ ἔθνους ἐξύβρισαν, καὶ τὴν
 Ἑλλάδα ὡς γῆν βαρβάρων κατακτήσαντες ἐταπεί-
 νωσαν. Καὶ αὐτὸς ὁ μισόκαλος δαίμων ὁ τοῦ σε-
 μνοῦ ἀγλαῖσματος, τοῦ Παρθενῶνος, ὄρφανεύσας τὸν
 κόσμον, τὴν ἐνετικὴν τοῦ Μοροζίνου βόμβαν ἐξέλε-
 ξατο. Ὁ δὲ θεοκρατικὸς τῆς Ῥώμης δυνάστης, μὴ
 ἀνεχόμενος τὴν ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ ἐλευθερίαν, δεινῶς
 τὸν σώζοντα αὐτὴν ἑλληνισμὸν ἐπεβούλευσε καὶ τὸν
 Ἰωάννην Παλαιολόγον, ἐλευινῶς ἐν Φλωρεντίᾳ σύρον-
 τα τὴν πορφύραν τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ
 Ἰωσήφ τὸν πατριάρχην, ἀξιοπρεπῶς ἀρνούμενον ν'
 ἀσπασθῆ τὴν πόδα αὐτοῦ, ἀμφοτέρους δὲ τὴν ἐαυ-
 τῶν πατρίδα ἀπ' ἀγαθῶ τῆς Εὐρώπης νὰ σώσωσιν
 ἐπιζητοῦντας, ὅζος καὶ χολὴν ἐπότισε. Τὰ δὲ τῆς
 θεοκρατικῆς αὐτοῦ τυραννίας ὄργανα, οἱ ἀπαίσιοι
 καὶ πολυώνυμοι μοναχοὶ τῆς Δύσεως, πανταχοῦ τῆς

ἡμετέρας πατρίδος νὰ δηλητηριάσωσιν ἠγωνίσθησαν τὸν ἑλληνισμόν.

Ἄλλα τὰ ἔθνη δὲν εἶναι ὑπεύθυνα περὶ τῶν πράξεων τῶν τυραννούντων αὐτά· οἱ δὲ Ἴταλοι οὐχ ἤτον ὑπὸ τῆς θεοκρατικῆς ἐκείνης τυραννίας ἔπαθον, διότι αἱ βαθύτεραι αὐτῶν πληγαὶ ἐκείθεν προήλθον. Ἡ δ' ἐπιμιξία ἐξ ἐναντίας τῶν ἱταλῶν καὶ Ἑλλήνων, ὡς λαῶν, ἐγένετο πολλαχῶς ἀγαθοποιός. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἀγνωμονοῦσι πρὸς τὴν γενναίαν φιλοξενίαν, ἧς ἐν τῇ ἱταλίᾳ ἔτυχον οἱ πατέρες αὐτῶν· οὐδ' ἀμνημονοῦσιν, ὅτι ἂν ἡ ἀριστοκρατία τῆς Ἑνετίας ἐτυράννησε τῶν Ἑλλήνων, ἐν τῷ μέσῳ ὁμοίως τῶν Ἑνετῶν καταφυγόντες οἱ πατέρες αὐτῶν, ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἐχάλκευσαν τὰ πνευματικὰ ὄπλα, δι' ὧν ἐμελλον τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ν' ἀνακτήσωσιν. Οἱ Ἕλληνες δὲν λησμονοῦσιν, ὅτι ἂν αἱ ξενικαὶ τῆς ἱταλίας κυβερνήσεις, δορυφοροῦσαι τὴν πρὸς αὐτὴν δυσμενῆ Αὐστρίαν, καὶ πᾶν γενναῖον αἰσθηματῶν ἱταλῶν νὰ καταπνίξωσι ζητοῦσαι, τὴν ἡμέτερον παλιγγενεσίαν βλοσυρῶς προσέβλεπον, τὰ γενναῖα ὁμοίως τῆς ἱταλίας τέκνα προθύμως ἔδραμον, ὅπως μετᾴσχωσι τῶν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως ἡμῶν ἀγῶνων· τὸ δὲ εὐγενὲς αὐτῶν αἷμα ἐπότισε τὴν κλεινὴν ταύτην γῆν τῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν ἐλπίδων. Καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ ἐνθουσιῶντες ἤκουσαν τῆς ἱταλικῆς ἐλευθερίας τὸ σάλπισμα, τοὺς Ἴταλους πρόσφυγας εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν ὡς ἀδελφούς ὑπεδέξαντο καὶ τῶν μὲν ἐν τῇ κάτω ἱταλίᾳ Ἑλλήνων τὰ τάγματα ὑπὲρ τῆς ἱταλικῆς πατρίδος ἀρίστευσαν ἢ πίπτοντα, ἄξια τῶν ἐπαίνων τοῦ μεγαλοπράγμονος Γαριβάλδη ἀνεδείχθησαν· ἐντεῦθεν δὲ αὐθόρμητοι οὐκ ὀλίγοι αὐτοῖς προσήρχοντο τὴν δόξαν ἐπιζητοῦντες τοῦ νὰ προκινδυνεύσωσιν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν ἱταλῶν ἐλευθερίας.

Σήμερον δὲ τὰ δύο ταῦτα ἔθνη, τὰ ἀρχαιότατα καὶ εὐκλεέστατα τῶν ἐν Εὐρώπῃ, κοινὰς ἔχουσι τὰς τύχας· διότι ἀμφοτέρων ἀδελφοὶ ὑπὸ δούλιον στενάττοι ζυγὸν καὶ πρὸς ἀμφοτέρα πρόκειται εὐπαιδευσίς καὶ εὐνομία ἀγών, ὅπως τὸν τοῦ παρελθόντος ἀποτρίψωσι σπῖλον. Ἀμφοτέρα δὲ τσαυτά ἐκ τῆς ἀδικίας δεινὰ ἔπαθον, ὥστε εὐλόγως νὰ τρέμωσι τῆς δικαιοσύνης ἀφιστάμενα. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν, ἐνθυμούμενοι τοὺς ἑαυτῶν τυράννους, ἀς μὴ λησμονῶσιν, ὅτι ἐν μόνῃ τῇ εὐπραγίᾳ τῆς πατρίδος κεῖται ἐκάστου ἡμῶν ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία. Οἱ δὲ Ἴταλοι, ἀναπολοῦντες ὅσα ἐκ τῶν περὶ τὸν Μετερνίχον ἔπαθον, εὐλόγως θέλουσιν ἐπίσης τρομάζει τοὺς αἰρεσιώτας τοῦ Μακιαβέλλη, ἂν τινες ἐπιθυμοῦσιν, ἢ παπωσύνῃ ἀμεταμέλητος θνήσκουσα, ἢ ὑπήκοος τῆς ἱταλίας γινομένη, ν' ἀναζήσῃ ὡς ὄργανον τῆς φιλοδοξίας αὐτῶν. Διότι πᾶσα τυραννία εἶναι καταδεδικασμένη εἰς θάνατον· ὄργανον δὲ γι-

νομένη εἶναι ὀλέθριον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μεταχειριζόμενον αὐτήν.

Ὅθεν ἡ νέα αὕτη ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἀρχομένη περίοδος τῶν μεταξὺ ἱταλῶν καὶ Ἑλλήνων σχέσεων, παντὸς ἀφίλου αἰσθήματος ἔσται ἀπληλαγμένη. καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν μετὰ στοργῆς θέλουσιν ἀναζητεῖ τὰς παραδόσεις τῆς ἡμετέρας αἰωνίας ἀδελφότητος. Μετὰ στοργῆς οἱ Ἑλληνοπαῖδες θέλουσιν ἀδελφείναι τὰ μέλη τοῦ Δάντη καὶ οἱ ἱταλόπαῖδες τὰ θεσπέσια τοῦ Ὀμήρου ἔπη, φαιδρῶς αὐτὰ ἐγκαταμιγνύντες μετὰ τῶν κλειζόντων τοὺς νεωτέρους ἐλευθερωτὰς τῶν ἀδελφῶν τούτων πατρίδων τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΙΤΑΛΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΤΟΥ

Κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΖΑΜΠΕΛΙΟΥ.

Τὸ πρὸ δύο περιόδου ἐτῶν δημοσιευθὲν ἐν τῇ *Παρδώρα* ἀξιόλογον πόνημα τοῦ Κ. Σπυριδῶνος Ζαμπελίου, τὸ ἐπιγραφόμενον « *Ἱταλοελληνικά, ἤτοι κριτικὴ πραγματεία περὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις Νεαπόλεως ἀνεκδότων ἑλληνικῶν περγαμηνῶν* », εἶνε ἤδη πασίγνωστον εἰς τοὺς Ἕλληνας λογίους, εὐτυχῶς δὲ καὶ ἐξετιμήθη ἀναλόγως πρὸς τὴν σπουδαίαν αὐτοῦ φιλολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἀξίαν. Τὸ πόνημα τοῦτο, ὡς πάντα τὰ τοῦ Κ. Ζαμπελίου, εἶνε προϊόν εὐσυνειδήτου μελέτης, καὶ ἐπομένως κτῆμα πολύτιμον τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Κ. Ζαμπέλιος εἶνε ἐκ τῶν ὀλίγων μεταξὺ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, οἵτινες καλλιέργουσι τὴν τόσῃ σπουδαίαν πρὸς ἡμᾶς μεσαιωνικὴν τοῦ ἔθνους ἱστορίαν. Δὲν θέλομεν δὲ ἐπιχειρήσει τὴν ἀνάγνωσιν τῶν *Ἱταλοελληνικῶν*, τὴν ὁποίαν ἐγραψεν ἤδη ἐν τῇ *Παρδώρα* ἕτερος διακεκριμένος συγγραφεὺς ὁμογενῆς, δέκιμος περὶ τὴν ἐθνικὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν (1), ἀλλ' ἀπλῶς ἐξάγομεν ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου ἡμῶν ὀλίγας ἐκ τῶν σημειώσεων, τὰς ὁποίας ὑπηγόρευσε ἡμῖν ἢ ἀνάγνωσις τοῦ πολυτίμου πονήματος τοῦ σοφοῦ συγγραφέως.

Ὁ Κ. Ζαμπέλιος δεικνύει ἡμῖν τὴν νεοελληνικὴν δημοτικὴν γλῶσσαν εἰς περγαμηνὰς τῆς Ι', ΙΑ', ΙΒ' καὶ ΙΓ' ἐκατονταετηρίδος, καὶ ἀναφέρει ἐν παρόδῳ

(1) Ὁρα Παγδ. τόμ. ΙΣΤ', σελ. 98.

πολύ προγενέστερα τῆς γλώσσης ταύτης μνημεία, καὶ τοὶ ὀλίγιστα, ὅσον κατὰ τὴν Ζ' ἑκατονταετηρίδα, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. Πλείστα δὲ διδόμενα φέρουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ μορφαὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης εἶναι πολὺ ἀρχαιότεραι, καὶ ὅτι, κατὰ τὸ μέλλον ἢ ἤττον διάφορος περὶ τινος ἰδιωτισμοῦ κατὰ τόπους καὶ χρόνους, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὁμοία πρὸς τὴν σημερινὴν ἀπλοελληνικὴν, ἢ δημοτικὴν αὕτη γλώσσα ἤρχισε σχηματιζομένη ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἡ διάλεκτος αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ μὲνη στάσιμος, ἀλλὰ μετεβάλλετο ὁπωσοῦν προιόντος τοῦ χρόνου (1). Δυστυχῶς ἡ ἐπιγραφικὴ, ἡ διπλωματικὴ, ἡ γλωσσολογία, καὶ ἐν συνόλῳ ἡ ἀρχαιολογία, λίαν ἀμυδρῶς διεφώτισαν μέχρι τοῦδε, ὡς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν αὐτῆς βίον, τὴν μακρὰν καὶ τεραστίως γόνιμον περιόδον, τὴν μεταξὺ τῆς Γ' ἑκατονταετηρίδος π. Χ. μέχρι τῆς Ε' μ. Χ. Εἰς τὴν ἐξ ἑπτὰ καὶ ἡμισείας περιόδου ἑκατονταετηρίδων συγχειμένην ταύτην περίοδον, καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν μεσαιῶνα, κεῖνται αἱ πηγαὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ ἐθνότητος, οὐσιωδῶς δὲ αἱ πηγαὶ ὅλου τοῦ νεωτέρου χριστιανικοῦ κόσμου. Ὡς δὲ γνωστὸν, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ νεοελληνικὴ ἐθνότης διεμορφώθη κυρίως ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἦγον ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ Συρίᾳ, ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ, ἡκιστα δὲ ἐν τῇ Ἑλλάδι. Ἡ δὲ κυρίως λεγομένη Ἑλλάς, τὸ κέντρον τοῦτο τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, παρέλαβε βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὸν ἀνατολικὸν τύπον τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος, ἀπολέσασα τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἐθνικὴν προσωποικότητα. Ὁ μεσαιῶν, χρονολογούμενος ἀπὸ τῆς Ε' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, εὗρε τὴν νεοελληνικὴν γλώσσαν καὶ ἐθνότητα ἐντελῶς διαμεμορφωμένην ἤδη κατ' ὅλους τοὺς γενικοὺς αὐτῆς χαρακτῆρας. Εἶνε δὲ φανερόν, ὅτι εἰς τὸ γωνευτήριον τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῶν ὅλων ἰδιοξέρυθμων περιπετειῶν τῆς ῥηθείσης περιόδου, ἡ νεοελληνικὴ ἐθνότης ἐσχηματίσθη ἐν τῇ ἀνατολῇ ὅπως ἀλλοία τῆς ἀρχαίας, ἢ ἀκριθέστερον εἰπεῖν ἐσχηματίσθη ἄλλο ἔθνος. Ἡ ἀναλογία τῆς νεοελληνικῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, δὲν ἀρκεῖ βεβαίως ἵνα ἀνατρέψῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων πηγάζουσας ἱστορικῆς ταύτης θεωρίας, διότι ἡ νεωτέρα ἱστορικὴ καὶ ἐθνογραφικὴ ἐπιστῆμη κατέδειξε καὶ

ἡ στοιχειωδέστερα προκλήρησις ἐπιμαρτυρεῖ, ὅτι ἡ ἀναλογία καὶ αὐτὴ ἡ ταυτότης τῶν γλωσσῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος καὶ ἡ τῆς φυλῆς, δὲν ἀρκοῦσιν ἵνα ἀποτελέσωσιν ἐθνικὴν ταυτότητα. Καθ' ὅλα δὲ τὰ ἠθικὰ, τὰ διανοητικὰ καὶ τὰ φυσικὰ γνωρίσματα, τὸ μεταξὺ τῆς Γ' π. Χ. καὶ Ε' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος μορφωθὲν καὶ μέχρι σήμερον περισωθὲν νεοελληνικὸν καλούμενον ἔθνος, εἶναι ἄλλο ὅπως ἔθνος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ.

Φαινόμενον λίαν περιέργον εἶνε, ὅτι ἡ νεοελληνικὴ δημοτικὴ γλώσσα δὲν κατώρθωσε ποτε νὰ λάβῃ τὴν τελείαν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν οὕτως εἰπεῖν διαμόρφωσιν αὐτῆς. Τοῦτο εἶνε βεβαίως ἀποτέλεσμα τῆς ἀδιαλείπτου πίεσεως τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλλεν ἡ ἀπαράμιλλος αὐτῆς τελειότης καὶ ἡ ἐκκλησία. Ὁ Κ. Ζημπέλιος παρατηρεῖ, ὅτι παρόμοιον ἀγῶνα ὑποστάσα ἡ ἰταλικὴ διάλεκτος κατὰ τῆς λατινικῆς ἐξῆλθε νικηφόρος. Ἡ ἀποτυχία τῆς νεοελληνικῆς δημοτικῆς ἀποδοτέα, καθ' ἡμᾶς, εἰς τὴν ἀναλογίαν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν (οὐσιωδῶς μεγαλύτεραν τῆς ἀναλογίας τῆς ἰταλικῆς πρὸς τὴν λατινικὴν), εἰς τὸν τεράστιον ὄγκον τῆς μοναδικῆς τελειότητος καὶ τοῦ ἐξαίσιου πλούτου τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις ἀνεπτυξε κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδας, ἐν τῇ καθ' ὅλον τὸν τότε πεπολισμένον κόσμον ἐπικρατούσῃ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ διαλέκτῳ, μεγίστην ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν δραστηριότητα, τῆς ὁποίας οὔτε τὸ μυριοσταμόριον παρυσιάζει ἡ ἐκκλησιαστικὴ λατινικὴ φιλολογία. Τὴν χρῆσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσης διετήρησε μέχρι τῆς σήμερον ἡ ἐκκλησία. Ἡ μὲν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀπενεκρώθη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἀκμαζούσα δὲ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ μέχρι τέλους τῆς Δ' ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος, ἐγένετο ἀναγκαίως τὸ θεσπέσιον τῷ ὄντι ὄργανον τῆς μεγάλης φιλοσοφικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐργασίας τῆς περιόδου ἐκείνης· ἡ λατινικὴ ὅμως οὐδὲν ἀνάλογον παρουσιάζει πρὸς ταῦτα· ἐπομένως ὁ κατ' αὐτῆς ἀγὼν ἦτο πολὺ εὐχερέστερος. Αὕτη ὑπῆρξε καθ' ἡμᾶς ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς ἀποτυχίας τῆς νεοελληνικῆς δημοτικῆς, ἥτις δὲν ἔχει βεβαίως τοῦ λοιποῦ οὐδὲν σπουδαῖον μέλλον. Δὲν πιστεύομεν δὲ, ὅτι ἡ τελεία ἀνάπτυξις τῆς δημοτικῆς διαλέκτου ἦτο ἢ εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαία εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος. Διότι, ἐὰν ἡ ἐθνότης αὕτη ἀνεδείκνυτο εὐρωστωτέρα κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἠδύνατο ἀξίολογα νὰ εὐδοκίμησῃ μεταπλάττουσα κατ' ἴδιον τινὰ τύπον τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ἰδίωμα· ἀπόδειξις δὲ τούτου ἔστωσαν τὰ ἀριστουργήματα τῶν κατὰ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα ἐνδόξων πατέρων τῆς ἐκ-

(1) Σημειωτέον, ὅτι τεκμήρια ἱκανὰ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἰδιωτισμοὶ καὶ μορφαὶ λέξεων τῆς νεοελληνικῆς ἀνάγονται εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Δὲν ἐλλείπουσιν εὐτυχῶς αἱ πηγαὶ δι' ὧν δύναται νὰ σκιαγραφηθῇ ἡ ἱστορία τῶν πηγῶν τῆς νεοελληνικῆς καὶ τῆς διαμεμορφώσεως αὐτῆς ἐπὶ τῆς μακεδονικῆς καὶ ἐπὶ τῆς βωμαϊκῆς περιόδου. Τὰ στενὰ ἔρια τῶν σημειώσεων τούτων δὲν ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σπουδαίου τούτου γλωσσολογικοῦ καὶ ἱστορικοῦ ἀγτικαιμένου.

κλησίας (1). Ἡ στασιμότης, ἡ χαύνωσις, ἡ στέρωσις, ἡ ταχεία ἐξάντλησις τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος κατὰ τὸν μεσαιῶνα, εἶνε φαινόμενα ἐξηγούμενα ὑπὸ ἰδιαιτέρων τινῶν ἱστορικῶν καὶ πολιτικῶν περιστάσεων, τὰς ὁποίας δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἐρευνησώμεν, κυρίως δὲ, ὡς νομίζομεν, ὑπὸ τῆς μακρᾶς μετὰ τῶν ἄσιανῶν συμβιώσεως καὶ ἐπιμιξίας.

Ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς νεοελληνικῆς δημοτικῆς γλώσσης εἰς τὸ νὰ ἀναπτυχθῆ τελείως διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς στοιχείων, ἐκ τῆς ἀπολύτου ἀναλογίας αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, καὶ ἐκ τῆς ἀναγκαίας συμβιώσεως τῶν δύο διαλέκτων, παράγεται κατὰ τὸν μεσαιῶνα περιέργων γλωσσικῶν φαινόμενον, τὸ τῆς τάσεως πρὸς διαμόρφωσιν καλλιεργημένης οὕτως εἶπειν νεοελληνικῆς, συγκρινώσης τοὺς τύπους τῶν δύο διαλέκτων. Τὸ φαινόμερον τοῦτο εἶνε ἴσως εἰς τὸ εἶδος τοῦ μοναδικόν. Ἦτο ὁμοίως τοῦτο τάσις ὅλως κατὰ φύσιν, διότι, ἀπολύτου οὐσης τῆς ἀναλογίας μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς, ὑπεισήρχοντο εὐχερῶς καὶ οὕτως εἶπειν ἀκουσίως οἱ τύποι καὶ ἡ φρασεολογία τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν νεωτέραν. Καὶ ἦτο τόσῳ μᾶλλον φυσικὸς ὁ συγκερασμὸς οὗτος, ὅσῳ καὶ αὐτὴ ἢ ἐν τῇ βυζαντινῇ φιλολογοζῶσα ἀρχαία ἑλληνικὴ ἔτεινεν εἰς τὸ νὰ πλησιάζῃ πρὸς τὴν νεοελληνικὴν (2). Δυσχερὲς εἶνε νὰ ὀρίσῃ τις περίπου τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἀρχεταὶ ὁ σχηματισμὸς τῆς καλλιεργημένης ταύτης νεοελληνικῆς. Ἀπαντᾶται ἤδη αὕτη εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Κ. Ζαμπελίου δημοσιευθεῖσας περγαμηνάς, καὶ βεβαίως εἶνε πολὺ τούτων προγενεστέρα. Τὸ ζήτημα τοῦτο δεῖται ἐρεῦνης, ὡς τόσα ἄλλα τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου. Περιέργων μνημείων τῆς γλωσσικῆς ταύτης τάσεως κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα εἶνε ἐπιστολὴ τις τοῦ Νικαίας Βησσαρίωνος, ἣν περιέσωσεν ἡμῖν ὁ ἀξιόλογος Φραντζῆς. Ἡ κατὰ τὴν αὐτὴν ἑκατονταετηρίδα ἐπισυμβᾶσα πολιτικὴ καταστροφή τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὑπῆρξε καὶ διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς καλλιεργημένης νεοελληνικῆς μέγιστον δυστύχημα, διότι ἀνέστειλε τὴν φυσικὴν αὐτῆς πρόοδον. Ἄνευ τῆς καταστροφῆς ἐκείνης, ἡ καλλιεργημένη νεοελληνικὴ ἤθελεν ὑπάρχει πρὸ καιροῦ εἰς τὸ σημεῖον τῆς φυσικῆς αὐτῆς μορφώσεως. Ἄντι τούτου, ὑπὸ τὴν πίεσιν δυστυχεστάτων περι-

πετειῶν, ἡ γλῶσσα ἐκείνη δὲν ἀνεπτύσσετο, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔλαβε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος παρὰ τοῦ Κοραῆ καὶ τῶν λοιπῶν λογίων βιαίαν καὶ κακόζηλον ὄθησιν, ἧτις μέχρι τοῦδε δυσχεραίνει τὴν φυσικὴν αὐτῆς μόρφωσιν (3). Ἡ φυσικὴ καὶ ἀναγκαία ἀντιδρασίς τῆς λαλουμένης γλώσσης ἐπὶ τῆς γραφομένης, θέλει βεβαίως, προτόντος τοῦ χρόνου, ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῆς σφαλέρᾳς ταύτης πορείας καὶ τῶν κακῶν συνεπειῶν τῆς. Εἰς τοῦτο ὁμοῦς δύνανται νὰ συνεργήσωσι καὶ οἱ γράφοντες, πεθόμενοι τέλος ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης νὰ παύσωσι τῆς ἐλεεινῆς ἀμίλλης κακοζήλων γυμνασμάτων καὶ βεβιασμένου δῆθεν ἀρχαϊσμοῦ. Ἄς ἀφήτωσι τὴν φύσιν νὰ ἐνεργήσῃ ἄς ἀφήσωσι τὴν σπουδαίαν μελέτην τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς νὰ ἐπενεργήσῃ φυσικῶς καὶ ἄνευ σπουδῆς καὶ βίας ἐπὶ τῆς μορφώσεως τῆς νεοελληνικῆς.

Ἴδου ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη ἐπιστολὴ τοῦ Βησσαρίωνος, φέρουσα χρονολογίαν 9 Αὐγούστου 1465 (2).

« Εὐγενέστατε ἄνερ καὶ ἡμῶν φίλτατε φίλων, ἐδεξάμην καὶ πρότερον καὶ νῦν διὰ τοῦ Ἑρμητιανοῦ γράμμακα τῆς εὐγενείας σου, πρὸς ἃ οὐκ ἀπεκρινάμην, ἀναμένων ἵνα γένηται τις ἀποκατάστασις εἰς τὴν πρόνοιαν τῶν αὐθεντοπούλων. Ἐπειδὴ οὖν νῦν ἐγένετο, νῦν καὶ γράφω. Παρκαμθεῖσθαι μὲν καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς αὐθεντοπούλους διὰ τὴν ἀφόρητον λύπην τοῦ μακαρίτου ἐκείνου καὶ ἀγίου δεσπότη οὐκ ἔστι τοῦ παρόντος καιροῦ· διὸ πραιτήσομαι τοῦτο τὰ νῦν. Γίνωσκε δὲ ὅτι ὁ ἀγιώτατος πάπας διὰ παρκαλήσεως φίλων τινῶν καὶ οἰκειᾶς καλοθελείας ἔταξε νὰ δίδῃ κάθε μῆνα τὰ αὐθεντόπουλα δουκάτα τριακόσια, ὡσπερ ἔδιδε καὶ τῷ ἀγίῳ δεσπότη ἡ-

(1) Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκλειφθῇ ἡ κρίσις αὕτη ὡς ἑλλειψίς σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν αἰδιμον τοῦ γένους εὐεργέτην Κοραῆν, τὸν σοφὸν ἐκαίνον καὶ ἀνάρετον ἄνδρα, ὅστις μεγάλως συνέτεινεν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐτίμησε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἐπίσης δὲν παραγνωρίζομεν τὸς ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἀξίαν τῶν πλείστων λογίων· ἀλλ' ἀπλῶς νομίζομεν ἰσφαλμένην τὴν πορείαν τινῶν ἐξ αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ οὐσιῶδες ζήτημα τῆς γλώσσης. Δυσχερῆστατον θέλει ἀποθῆ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους φιλολόγους νὰ ὀρίσῃσι τὴν γραπτὴν γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς μας, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ποιικιλίας βεβιασμένης ἀρχαϊκῆς φρασεολογίας.

(2) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἰγρᾶφη ὑπὸ τοῦ Βησσαρίωνος ἐκ Ρώμης πρὸς τὸν ἐν Ἀγκῶνῃ παιδαγωγὸν τῶν τέκνων τοῦ δεσπότη Θωμᾶ τοῦ Παλαιολόγου. Ὁ δυστυχὴς οὗτος ἡγεμῶν, φεῖγων τὸν Μωάμεθ Β', εἶχε ζητήσει ἄσπλον εἰς Ρώμην τῷ 1460, ὅπου μετακάλασεν ἐκ Κερκύρας τὰ τέκνα του· ἀλλ' ἀπέθανε πρὶν αὐτὰ φθάσῃσι εἰς Ἰταλίαν. Εἶνε δ' ἢ ἐν λόγῳ ἐπιστολῇ, ἐκτὸς τῆς ἱστορικῆς καὶ φιλολογικῆς τῆς ἀξίας, μνημείον ἀξιοσημείωτον τῆς σχολαστικότητος, τοῦ ταπεινοφρονος ἰσοουϊτισμοῦ καὶ τοῦ ἰγωϊσμοῦ τοῦ Ἐπισκόπου Νικαίας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εὐφάνη μὲν εἶχε καὶ παιδείαν, ἀλλ' ἰσπερεῖτο καρδίας. Πῶσον ἀνώτερος αὐτοῦ εἶνε ὁ περισώσας τὴν ἐπιστολὴν του, ὁ μετρίφρων καὶ ἡρωϊκὸς Φραντζῆς!

(1) Τὸ ὕφος τῶν ἐνδείξων τούτων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὡς καὶ τὸ τῶν προγενεστέρων αὐτῶν, διαφέρει οὐσιωδῶς τοῦ ὕφους τῶν συγχρόνων ἐθ ν ι κ ῶ ν λεγομένων συγγραφέων, οἵτινες ἐκπροσωποῦσι τὸν παρεφθαρμένον καὶ ἐκπνέοντα ἀρχαῖον ἑλληνισμόν. Οἱ χριστιανοὶ καὶ οἱ ἔθνη οἱ ἔγραψαν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ἀλλ' εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ ὕφους τῶν ὁ φιλόσοφος ἀναγνώστης σαφῶς βλέπει χάος ἀνυπέρελλον μεταξὺ δύο ὅλων διαφόρων προσωποποιήσεων, ἢ κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα σήμερον νεολογισμόν μεταξὺ δύο ὅλων διαφόρων ἰθνοτήτων.

(2) Παρατηρητέα λ. χ. ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα τοῦ ὄρειου Χρονικῶ τοῦ ἐναρέτου Φραντζῆ, κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα.

ἄει δὲ καὶ ἄριζι οὗ ἀγιώτατος πάπας ἵνα τὰ μὲν δια-
κόσια κατὰ μῆνα νὰ εἶναι διὰ τὰ τρία ἀδελφία ἐ-
πίσης ἀνέγκιστα, νὰ ἐξοδιάζωνται εἰς τροφὴν ἐκει-
νων καὶ ἀνθρώπων ὑποχειρίων αὐτῶν μικρῶν, ἕξ ἢ
ἑπτὰ τοῦ καθ' ἑνός, καὶ εἰς ἀγορὰν καὶ τροφὴν ἀλό-
γων τεσσάρων τὸ ὀλιγώτερον, καὶ εἰς βόγχαν τῶν αὐ-
τῶν ὑποχειρίων, καὶ εἰς ἐνδύματα τῶν αὐθεντοπού-
λων, νὰ εἶναι καλὰ ἐνδύματα, καὶ κάπου νὰ περισ-
σεύση καὶ τίποτες τὸν καθ' ἕνα, διὰ νὰ βοηθηθῶσι
κάπου εἰς ἀσθενείαν τους ἢ εἰς ἄλλην ἀνάγκην· καὶ
τοῦτο θέλει νὰ γένη ἐξ ἄπαντος, καὶ νὰ μὴδὲν γένη
ἀλλέως· τὰ δὲ λοιπὰ ἕκαστον δουκάτα τὸν μῆνα ἤ-
γουν χίλια καὶ διακόσια τὸν χρόνον νὰ ἐξοδιάζωνται
εἰς τινὰς ἄρχοντας καὶ καλὰ πρόσωπα, ὅπου νὰ εἶ-
ναι μετ' αὐτῶν νὰ τὰ δουλεύουν καὶ νὰ τὰ συντρο-
φιάζουν καὶ νὰ τὰ φυλάττουσιν. Ἀκούσας δὲ ὁ ἀγιώ-
τατος πάπας τὸ πόσοι εἶναι αὐτοῦ ὑπερβαύμασε
καὶ καταγινώσκεται μας· καὶ γὰρ ἔαν εἰς τὸν αὐ-
θέντην τὸν μακαρισμένον ἐκεῖνον τοιοῦτον ἀνθρω-
πον ἐθαύμαζον πῶς εἶχεν ἐδῶ τόσους καὶ ἑκατηγό-
ρου τον, ὅτι εἰς τὴν ξενιτείαν νὰ τρέφῃ τόσους με-
ξένα δουκάτα καὶ ξένους ἐλπίδας, πόσῳ μᾶλλον τῶ-
ρα, ὅπου ἤλθον καὶ ἄλλοι πλείοτεροι παρὰ ὅπου ἤ-
σαν ἐδῶ, καταγινώσκοντές των καὶ κατηγοροῦσί
των, καὶ μάλιστα εἰς αὐθεντόπουλα νέα καὶ ὄρρα-
νά, ὅπου οὔτε ἀξίωμα οὔτε ὄνομα οὔτε φήμην ἔ-
χουσι· καὶ οὐ μένον καταγινώσκουσί τους, ἀλλ' οὐδὲ
βούλονται νὰ ἐξοδιάζωσιν ἕνα τερνέσιν πλέον, καὶ
ἄμποτες μᾶς τὸ ἔταξαν νὰ τὸ φυλάξωσι τελείως
καὶ νὰ μὴδὲν μεταβληθῶσιν, ὡσπερ ἐποίησαν καὶ
ἄλλοτε· δι' αὐτὸ εἶναι χρεῖα νὰ φροντίζῃ ἡ εὐγέ-
νειά σου μετὰ τοῦ ἀρχόντου τοῦ Κριτοπούλου τοῦ
ἱατροῦ τοῦτο, ὅπου κατὰ τὸ παρὸν ἔχετε τὴν φρον-
τίδα τῶν αὐθεντοπούλων. Ἐπαναστήσωμεν τίς νὰ
τὰ διοικῇ, ἢ τίς εἶναι ἀναγκαῖος νὰ κρατηθῇ· καὶ
μετὰ ταῦτα θέλουσι μερισθῆν μετὰ βουλῆς ἐδικῆς
μας εἰς ἐκεῖνους ὅπου θέλουσιν ἀπομένειν. Ἐμένα
γοῦν προηγουμένως φαίνεται με ὡς ἀναγκαιότατον
ἔπου δὲν ἤμπορεῖ νὰ λείψῃ, πρῶτον ὁ ἱατρός, δεύ-
τερον ὁ διδάσκαλος Ἑλλήν, τρίτον ὁ διδάσκαλος
Λατῖνος, τέταρτον ὁ δραγουμάνος· οὗτοι γοῦν εἰ-
σὶν ἀναγκαιότατοι καὶ δὲν ἤμπορεῖ νὰ λείψωσιν· ἔτι
δὲ καὶ εἰς ἡ δύο παπάδες Λατῖνοι εἶναι ἀναγκαιό-
τατοι διὰ νὰ ψάλλωσι λειτουργίαν Λατινικὴν συν-
εχῶς· εἶναι γὰρ χρεῖα νὰ ζῶσι τὰ παιδιά Λατινι-
κῶς, ὡσπερ ἐβούλετο καὶ ὁ μακαρισμένος πατήρ των·
καὶ οἱ ἄρχοντες ὅπου θέλουσιν εἰσθαι μετ' ἐκεῖνους,
εἶναι χρεῖα νὰ προσέχωσιν εἰς τοῦτο, νὰ μὴδὲν φεύ-
γωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὸ μνημόσυνον τοῦ
πάπα, ὡσάν τὸ ἐποίησαν εἰς τὴν στρατὴν ὅπου ἤρ-
χεσθε, διότι ἂν φεύγωσιν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι
χρεῖα νὰ φεύγωσι καὶ ἀπὸ τὴν Φραγγικὴν· οὐδὲ τι-

νὰς γὰρ θέλει ἀνθρωπον ὅπου τὸν ὀνομάζει ἄπιστον
καὶ αἰρετικόν, καὶ ἀποστρέφεται τον φανερά. Ἀφ'
ἔτου γοῦν τοῦτοι οἱ ἀναγκαῖοι οὐς εἶπαμεν νὰ κα-
τασταθῶσι καὶ στηθῇ τὸ μερτικόν των, τότε θέλει
εἰσθαι· τοῦτο δὲ θέλω τὸ καὶ τάξιν ἐγὼ ἐδῶ καὶ
θέλω τοὺς καταστήσειν, τότε θέλετε ἰδεῖν τὸ ὑπό-
λοιπον πόσον εἶναι καὶ πόσον ἀπομένει ἀπὸ τὰ ἄσ'
φλωρία· καὶ τότε ἡ εὐγένειά σας ὄλοι ἀντάμα θέ-
λετε ἀποκαταστήσειν τίς νὰ ἀπομεινῇ καὶ τί νὰ
ἔχη ὁ καθείς μετὰ βουλῆς ἡμετέρας. Ἐμένα οὖν
φαίνεται μου, ὅτι ὅσον εἶναι πλείονες καὶ ἐλαφρώ-
τεροι ὅπου μέλλουν νὰ ἀρκεσθῶν με ὀλίγον ὁ κα-
θεῖς, εἶναι δὲ ἄλλως χρήσιμοι, τόσον θέλει εἰσθαι
κάλλιον, διότι θέλουσιν ἔχειν τὰ παιδιά πλείονα
συντροφίαν καὶ πλείονα δουλωσύνην καὶ πλείονα
τιμῆν. Ὅμως τοῦτο θέλομεν τὸ σκέψασθαι ἀντάμα,
καὶ θέλομεν ποιήσειν τὸ κάλλιον. Ἡ εὐγένειά σου
εἶναι κατὰ τὸ παρὸν ὡσπερ διοικητῆς τῶν παιδίων
μετὰ τοῦ Κριτοπούλου· εἶναι γοῦν ἀνάγκη πρὸ πάν-
των νὰ φροντίζετε τὴν παιδευσίαν των καὶ τὰ ἤθη
των, νὰ γίνου καλὰ καὶ πεπαιδευμένα, ἂν θέλετε
νὰ ἔχου τιμῆν ἐδῶ· εἰ δὲ μὴ, θέλου τὰ καταφρο-
νήσειν καὶ αὐτὰ καὶ ἐσᾶς ἐδῶ, καὶ οὐδὲ στραφεῖν
θέλου νὰ σᾶς ἰδοῦν. Με τὸν μακαρίτην τὸν αὐθέν-
την τὸν πατέρα τους ἐσυντύχαμεν περὶ τοῦτου·
καὶ ἐκεῖνος ἐβούλετο νὰ τὰ ἐνδύσῃ καὶ νὰ ποιήσῃ
νὰ ζοῦν Φραγγικὰ παντελῶς, ἤγουν νὰ ἀκολουθοῦσι
τὴν ἐκκλησίαν κατὰ πάντα ὡσάν Λατῖνοι καὶ οὐχὶ
ἀλλέως, νὰ ἐνδύωνται Λατινικῶς, νὰ μάθου, νὰ
γονατίζου τοὺς ὑπερέχοντας καὶ πάπαν καὶ καρδι-
ναλίους καὶ τοὺς ἄλλους αὐθέντας, νὰ ἀποσκεπά-
ζωνται τὸ κεφάλι τους, νὰ τιμῶσι τοὺς χαριετῶν-
τας αὐτούς, ὅταν ὑπάγου νὰ ἰδοῦν καρδιάλιν ἢ
ἄλλον ὅμοιον αὐθέντην, νὰ μὴδὲν καθήσου ποσῶς,
ἀμὴ νὰ γονατίζου καὶ ἀπέκει ὅταν τοὺς εἶπῃ ἐκεῖ-
νος νὰ σηκωθοῦσιν· ὁ δὲ μακαρίτης ἐκεῖνος ἔλεγεν
ὅτι καὶ πολλάκις αὐτούς τὸ εἶπε νὰ μὴδὲν καθή-
σωσιν· αὐτὰ οὖν ὅλα ἐνθυμᾶσθέ τα νὰ τοὺς νοθε-
τήσετε καὶ νὰ τοὺς παιδεύσετε καλὰ. Ἐτι ποιήσετε
ὅτι τὸ βᾶδισμά τους νὰ εἶναι σεμνὸν καὶ τίμιον, ἢ
ὀμιλία τους χρησιμωτάτη καὶ ἡ φωνή τους νὰ εἶ-
ναι μετρία καὶ ἡρέμη, τὸ βλέμμα τους προσεκτι-
κόν, καὶ μὴδὲν χάσκωσιν ἐδῶθεν κἀκεῖθεν. Ἄς τι-
μοῦν πάντας, ἄς ἀγαποῦν πάντας, ἄς συντυχαίνωσι
πάντας καὶ τοὺς ἐδικούς των καὶ τοὺς ξένους μετὰ
τιμῆς· νὰ μὴν εἶναι ἀλαζονικοί, ἄς εἶναι ταπεινοί
καὶ ἡρεμοί, καὶ μὴδὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι βασι-
λέως ἀπόγονοι, ἀμὴ ἄς ἐνθυμοῦνται, ὅτι εἶναι διωγ-
μένοι ἀπὸ τὸν τόπον των, ἔρρανοί, ξένοι, ὀλόπτω-
χοι, ὅτι εἶναι χρεῖα νὰ ζοῦν ἀπὸ ξένα χεῖρα, καὶ
ὅτι ἂν δὲν ἔχωσιν ἀρετὴν, ἂν δὲν εἶναι φρόνιμοι,
ἂν δὲν εἶναι ταπεινοί, ἂν δὲν τιμῶσι πάντας, οὐδὲ

τοὺς θέλουν τιμῆσειν οἱ ἄλλοι, ἀμὴ θέλουν τοὺς ἀποστρέφουσι πάντας. Αὐτὰ οὖν ὄλα φροντίσετε τα καλὰ ἢ εὐγένειά σου μετὰ καὶ τοῦ Κριτοπούλου, ἐπειδὴ τὸ γομάρι ἐπάνω σας εἶναι. Πρὸς τούτοις ἄς ἐπιμελοῦνται νὰ μάθουν γράμματα, νὰ προκόψουν, νὰ μὴν ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι εὐγενικοί· ἢ εὐγένειαν χωρὶς ἀρετῆς δὲν εἶναι τίποτε καὶ εἰς πάντας μὲν τοὺς αὐθέντας, ὅπου ἔχουν καὶ μεγάλας αὐθεντίας καὶ ἀρχάς, καὶ μᾶλλον εἰς αὐτοὺς ὅπου ἔχασαν ὄλα· διὸ ἄς σπουδάζουν νὰ μάθωσιν, ἄς ἔχουν εὐπίθειαν καὶ ὑποταγὴν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὴν εὐγένειάν σου, καὶ εἰς τὸν ἰσχυρὸν ὅπου τοὺς ἀνέθρεψε, καὶ εἰς τὸν διδάσκαλόν των, καὶ ἄς σᾶς ὑπακούωσι, καὶ ἄς ποιοῦν τὸ τοὺς λέγετε ἐξ ἅπαντος. Ἄς μάθῃ ὁ καθείς ἀπ' αὐτοὺς ἐκ στήθους ἕνα προσφώνημα τὸ πλέον μικρὸν εἰς τὸν πάπαν, νὰ τὸ εἴπωσι τὸν πάπαν γονατιστοὶ καὶ ἀποσκεπάστοι ὅταν ἔλθωσιν ἐδῶ, καὶ νὰ μὴδὲν γένῃ ἀλλέως. Ὅταν περιπατοῦν εἰς τὴν στράταν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποσκεπάζονται τοὺς καὶ τιμοῦν τοὺς, ἄς ἀποσκεπάζονται καὶ αὐτοὶ τὸ καπᾶσι των, ἢ ὀλότελα ἢ πλεῖον ἢ ὀλιγώτερον ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· ὁμοίως καὶ ἂν ἔρχωνται ξένοι εἰς τὸ σπῆτι τίμιοι ἄνθρωποι νὰ τοὺς βλέπουσιν, ἄς τοὺς προσηκονοῦνται, ἄς τοὺς ἀποσκεπάζωνται, ἄς τοὺς παρεκβάνωσι κατὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄς συντυχαίνωσι ὀλίγα μὲν, ἔντιμα δὲ καὶ εὐχαριστικά καὶ ταπεινά, νὰ μὴν γελῶσι ποσῶς, νὰ μὴν διαχέτωνται, ἀλλὰ μετὰ καθεστηκότος καὶ σοβαροῦ φρονήματος ἄς τοὺς συντυχαίνωσιν. Εἰς τὴν τροφὴν των ἄς εἶναι προσεκτικοὶ καὶ ἐγκρατεῖς· εἰς τὸ τραπέζι των ἄς κάθωνται μετὰ προσοχῆς καὶ παιδείσεως. Ἄν θέλετε νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι εἰς τοὺς ἔξω ποιήσατε νὰ εἶναι πεπαιδευμένοι εἰς τοὺς ἐδικούς των. Ἄς μὴν ἀναισχυνοῦν τινὰ, συνηθίσετε τοὺς ἀπὸ τῶρα καλὰ ἤθη καὶ ταπεινὰ καὶ ἡμερα. Ἄς μαυθάνωσιν ἀπὸ τῶρα νὰ γονατίζουν ἐπιτήδεια καὶ εὐμορφα· καὶ νὰ μὴν τὸ ἔχωσιν ἐντροπὴν ὅτι μεγάλοι βῆγαδες καὶ βασιλεῖς τὸ ποιοῦσιν. Ὅταν σεβαίνουσι εἰς ἐκκλησίαν Λατινικὴν, ἄς γονατίζουν καὶ ἄς εὐχῶνται ὡσπερ οἱ Λατῖνοι· ὑπαγένητέ τους συνεχῶς εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς τὰς λειτουργίας, καὶ ἄς στέκωνται μετὰ εὐλαθείας καὶ προσοχῆς, χωρὶς γέλωτος, χωρὶς λαλίας· ἄς γονατίζουν καὶ ἄς ἀποσκεπάζωνται ὡσπερ οἱ Λατῖνοι, καὶ ἄς μιμοῦνται ἐκείνους· ἂν οὕτως ποιῶσι, θέλουσι βοηθηθῆν, θέλουν ἔχειν τιμὴν παρὰ πάντας, θέλω δυνηθῆν καὶ ἐγὼ νὰ τοὺς συνεργῶ· εἰ δὲ τάναντία ποιοῦσιν, ἐγὼ δὲν θέλω δυνηθῆν νὰ τοὺς βοηθήσω οὐδὲ ὄλω, οἱ ἄνθρωποι θέλουν τοὺς ἀποστραφεῖν, καὶ τινὰς δὲν θέλει τοὺς τιμῆσειν οὐδὲ ποσῶς.

» Ταῦτα δὲν λέγω γράφειν τὴν εὐγένειάν σου καὶ τοὺς ἄλλους μὲ τὴν πολυλογίαν, εὐκαίριον καὶ μά-

ταια· ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ λέγετε συνεχῶς τὰ αὐθεντόπουλα, νὰ ποιήσετε τοὺς νὰ τὰ ἀναγινώσκῃ συνεχῶς ὁ διδάσκαλός των, νὰ τὰ ἀγροικοῦν καλὰ διὰ νὰ τὰ ποιῶσιν. Ἐκείνους τὰ ἤθελα γράφειν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ὡς νέοι ἀκόμι δὲν τὰ ἀγροικοῦν καλὰ, δι' αὐτὸ γράφω τα τὴν εὐγένειάν σου, νὰ τοὺς παραινῆτε καὶ ἀπὸ λόγου μου καὶ ἀπὸ ἐδικοῦ σας νὰ ποιῶσιν ὡσὰν γράφομεν.

» Ἐνταῦθα εἶναι θανατικὸν κατὰ τὸ παρόν. Δι' αὐτὸ ἐφάνη καλὸν μετὰ βουλήν τῶν ἀρχόντων ὅπου εἶναι ἐδῶ, καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀγιωτάτου πάπα, νὰ μὴν ἔλθουν τὰ αὐθεντόπουλα ἐδῶ διὰ τὸν κίνδυνον· ἀλλ' οὐδ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀγκῶνα νὰ εἶναι, ἐπειδὴ οὐδ' αὐτὸς ὁ τόπος εἶναι γερός, ἀμὴ νὰ διαβῆτε νὰ ὑπάγετε εἰς ἄλλην χώραν τὴν λέγουσι Τζίκολον, ὅπου εἶναι καλὸς ἀήρ, νὰ στέκετε ἐκεῖ ἕως τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ Ὀκτωβρίου μὲ τοὺς αὐθεντοπούλους καὶ τὴν αὐθεντοπούλαν. Σκέψασθε ἐσεῖς ἐν τῷ μέσῳ ἂν πρέπη νὰ ἀπομείνουν αὐτοῦ πάντοτε, ὡσὰν βούλονται καὶ οἱ ἄρχοντες ὅπου εἶναι ἐδῶ. Ὁ μακαριώτατος πάπας καὶ ἐγὼ γράφομεν τὸν λεγάτον τῆς μάρκας ὅπου νὰ σας βοηθήσῃ καὶ νὰ σας συνδράμῃ εἰς εἴ τι εἶναι χρεῖα. Αὐτοῦ εἶναι καὶ τις ἐπίσκοπος ἐδικός μου, ὅπου εἶναι τοῦ Κώμου καὶ ἦτον καὶ δουλευτῆς τοῦ ἀγίου δεσπότη. Τὸ Τζίκολον εἶναι ἐνορία του, καὶ ἔχει καὶ ἐκεῖ καλὸν ἐσπῆτιον, καὶ θέλει σας τὸ δώσειν νὰ καταλύσετε ἐκεῖ, καὶ θέλει σας συνεργῆσειν εἰς ὅτι εἶναι δυνατόν.

» Ἐκ Ρώμης Αὐγούστου Θ', ἔτους αὐξε'.

» Ὁ Βησσαρίων

» καρδινάλις καὶ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐξαιρέσει ὀλίγων τινῶν ἰδιωτισμῶν, εἰς ποῖον ἐξ ἡμῶν ἢ ἐπιστολῆ αὐτῆ δὲν ἐνθυμίζει τὴν ἐπιστολὴν μεμφιμοῖρου τινὸς γέροντος ἐκ τῶν συγχρόνων; Ἄπὸ τῆς ΙΕ' μέχρι τῆς ΙΘ' ἑκατονταετηρίδος δὲν διακόπτεται ἡ παράδοσις τῆς καλλιεργημένης νεοελληνικῆς. Ἐκ τοῦ προχείρου ἀναφέροντες τὸν Μαλαζῶν κατὰ τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα, τὸν Σκουφρον κατὰ τὴν ΙΖ', τὸν Μηνιάτην καὶ τὸν Θεοτόκην κατὰ τὴν ΙΗ', τὸν Πεῤῥικίδον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΘ', ἡδυνάμεθα ν' ἀπαριθμήσωμεν ἐκτεταμένην σειρὰν συγγραφῶν γραψάντων εἰς τὴν καλλιεργημένην νεοελληνικὴν καθ' ὅλην ταύτην τὴν περίοδον. Ἡ γλωσσικὴ τάσις ἐπομένως, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθοῦμεν σήμερον, δὲν εἶναι τι νέον, εἰμὴ διὰ τὴν ἀστοχίαν μεθ' ἧς θέλομεν διὰ τοῦ λεξικοῦ, διὰ τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς καὶ διὰ τῆς ἐκ τῶν κλασικῶν συγγραφῶν ἀντιγραφῆς, νὰ συντάμωμεν τὴν ὁδὸν, ἧτις μᾶς φέρει εἰς τὸν πρὸς δν ὄρον, ἀγνοοῦντες, ὅτι ἀπ' ἐναντίας οὕτω δυσχεραίνομεν καὶ μακρύνομεν αὐτήν.

Περὶ δὲ τοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ

κῆριον θέμα τοῦ πονήματος τοῦ Κ. Ζαμπελίου, ἐὰν δηλαδὴ ὁ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ ἑλληνισμὸς εἶνε ἐξακολούθησις τῶν ἀρχαίων δωρικῶν ἀποικιῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἢ μεσαιωνικὸς νεοελληνισμὸς, ὁμολογοῦμεν τὴν ἀναρμοδιότητα ἡμῶν. Ἀλλ' ἐὰν ἐπετρέπετο νὰ ἐκφραζομεν γνώμην, ἠθέλομεν εἶπει, ὅτι ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἰδίως ἀπ' οὗτου ἢ Ἑλλάς ἐγένετο ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία, ἀρχεται νέα σειρά σχέσεων μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, καθ' ἣν αὕτη δέχεται ἄπειρον πλῆθος ἑλλήνων ἀποίκων. Αἱ νέαι αὗται ἑλληνικαὶ ἀποικίσεις ἀνανεοῦνται καὶ ἀναπτύσσονται αὐτόθι ἰδίως ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ κατὰ τὰς πρώτας ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδας, καὶ ἀποτελοῦσιν ἤδη σπουδαίαν τὴν θέσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ κατ' ἐκείνας τὰς χώρας ἐπὶ τῆς ἡμελιώσεως τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας, ἧς ἀνεκῆθεν ἔσχε παντοίας καὶ στενὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἰταλίας. Ὁ δωρισμὸς βεβαίως τότε πρὸ καιροῦ εἶχεν ἐξελιφθῆ ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἴσως σωζόμενά τινα λείψανα αὐτοῦ πρὸ καιροῦ εἶχον συγχωνευθῆ μετὰ τῶν νέων ἑλλήνων ἀποίκων. Ἀλλὰ πῶς ἐγένοντο καὶ εὐδοκίμησαν τόσον αἱ νέαι αὗται ἑλληνικαὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἀποικίσεις; Ὅπως ἐγένοντο συνεχῶς τοιαῦται εἰς τόσα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς μεσογείου μέρη, ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῆς Γ' π. Χ. καὶ τῆς Ε' μ. Χ. περιόδου. Αἱ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην νέαι ἐν Ἰταλίᾳ ἑλληνικαὶ ἀποικίσεις εἰσέβησαν ἀπὸ τῶν παραλίων καὶ μεσογείων εἰς τὰ ἐνδότερα, ἐξηπλώθησαν δ' ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου, πιθανῶς δὲ ἐνίοτε καὶ διὰ τῆς μετὰ προγενεστέρων αὐτόθι ἑλληνικῶν ἀποικίσεων συναφείας. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη, αἱ νέαι αὗται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι φαίνονται ἡμῖν πολὺ τοῦ μεσαιωνοῦ προγενεστέραι. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω δὲ ἐκτεθεισαν περὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης θεωρίαν, αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γλωσσολογικαὶ παρατηρήσεις τοῦ Κ. Ζαμπελίου δὲν ἀνατρέπουσι τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἐκτὸς τῶν συνεχῶς ἀνανεομένων ἀποίκων, ἢ βίαις τοῦ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἀνήκεν εἰς τὰς προγενεστέραις ταύταις ἀποικίσεις.

Εἶνε τῶ ὄντι φαινόμενον τεράστιον ἡ δύναμις τοῦ ἀποικισμοῦ καὶ τῆς διαδόσεως τῆς γλώσσης παρὰ τοῖς Ἕλλησιν. Ἡ δύναμις αὕτη φαίνεται λαμβάνουσα οὕτως εἰπεῖν ὅλην αὐτῆς τὴν ἐπίτασιν ἐπὶ τῆς μακεδονικῆς ἐποχῆς. Αἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἑλληνικαὶ ἀποικίαι προσθεθεῖσαι εἰς τὰς προγενεστέραις, ἐξηπλώθησαν τόσον, ὥστε οἱ φθόγγοι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἠκούοντο ἐπὶ τῆς περιόδου ἐκείνης καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον. Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα, καὶ πρὸ τῶν κατακτήσεων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπεκράτει ἐν Σικελίᾳ καὶ

ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, τῇ καλουμένῃ Μεγάλῃ Ἑλλάδι. Διὰ τῆς Μασσαλίας εἰσεχώρησεν εἰς τὴν Γαλατίαν, καὶ ἐπεκράτησεν εἰς διάφορα μέρη ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰσπανίας. Ἡ Κηρυναϊκὴ, ἀποικισθεῖσα παρ' Ἑλλήνων ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐλάλει τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ Αἴγυπτος, ἀπὸ τοῦ Ψαμμιτίχου (656 π. Χ.), ἤρθη εἰς τοὺς στρατοὺς καὶ τοὺς λιμένας αὐτῆς πλείστους Ἕλληνας μισθοφόρους καὶ ἐμπόρους· προσέτι δὲ ἰδιαιτέρα τις τάξις ἐγγυρίων ἐρμηνέων, συνετέλεσεν εἰς τὴν διάδοσιν αὐτόθι τῆς ἑλληνικῆς. Ἐπεκράτει αὕτη ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ. Ἡ Θράκη καὶ ὁ Εὐξείνιος Πόντος ἦσαν πλήρεις ἑλληνικῶν πόλεων. Ἡ Μικρὰ Ἀσία κατακείτο ὑπὸ Ἰώνων, οἵτινες καὶ ἀφοῦ ἀπώλεσαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των, οὐχ ἤττον διετήρησαν τὴν χρῆσιν τοῦ ἰδιώματος αὐτῶν. Ἡ ἑλληνικὴ ἐκλείτο καὶ εἰς τὴν αὐλὴν τῶν βασιλέων τῆς Περσίας ὅπως καὶ ἡ περσικὴ. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατάλυσιν τῆς ἐπικρατείας ἐκείνης, τὰ ἐκ τῶν ἐρείπιων αὐτῆς ἀνεγερθέντα βασίλεια οὐ μόνον παρεδέχθησαν τὴν ἑλληνικὴν ὡς γλώσσαν ἐπίσημον, ἀλλὰ καὶ ταχέως διέδωκαν αὐτὴν ἐντὸς καὶ πέραν τῶν ὁρίων αὐτῶν διὰ τῶν ἀποικιῶν καὶ διὰ τοῦ ἐμπολιτευτικοῦ τῶν Ἑλλήνων προσηλυτισμοῦ. Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἡ ἑλληνικὴ εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὴν Ἰνδίαν. Ὅτε δ' οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεξέτειναν τὸ κράτος αὐτῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ, μετεχειρίσθησαν αὐτὴν εἰς τὰς μετὰ τῶν ὑπηκόων σχέσεις των. Ἀλλὰ καὶ πλείστοι Ἑβραῖοι διεσπαρμένοι καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, παρεδέχθησαν αὐτήν. Ποιοῦμεν ἐνταῦθα μνείαν περὶ τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διότι ἡ τεραστία κατὰ τὴν ἐν λόγω ἐποχὴν ἐξάπλωσις τοῦ ἑλληνισμοῦ, δὲν ἐξηγεῖται διὰ μόνης τῆς ἀποικιακῆς τάσεως καὶ ἰκανότητος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μαγείας οὕτως εἰπεῖν τῆς γλώσσης των καὶ τῆς λοιπῆς αὐτῶν ἐκπολιτευτικῆς ὑπεροχῆς. Ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας μετὰ τὴν μακεδονικὴν ἐποχὴν ἐπάλασεν ὁ ἐξωτερικὸς οὗτος ἑλληνισμὸς πρὶν ἐκπνεύσῃ, καὶ πολλαχοῦ ἐμάκρυνε τὸν βίον του ἐπιβρόνῳμενος διὰ νέων ἀποικίσεων. Ἄς μοι ἐπιτρέψῃ δὲ ὁ ἐπεικὴς ἀναγνώστης ν' ἀναφῆρῶ ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, εὐάρεστον τινα ἀνάμνησιν ἐκ τῶν περιηγήσεών μου. Τὸ 1858 ἐπεσκέφθην ἐν Συρίᾳ χώραν σήμερον καλουμένην παρὰ τῶν ἐγγυρίων Χαουράν (1). Ἡ χώρα αὕτη περιέχει τὰ ἐρείπια

(1) Ἡ χώρα αὕτη, ἡ ἐνεμαζομένη σήμερον παρὰ τῶν ἐγγυρίων Χαουράν ἢ Δζέβελ (ἄρα: ἀραβιστί) — Χαουράν, ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Ἀσσίτης χώρα, ἐπὶ τοῖς ἔροις τῆς Ἰδουμαίας καὶ τῆς Ἀραβίας (ἴδε παρὰ Πτολεμαίῳ). Ἡ πρωτεύουσα αὐτῆς ἐκαλεῖτο Βόστρα παρὰ τῶν ἀρχαίων. Ἀπίγει δὲ εἰκοσι περίπου ὥρας ἐξ Ἰππου ἀπὸ τῆς Δαμασκού, νοτιοδυτικῶς. Ἡ χώρα αὕτη καίτοι ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς μεγάλης Συριακῆς ἐρήμου, τῆς χωρούσης μέχρι τῆς κυρίως Ἀραβίας.

τετρακοσίων περίπου ἑλληνικῶν πόλεων, κωμπούλεων καὶ κωμῶν. Ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τούτων κατοικοῦσι σήμερον περὶ τὰς ἐξήκοντα χιλιάδας Δροῦσοι, Μωαμεθανοὶ Ἄραβες καὶ ὀλίγοι Χριστιανοί. Ἡ οἰκία τοῦ Δρούσου Σέχου Ἀσαὰδ Ἄμερ, ἐν ἣ κατόικουν, ἦτο μονόροφος, εἶχε τὴν ἀρχαίαν στέγην της, καὶ τίποτε νεώτερον ἐκτὸς τῶν ξυλίνων θυρῶν, δι' ὧν οἱ νέοι κάτοικοι αὐτῆς ἀντικατέστησαν τὰς ἀρχαίας μονολίθους θύρας ὡς λίαν δυσχρήστους. Ἄξισημείωτον εἶνε, ὅτι οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τοῦ *Χαουρὰν* ὀνομάζουσι τοὺς ἀρχαίους αὐτοῦ κατοίκους *Ἰουρὰν*, ἢ ἔστιν *Ἰωρὰς*, ἀποδίδοντες εἰς αὐτοὺς, κατ' ἀρχαιοτάτην παράδοσιν ἐπικρατήσασαν καὶ ἐπὶ τῆς μακεδονικῆς ἐποχῆς παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς, τὸ ὄνομα τῶν ἀρχαιοτέρων ἀποίκων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οὕτω δὲ ὀνομάζουσι καὶ τοὺς σημερινοὺς Ἕλληνας, ὁσάκις δὲν ἀποδίδουσι αὐτοῖς τὸ ἕτερον αὐτῶν ἐθνικὸν ὄνομα *Ροῦμ* (Ῥωμαῖοι). Τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα καὶ αἱ μετὰ αὐτῶν σωζόμεναι ἀναριθμητοὶ ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνήκουσιν εἰς τρεῖς ἐποχάς· τὴν μακεδονικὴν, τὴν Ῥωμαϊκὴν καὶ τὴν βυζαντινὴν. Ἐξ αὐτῶν δὲ εὐκόλως παρατηρεῖ τις, ὅτι ὁ βυζαντινὸς βίος διεδέξατο αὐτόθι τὸν ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας, καὶ οὗτος τὸν μακεδονικόν, ἀνευ οὐδεμιᾶς διακοπῆς καὶ κατὰ φυσικὴν οὕτως εἰπεῖν συνέχαιαν. Ὁ αὐτὸς λίθος φέρει ἐνίοτε ἐπιγραφὰς καὶ τῶν τριῶν ἐποχῶν. Τὸ αὐτὸ οἰκοδόμημα διὰ τινῶν μεταβολῶν μεταβάλλεται εἰς διαφόρους χρεῖς κατὰ τὰς τρεῖς ἐποχάς. Πλεῖστα ἐξἑλληνισθέντα ἀραβικὰ ὀνόματα ἀναγινωσκόμενα ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν (ὡς λ. χ. *Ἀβεθος*, τὸ καὶ σήμερον παρ' Ἀραβῶν σύννηθος *Habib* = *Ἀγαπητός*), ἀποδεικνύουσι καὶ ἐξἑλληνισμὸν τῶν ἐγγχωρίων. Τοιαῦτά τινα πιστεύομεν, ὅτι συνέβησαν καὶ ἐν Ἰταλίᾳ. Καὶ δὲν ἐννοοῦμεν ποσῶς διατὶ πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἕλον τὸ παρελθόν, ὅλος ὁ ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας πανταχόθεν εἰσρεύσας ἐν Ἰταλίᾳ ἑλληνισμὸς, καὶ αἱ ἀνέκαθεν ὑπάρχουσαι συνεχεῖς σχέσεις μετὰ τῆς ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἰταλίας, δὲν ἀφῆκαν οὐδὲν ἴχνος ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς ἐξαλειφθεὶς ἐκείθεν διὰ μιᾶς μετὰ τὴν ἐκτῆς καὶ ἐξδόμης ἑκατονταετηρίδος, ἐπανέρχεται πάλιν καὶ διαδίδεται ἐκ νέου ἐπὶ τῶν εἰκονοκλαστῶν κατὰ τὴν *Η'* ἑκατονταετηρίδα (1).

(1) Τὸ πλῆθος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Ἑλλήνων καὶ ἑλληνιζόντων ἐπὶ τῶν πέντε πρώτων ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδων, μετὰ τὴν πολλῶν ἄλλων τεκμηρίων, εἰκάζεται καὶ ἐκ τῶν κρυπτῶν ἢ ὑπογείων ταπεινῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἔκτασις ὑπὸ καὶ περὶ τὴν Ἰώμην καὶ τὴν Νεάπολιν, πιθανῶς δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἰταλίας, εἶνε εἰσέτι ἄγνωστος. Πλεῖστα ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀπαντῶνται εἰς τὰς κρύπτας ταύτας, εἴς ὧν πολλαὶ φέρουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἕττον τὸν τύπον τῆς νεοἑλληνικῆς (ἴδε τὸ ἰσχύτως ἐν Ῥώμῃ ἐκδοθὲν βιβλίον τῆς Παπικῆς κυβερνήσεως εἰς φύλλον

Τελευτῶντες τὰς αὐτοσχεδίουσ τὰύτας σημειώσεις, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐκφράσωμεν καὶ αὐθὺς τῷ *Κ. Ζαμπελίῳ* τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην, ἥτις τῷ ὀφείλεται διὰ τὸ εἶδος τῶν μελετῶν εἰς τὰς ὁποίας μετὰ τόσης εὐσυνειδησίας καὶ ἐπιτυχίας ἐγκύπτει. Ἡ ἄγνοια τῆς πραγματικῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας εἶνε μεγίστη Ἑλλειψις· ἡ δὲ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ ἀμέλεια αὐτὴ δὲν καθιστᾷ ἡμᾶς δοκιμωτέρους κωμωδιστὰς τοῦ κλασικοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι τὸ παράδειγμα τοῦ *Κ. Ζαμπελίου* μιμούμενοι καὶ ἄλλοι λόγιοι, θέλουσι διαδώσει παρ' ἡμῖν τὰς ὑγιεῖς περὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας ἰδέας, καὶ θέλουσι φέροι τὸ ἐθνικὸν φρόνημα εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ τροχίαν (1).

Γ. Γ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ (υἱός).

Η ΜΑΡΚΕΣΙΑ ΣΙΡΕ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἰδε φυλλᾶδ. 391, 392, 393 καὶ 394.)

Ὅλοι προσέδραμον ἀκούσαντες τὰς φωνὰς τοῦ μαρκεσίου, ἀλλ' ἡ κυρία Σιρὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, ἀναλαβόντες τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος, εἶπον ὅτι αὐταὶ οὐδεμίαν εἶχον αἰτίαν. Ὁ δὲ ἱατρὸς, προσκληθεὶς ἀμέσως, εὔρε τὸν μαρκεσίον ὑποκείμενον εἰς δεινὰς κρίσεις, αἰτινες διεδέχοντο ἀλλήλας μετὰ μικρὰς διακοπὰς, καὶ ἐθεώρησεν αὐτὰς ὡς φαινόμενον σύννηθες εἰς τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς ἀσθενείας. Ἐν τούτοις ἡ κατάστασις τοῦ μαρκεσίου ἦτο σοβαρὰ καὶ ἀπῆρτε ἀδιάκοπον ἐπαγρύπνησιν· ἡ κυρία Σιρὲ ἠθέλησε κατ' ἀρχὰς νὰ φυλάξῃ μόνη αὐτὸν, ἀλλὰ τὴν

καὶ μετ' εἰκονογραφίῶν σύγγραμμα, τὸ ἐπιγραφόμενον *Roma Sott'eranea*, ὑπὸ *De Rossi*).

(1) Ἡ πρὸς τὸν κλασικὸν ἑλληνισμὸν κλίσις εἶνε μὲν ἄριστον αἶσθημα, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἦνε καὶ σπουδαῖον. Περὶεργες κλίσις, ἥτις δὲν παράγει ἑλληνιστὰς! Ἄλλως ὁ ἔρος τοῦ κλασικοῦ ἑλληνισμοῦ, κατ' οὐδὲν ἐμποδίζει τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν καὶ μελέτην τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου. Οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γερμανοὶ μελετῶσιν ἄριστα τὸν ἀρχαῖον ἑλληνισμὸν, χωρὶς ν' ἐξίτωσιν, ὅτι εἶνε ἀπόγονοι ἢ διάδοχοι τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ἡ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα κλίσις ἔχει τὴν ἐπιπόλαιον καὶ τὸ παιδαριῶδες. Τοιοῦτοτρόπως μετεβάλλομεν ἀκρίτως εἰς τὰ τοπικὰ ἡμῶν ὀνόματα, ἀντικαταστήσαντες πικρὰς ἐνδοξα μεσαιωνικὰς δι' ἀδοξῶν ἀρχαϊκῶν. Οὕτως ἐν παραδείγματι ἐν τῇ ἐπισήμῳ τοῦ Βασιλείου γεωγραφίᾳ, τὸ ἄσσημον ἀρχαῖον ὄνομα τῆς *Επιδαύρου Ἀιμηρίας*, ἀντικατέστησε τὸ ἑλληνικώτατον καὶ ἐνδοξόν ὄνομα τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα λαμπρᾶς *Μονεμβασίας*, τῆς τελευταίας πόλεως ἥτις ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β' ἐν Πελοποννήσῳ! (ἴδε τὸ *Χρονικὸν* τοῦ Φραντζῆ, καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ περιωδὸν ἐνδοξόν διὰ τὴν Μονεμβασίαν χρυσοῦσιν τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου. Τοιαῦτα περὶ Μονεμβασίας χρυσοῦσιν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα πολλὰ). Τί νὰ εἴπη τις περὶ τοιαύτης ἀπειροκαλίας καὶ ἀμαθείας; Δὲν δύναται οὕτε κἄν ν' ἀγαπητῆσθαι, ἀλλὰ μόνον νὰ μειδιάσῃ μετ' οἴκτου.

αὐτὴν ἐσπέραν, καταβληθεῖσα ὑπὸ τῶν τοσοῦτων συγκινήσεων, ἠσθένησε καὶ κατακλίθη. Ὁ στρατηγὸς ἀντικατέστησε τότε αὐτὴν παρὰ τῷ Καρόλῳ. Ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας οὐδόλως ἀπεμακρύνθη αὐτοῦ, δὲν ἔκοιμάτο, μὲλις ἔτρωγε, προσπαθὼν νὰ ἐπαναγάγῃ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν δυστυχή ἐκείνην ψυχὴν τὴν περικυκλωμένην ὑπὸ φόβων καὶ φασμάτων, κατῴρωθεσε δὲ τοῦτο βαθμηδόν. Ἀληθὲς ὅτι συχνάκις ὁ μαρκέσιος, κρατῶν διὰ τῶν χειρῶν τὴν ἄλυσιν, ἔβλεπε τὸν στρατηγὸν διὰ βλέμματος πεφοβισμένου· ἀλλ' ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων ἀνδρῶν μυστικὴ συμπάθεια τοσοῦτον μεγάλη καὶ γλυκεία, ὥστε ὑπερίσχυσε τῆς μνησικακίας καὶ δυσπιστίας τοῦ βλακός. Ἐνόησεν οὕτως, ὡς τὸ ζῶον, ὅτι ἡ πληγώσατα χεὶρ ἤθελε νὰ τὸν θεραπεύσῃ καὶ οὐδόλως ἀντέστη. Βαθμηδὸν αἱ κρίσεις ἔπαυσαν, καὶ τὴν πρῶταν τῆς ὀγδόης ἡμέρας ὁ Κ. Πιάρ ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ μαρκέσιος ἦτο ἐκτὸς κινδύνου.

Τὴν πρῶταν ἐκείνην ἡ κυρία Σιρὲ, ἀναλαβοῦσα καὶ αὐτὴ, συνητήθη μετὰ τοῦ στρατηγοῦ παρὰ τὴν κλίνην τοῦ συζύγου αὐτῆς.

— Ἐφάνητε γενναϊότερός μου, εἶπε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἐσώσατε. Εὐχαριστῶ.

— Τὸ ἐχρῶσθουν, ἀπήντησεν ὁ Ἄδρικνός. Τὸν ἔβλαψα τόσον!

Ὁ μαρκέσιος ἔκοιμάτο ἡσυχῶς, τοὺς βραχίονας ἔχων τεταμένους παρὰ τὸ σῶμα, ἀνεγείροντες δ' ὀλίγον τὴν κεφαλὴν μετὰ προσοχῆς ἠδύνατο νὰ ἀφαιρέσωσιν εὐκόλως τὴν ἄλυσιν. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐπιήλθε φυσικῶς εἰς ἀμφοτέρους, ἀλλ' ἀπόθησαν αὐτὴν μετὰ φρίκης.

— Δὲν θὰ ἐξαναρχίσωμεν, δὲν εἶναι ἀληθὲς, φίλε μου; εἶπεν ἡ μαρκεσία.

— Ὡ! ὄχι, ποτὲ, ἀπήντησεν ὁ Ἄδρικνός.

— Στρατηγέ, ὑπῆρξα ἄδικος καὶ σκληρὰ πρὸς ὑμᾶς. Συγχωρήσατέ με. Θεωρῶ ἀληθὲς ὅ,τι μὲ εἶπατε. Δὲν πρέπει νὰ ἀναχωρήσετε ἐν ὅσῳ ὑπάρχει κίνδυνος, καὶ μάλιστα καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ πλέον ἐπιθυμῶ νὰ μείνετε τοῦλάχιστον ὀλίγον καιρὸν.

Ταῦτα δὲ λέγουσα ἔτεινε πρὸς τὸν στρατηγὸν τὴν χεῖρα, ἣν οὗτος ἠσπάσατο.

Ἡ μεταβολὴ τοῦ πρὸς τὸν στρατηγὸν τρόπου τῆς μαρκεσίας παρετηρήθη ταχέως. Βεβαίως ὠφέλιτο αὕτη εἰς τὴν ἀκάματον ἀφοσίωσιν τοῦ ἀξιωματικοῦ κατὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ μαρκεσίου· ἀλλ' ἀπέδωκεν αὐτὴν ὡσαύτως καὶ εἰς τὰ ἔξοχα αὐτοῦ προτερήματα, τὰ ὁποῖα γυνὴ διακεκριμένη ὡς ἡ μαρκεσία δὲν ἠδύνατο νὰ παραγνωρίσῃ ἐπὶ πλεῖον. Παρητηρήθη δ' ἐπίσης καὶ ἡ νέα φυσιογνωμία τοῦ ἀξιωματικοῦ, τὸ ἐλεύθερον τῶν τρόπων αὐτοῦ, ἡ ἐνδόμυχος καὶ μεγάλη χαρὰ, ἥτις, μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας του ὅπως κρύψῃ αὐτὴν, ἀπεκαλύπτετο

ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ προσώπου, τῆς εἰλικρινείας τοῦ μειδιάματος, τῆς καθαρότητος τοῦ βλέμματος αὐτοῦ. Ἐλεύθερος ἀπὸ τῆς ὀδυνηρᾶς στενοχωρίας ἥτις ἐπέεζεν αὐτὸν, δὲν ἦτο πλέον ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος. Καὶ αὐτὰ τὰ παιδιά παρετήρησαν τὴν μεταβολὴν· ἡ δὲ βαρονίς, ὁ Κ. Πιάρ καὶ ὁ ἀββᾶς Μουρὸν ἤρξαντο νὰ πιστεύωσιν ὅτι εἶχε βαθμὸν καὶ θέσιν ἀνωτέραν ὣν εἶχεν ἀναγγείλει, ὥστε ἡ ἐκπληξὶς αὐτῶν δὲν ὑπῆρξε μεγάλη ὅτε ἡ μαρκεσία ἐξεμυστηρεῦθη εἰς αὐτοὺς τὸν τίτλον καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀδριανου. Ὁ σκοπὸς τῆς κυρίας Σιρὲ, ἀνακοινοῦσης ταῦτα εἰς τὴν βαρονίδα, ἦτο νὰ πείσῃ αὐτὴν ὅπως ἀπέλθῃ εἰς Παρισίους, ἔνθα, ὠφελουμένη ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας εὐπατρίδας, ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν χάριν τοῦ στρατηγοῦ Βερθελώ, ἴσως δὲ καὶ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ. Ἡ ἀγαθὴ γραῖα προθύμως συνήνεσεν εἰς τοῦτο, διότι ἠγάπα τὸν στρατηγὸν καὶ, ἄμψ ἀφικομένη εἰς Παρισίους, ἤρξατο νὰ ἐνεργῇ· ἀλλ' ὠφείλε νὰ φέρηται μετὰ πολλῆς περισκέψεως, τὰ δὲ διαθήματα αὐτῆς ἦσαν ἐξ ἀνάγκης πλήρη ἐπιτηδειότητος καὶ δὲν ἀπέληγον ταχέως. Ἐγραφεν εἰς Σιρὲ καθ' ἑβδομάδα καὶ, μετὰ δύο μῆνας, καί τοι ἐλπίζουσα εὐτυχῆς ἀποτέλεσμα, δὲν ἠδύνατο ἀκόμη νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο.

Ὡς πρὸς τὴν μαρκεσίαν καὶ τὸν στρατηγὸν οἱ δύο οὗτοι μῆνες ὑπῆρξαν μεστοὶ εὐτυχίας. Δὲν ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἠγαπῶντο καὶ ἔζων ἐν μυστικῇ τινι συνεννοήσει τῶν καρδιῶν καὶ τῶν σκέψεων, ἥτις ἠῤῥεξε καθ' ἑκάστην. Δὲν ἀνεύρισκον πλέον τὰς ἀθῶας ἐντυπώσεις τοῦ παρελθόντος, ἀνεκάλυπτον ὁμῶς μετ' εὐδαιμονίας ὁ εἰς παρὰ τῷ ἑτέρῳ τὴν μαγικὴν ἐκείνην λεπτότητα τῶν γενναίων αἰσθημάτων, τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὰς εὐγενεῖς φύσεις, τὴν ἀναπτυσσομένην καὶ ὠριμάζουσαν ὑπὸ μόνους τοὺς ἀγῶνας τοῦ βίου. Ἄλλως τε ὁ ἀληθὲς ἔρωσ δὲν σύγκειται ἐκ μελαγχολίας μᾶλλον ἢ ἐξ ἐνθουσιασμοῦ; Εὐσέβαστος καὶ συνεσταλαμένη παρὰ τῷ στρατηγῷ, εὐμενὴς καὶ γλυκεία παρὰ τῇ μαρκεσίᾳ, ἡ ἀγάπη αὐτῶν ἦτο ἐπ' ἴσης βαθεῖα. Ἡ κυρία Σιρὲ ὑφίστατο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἐξόχου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ δὲν ἀπέφευγεν αὐτὴν.

Ὁ πένθιμος πύργος ἠλλαξεν καὶ αὐτὸς ἔψιν· τὰ δένδρα κλαδευθέντα δὲν ἀπέκρυπτον πλέον τὰ παράθυρα αὐτοῦ· ἡ κιγκλιδωτὴ πύλη, ἥς τὰ κεχρυσωμένα κοσμήματα ἀπηλλάγησαν τῆς σκωρίας, ἐκινεῖτο εὐκόλως ἐπὶ τῶν στροφῶν αὐτῆς· εἰς τὴν αὐλὴν, καθαρισθεῖσαν ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ χόρτων καὶ στρωθεῖσαν ἐκατέρωθεν δι' ἄμμου, εἰσῆρχοντο καθ' ἑκάστην, μετὰ μεσημβρίαν, ἑλαφρὰ ἄμαξα καὶ σφριγῶντες ἵπποι, διότι ὁ στρατηγός, ἐπιμαλούμενος

τὴν ὑγίαν τῶν παιδίων καὶ τὰς εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν ἀναγκαίαις διασκεδάσεις, εἶχε πείσει τὴν κυρίαν Σιρὲ νὰ ἐξέρχηται εἰς περίπατον καθ' ἡμέραν ἐν ᾧ δὲ συνώδευεν αὐτὴν ἐφιππος μετὰ τῆς Ἑστέλλης καὶ τοῦ Ἐδουάρδου, ἡ μαρκεσία, καθημένη ἐν τὸς τῆς ἀμάξης, ἐρρίγεται ἐξ ἀγάπης καὶ ὑπερφανείας· μετ' ἐπιτηδείας φιλαρκεσίας εἶχεν ἀνεπαίσθητως μεταβάλλει τὴν ἐνδυμασίαν αὐτῆς, καὶ πόρρω ἀπέειχεν ἤδη τῶν μονοτόνων ἐκείνων ἐνδυμάτων ἅτινα ἐφάνοντο περιβάλλοντα αὐτὴν δι' αἰώνιου πένθους· ἄνθος, ταϊνίξ, ἀδάμας ἀνήγγελλε τὴν ἐξέγερσιν τῆς γυναικείας φύσεως· οἱ δὲ χαρακτῆρες αὐτῆς, μὴ πιεζόμενοι πλέον ὑπὸ τῆς λύπης, ἐγένοντο γλυκύτεροι.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἡ βαρονίς ἐπανήλθε φέρουσα αὐτὴ τὴν εἰδησιν ὅτι ὁ στρατηγὸς Βερθελώ οὐ μόνον εἶχε τύχει χάριτος καὶ ἀνακληθῆ εἰς τὴν ἐνεργητικὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ καὶ διωρίσθη ἀρχηγὸς τῆς στρατιωτικῆς ὑπομεραρχίας ἐνὸς τῶν γειτονουόντων νομῶν. — Τώρα, στρατηγέ, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ γραία, πρόσθε μὴ ὑποπέσης πάλιν εἰς τὸν *ιακωβιτισμὸν*. Ἐγγυήθη πρὸς τὸν βασιλέα περὶ τῆς πίστεώς σου. Ἄλλως τε, προσέθηκε μετ' εὐμενοῦς πινος εἰρωνείας, ἡ μαρκεσία ἔχει καλὰς ἀρχὰς καὶ βλέπεις ὅτι, πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν, σὲ ἐτοποθέτησα πλησίον τῆς.

Μετὰ τινα καιρὸν, ὁ στρατηγὸς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ, ἀφοῦ πρότερον συνεφωνήθη ὅτι ἔμελλε νὰ διέρχεται κατὰ μῆνα εἰς τὸν πύργον ὅσας στιγμὰς ἐλευθερίας εἶχεν. Αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι ἦσαν ἡμέραι εὐτυχίας· οἱ ἐν τῷ πύργῳ ὠμίλου περὶ αὐτῶν ἐκ τοῦ προτέρου καὶ συνήρχοντο ὅπως ὑποδεχθῶσι τὸν στρατηγόν· οὗτος δ' ἐφθανε μετὰ στρατιωτικῆς ἀκριθείας, ἐντὸς ἀμάξης συρομένης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων περιβρέσομένων ἰδρωτί· ἐχαιρέτιζε πρῶτον τὴν μαρκεσίαν, καὶ ἀμφότεροι, σφίγγοντες τὰς χεῖρας ἀλλήλων, ἠδύναντο νὰ ἐνοήσωσιν ὅπως ἦσαν εὐτυχεῖς· ἐνηγκαλιζέτο μετὰ ταῦτα τὴν Ἑστέλλην καὶ τὸν Ἐδουάρδον καὶ ἔτεινε φιλικὴν χεῖρα πρὸς τὸν Πιάρ καὶ τὸν Ἀββάν. Ἐπειτα δ' ἐπορεύετο πρὸς τὸν μαρκεσίον, ὅστις, βλέπων αὐτὸν διὰ τοῦ παραθύρου, μετείχε τῆς κοινῆς χαρᾶς. Οὗτος, περίλυπος κατὰ τὴν πρώτην ἀναχώρησιν τοῦ στρατηγοῦ, εἰς βαθμὸν ἐμπνεύσαντα ἀνησυχίας περὶ τῆς ὑγείας του, ἐφαίνετο τέλος αἰσθανόμενος τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου τὴν μεταξὺ τῶν περιδικῶν αὐτοῦ ἐπανόδων καὶ τὸ πολὺ ἐδείκνυε σημεῖα τινα δυσαρκεσίας ὁσάντις ἡ ἐπίσκεψις ἀνεβάλλετο ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Κατὰ τὰ ἄλλα διήγεν ὑγιῶς, ὁ δὲ ἰατρὸς ἐφρόνει ὅτι ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ γέρον.

Πολλὰ παρήλθον ἔτη καὶ οὐδέποτε πλέον ἐγένετο λόγος μετὰξὺ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς μαρκεσίας

περὶ τοῦ ἀπεισίου μυστικοῦ. Ἀλλ' ἡ κυρία Σιρὲ ἀνελογίζετο ἄρα γε αὐτό; Ἐνίστε· διότι, ἀν ἀκλόνητος πεποίθησις, διατηρηθεῖσα ἐπὶ δέκα ἔτη μίσους καὶ ἀπελπισίας, δὲν ἐκμηδενισθῆ ὑπὸ ἀκαταμάχητων πραγμάτων, δὲν δύναται ὁ ἔχων αὐτὴν νὰ μεταβῆ, ἄνευ ἀκουσίων καὶ σκληρῶν ἀμφιβολιῶν, εἰς τὴν ἐναντίαν γνώμην. Ἡ ὁρμὴ τῆς καρδίας παραφέρει, ἡ εὐγλωττία τῶν αἰσθημάτων πείθει ἡμᾶς, τὸ γενναῖον τοῦ χαρακτῆρος ἐξανίσταται, καὶ ὅμως ὑπάρχουσι στιγμαὶ ἀπείσοι καθ' ἃς ἡ ἔξις τοῦ παρελθόντος καταλαμβάνει ἡμᾶς διὰ τῆς ψυχρᾶς αὐτῆς χειρὸς. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ μαρκεσία ἀμφέβαλλε· μάτην προσεπάθει ν' ἀπωθήσῃ τὴν ἀμφιβολίαν· αὐτὴ κατεδίωκε καὶ οὐδόπως κατελίμπανεν αὐτήν. Ἀληθὲς ὅτι παρόντος τοῦ στρατηγοῦ ἀνέπνεε, διότι ἡ εἰλικρινὴς ἐκεῖνη φυσιογνωμία, οἱ λάμποντες ὀφθαλμοί, ἡ ἀτάραχος φωνὴ δὲν ἠδύναντο νὰ ψευσθῶσιν· ἀλλ' αὐτοῦ ἀπερχομένου, ἡ ἀμφιβολία ἐπανήρχετο· μὴ δυναμένη ν' ἀτοφεύῃ αὐτὴν, προσεπάθει μάτην νὰ τὴν καταπολεμήσῃ· ἀνεπόλει τὴν φρικτὴν σκηνὴν τῆς κλειδῶς. Ἡ ἀπόδειξις ἦν ἐζήτει δυνατὸν νὰ εὐρίσκετο εἰς τὸ γραφεῖον· ἀλλ' ἂν δὲν εὕρισκον αὐτήν, ποῦ ἡ εὐτυχία ἐκεῖνη, ἡ τοσοῦτον ποθητὴ, ἦν ὅμως αὐτῇ αὐτὴ ἐτάρασεν;

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1820 ἔτους διεξήχθη παράδοχος δίκη. Ὁ Κονιάρ, ἀρχαῖος κακοῦργος, κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ, ἀρχίσασα πρὸ πολλοῦ καιροῦ, εἶχε βραδύνει, διότι ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῶσιν ἀρχαῖοι συνδεσμῶται τοῦ κατηγορουμένου, ὧν ἡ ἀνεύρεσις ἦν δύσκολος, εἶχε δὲ ζητηθῆ καὶ ἡ ἀναίρεσις τῆς ἀποφάσεως καὶ ἡ βασιλικὴ χάρις. Ἄλλως τε ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου ἦτο παράδοχος. Ἀποσταλεὶς νεώτατος εἰς τὸ δεσμωτήριον ὡς ἔνοχος ἀναιρέσεως καὶ κλοπῆς, κατάρθωσε μετὰ τινα ἔτη νὰ δραπετεύσῃ εἰς Ἰσπανίαν, ἐκεῖ δὲ ἀπαντήσας, εἰς ἔρημον στενὸν, ἀξιωματικὸν τινα Γάλλον, τὸν κόμητα Σαιντ-Ἐλὲν, ἐδολοφόνησεν αὐτὸν, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τύχην ὠμοίαζε πρὸς τὸ θῦμα αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν κόμητα· βοηθούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ διαβατηρίου καὶ τινῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἀποθάνοντος, ὧν ἐμελέτησε καλῶς τὸ περιεχόμενον, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἔχων ἀπίστευτον τόλμην καὶ σπᾶνιον πνεῦμα ῥαδιουργίας, ἐπέτυχεν εἰς τὴν ἀπάτην ταύτην. Μετὰ τὸ 1845, εὐνοϊκαὶ περιστάσεις καὶ ἡ ἐξημμένη αὐτοῦ πρὸς τὴν βασιλείαν ἀφοσίωσις ἀνύψωσαν αὐτὸν εἰς μέγαν βαθμὸν, τὸν τοῦ ὑποστρατήγου· ἔφερε δὲ θρασέως τὸ τίτλον τοῦ κόμητος. Ἀλλὰ, δυστυχῶς δι' αὐτὸν, κατὰ τινα ἐπιθεώρησιν, γενομένην ἐπὶ παροῦσιν τοῦ βασιλέως, δύο τῶν ἀρχαίων συνδεσμοτῶν ἀνεγνώρισαν αὐτὸν· μὴ θέλων δὲ ἡ μὴ δυνα-

μενος νὰ θαρραλέωσιν τὰς ἀπλήστους ἀπαιτήσεις τῶν δύο ἐκείνων ἀνθρώπων, κατεμηνύθη μετ' ὀλίγον ὑπ' αὐτῶν καὶ οὕτως ἡ τύχη του συνετρίβη. Εἶ καὶ τὰ συμβάντα ταῦτα εἶχον προξενήσει πολὺν θόρυβον καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν, ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Σιρέ ὀλίγοι μόνον λόγος εἶχε γίνεαι περὶ αὐτῶν, διότι, ὁσάκις ὁ ἰατρός ἢ ὁ ἄρθεος ἤρχιζον τὴν διμιλίαν, ἢ μαρκεσία, εἴτε παρώντος, εἴτε ἀπόντος τοῦ στρατηγοῦ, μετέτραπεν αὐτὴν καὶ τῷ ὄντι, ὁποῖα καὶ ἂν ἦτο ἢ μεταξὺ τοῦ κόμητος Βερθελῶ καὶ τοῦ κόμητος Σαιντ-Ἐλὲν ἀπόστασις, ὑπῆρχον, ἐκτὸς τοῦ φόνου, περὶδούξοι καὶ φρικτὰ ἀναλογίαι εἰς τὰς τύχας τῶν δύο αὐτῶν ἀνθρώπων. Καθ' ἣν ἡμέραν αἱ ἐρημερίδες ἀνήγγειλαν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς τοῦ Κοινοῦ, ὁ στρατηγὸς καὶ ἡ γραία βαρυνεὶς εὐρίσκοντο εἰς τὸν πύργον. Ἡ κυρία Κφιλι ἦτο φλόχος καὶ, εἰ καὶ οὐδεὶς ἀπήντα, ὠμίλησεν ἐν ἐκτάσει περὶ τοῦ συνδάντος καὶ περὶ τῶν παραδόξων περιπετειῶν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἔζων. — Εἰξήυρετε, εἶπε, ποῖαν ἰδέαν εἶχον πάντοτε ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν δίκην; — Καὶ ἐτιώπησεν ἐπ' ὀλίγον ὡς θέλουσα νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς προσοχῆς τῶν συνδικαιουμένων. Ὁ στρατηγὸς καὶ ἡ μαρκεσία ἔσχον ἀπάσιον προκίθημα καὶ ἀντήλλαξαν βλέμμα πλήρως ἀνησυχίας.

— Ἔγω τὴν ἰδέαν, ἐπανέλαθεν ἡ βαρυνεὶς, ὅτι αὐτὸς ὁ περίφρομος Σαιντ-Ἐλὲν εἶναι ἴσως ὁ νέος ὄστις μὲ ἐκλάψε τοὺς ἀδάμκντάς μου.

Ὁ στρατηγὸς προσεπάθησε νὰ πλησιάσῃ τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη ὑποὶ κρύβῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀλλ' ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἔτρεψε τασοῦτον, ὥστε ἀπέβηκεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Παραδόξον ἰδέαν ἔχετε, μητέρ μου, ἐτρακίλισεν ἡ μαρκεσία.

— Ὅχι τῶσον, κόρη μου. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος εἶχε καλὸν ἐξωτερικόν, συμπεριφορὰν καὶ τρόπους. Ἦτο ἱκανὸς νὰ κατορθώσῃ πολλά.

Ἡ κυρία Σιρέ ὠχρίασε τασοῦτον, ὥστε οἱ ἄλλοι ἔσπευσαν πρὸς αὐτὴν ἐκείνη δὲ, προφρασιθεῖσα ἀδιαιθεσίαν, ἀπεχώρησεν. Ὁ στρατηγὸς ἐπαρείθη μετὰ μικρὸν εἰς ἀναζήτησίν τας καὶ ἀνεύρεν αὐτὴν κεκλιμένην ἐπὶ καθίσματος τοῦ κήπου, κρύπτουσαν τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν καὶ κλαίουσαν ἀνεγείρας δὲ αὐτὴν.

— Εἰξήταμεν πλησίον ἔξ ἔτη, εἶπε, καὶ ἀκόμη ἀμφιβάλλεις περὶ τῆς ἀθωότητός μου; γνωρίζω ὅτι τοῦτο εἶναι ἀκούσιον, ἀλλ' εἶναι ἀληθές.

— Λοιπὸν! ναί, ἀπεκρίνατο ἐκείνη, ἀμφιβάλλω! ἀλλὰ δὲν πταίω, καὶ σὲ ζητῶ συγχώρησιν γοιωπέτης.

Ἐν τῷ δ' ἐκλίνε γόνυ, ὁ στρατηγὸς ἐλκυσσε περιεπιβέχτο αὐτὴν.

— Εἶσαι, εἶπε μετ' ἀφάτου λόγης, εἰς ἐκαίνων

οἵτινες δὲν πιστεύουν ἂν δὲν ἴδουν καὶ ἐγγίσουν. Εἶθε νὰ μὴ σε τιμωρήσῃ ποτὲ ὁ Θεός!

Ταῦτα δ' εἰπὼν, συνώδευσεν αὐτὴν εἰς τὸν πύργον καὶ οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐφάνη ἔκτοτε ὡς πρὸς τοὺς τρόπους αὐτῶν. Ὁ στρατηγὸς ἐπανήγατο, ὡς τὸ σῆμα, κατὰ μῆνα, ἀλλ' ἦτο περίλυπος ἢ ἐπεδείκνυε χαρὰν θορυβώδη καὶ πλοιστήν· προσεπάθει ν' ἀπορεύῃ τὰς σκέψεις. Ἡ δὲ κυρία Σιρέ, δειλὴ καὶ εὐποιοῦς, ἐρροβήετο μὴ προσέβηκεν αὐτὸν διὰ παντὸς καὶ μάλιστα ἐτόλμα νὰ ἐψέσῃ πρὸς αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμούς. Παρῆλθεν ἡ γλοισκία καὶ πλήρης ἐμπιστοσύνης εὐδαιμονία, ἥτις ἐπὶ πολὺ εὐκαιρίσεν αὐτούς· ἤρακῶντο παρασφύρας καὶ οὐδ' ἐγίνωσκον πλέον νὰ ἐκδηλώσῃ πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀγάπην αὐτῶν. Μίαν τῶν ἡμερῶν, μετὰ τινος μῆνας, περιεπάτησαν ἐπὶ πολὺ περιουσιτιδες καὶ σιωπηλοί· ὁ στρατηγὸς ἐρίνατο λαβῶν εἰδῆσθαι ἂν ἐδίσταζε νὰ κοινοποιήσῃ τῇ μαρκεσίᾳ, ἡ δὲ κυρία Σιρέ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐρωτήσῃ αὐτόν.

— Φίλη μου, εἶπε τέλος, εἴμεθα καὶ οἱ δύο δυστυχεῖς· πρέπει νὰ χωρισθῶμεν.

— Ἀ! ἀνέκραξε μετὰ φωνῆς πενθίμου, τὸ εἶχα προῖδαί.

— Εἶναι ἀνάγκη, ἐπανέλαθε· τοῦλάχιστον δὲν θὰ ὑποφέρωμεν πλέον ὁ εἰς ἐξ αἰτίας τοῦ ἄλλου, ἀλλ' ἕνεκα περιστάσεων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μας, καὶ θὰ ἀντλήσωμεν τὰς ἀναγκαῖας δυνάμεις, σὺ μὲν διὰ νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχεις, ἐγὼ δὲ τὸ θῆρος τὸ ὄπισθον μὲ ἐγκατέλιπον. Ἄλλως τε, προσέθηκεν προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ, ἡ ἀπουσία μου δὲν θὰ διαρκῆσῃ πολὺ.

— Καὶ ποῦ θὰ ὑπάγῃς;

— Εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὁ πόλεμος ἀπερσιόθη καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀρχίσει· ἐπειδὴ δὲ γνωρίζω τὸν τόπον μὲ ἐπρότειναν νὰ ἀναχωρήσω πρῶτος καὶ ἐδέχθην.

— Καὶ ἂν φρονεῖθῃς; εἶπον ἐκείνη ὠχρίασα.

— Μήπως φρονεῖται κανεὶς! ἀπήντησεν ὁ στρατηγὸς κινῶν τοὺς ὄφρους. Ἄλλοτε, δὲν λόγῳ, ἂν καὶ ἐπολέμωσα πάντα ἔτη εἰς τὴν Ἰσπανίαν χωρὶς κἀν νὰ τουγῆ γρηκισθῶ! ἀλλὰ τὴν σήμερον, οὔτε κἀν θὰ κτυπηθῶμεν θὰ κάμωμεν ἀπλοῦν στρατιωτικὸν περίπατον.

— Ἰπαγε λοιπὸν, εἶπεν ἡ μαρκεσία, διότι ἴσως ἔχεις δίκαιον· ἀλλ' ἔστο φρόνιμος καὶ ἐπιστρέψε ταχέως. Πρὸ πάντων, ὁ Θεὸς νὰ μὲ προστατεύσῃ.

Γ'.

Ὁ κατὰ τῆς Ἰσπανίας πόλεμος ἐμελλε πράγματι νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἀνοιξὴν τοῦ 1823, ἀλλ' ὁ στρατηγὸς ἀναχώρησεν ἔν ἔτος πρότερον, ἔχων ἀποστολὴν σχεδὸν διπλωματικὴν, ὅπως ἐξετάσῃ τὴν κατάστασιν τοῦ δημοσίου πνεύματος καὶ μελετήσῃ τοὺς λόγους τοῦ τυπου. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ φόβοι τῆς κυρίας Σιρέ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἂν ἤρακα δὲν ἔδω-

ναντων να ωτι σπουδαίω ἀφ' οὗ ὁ πόλεμος δὲν εἶ-
 χεν εἰσέτι κηρυχθῆ. Ἄλλως τε μετ' ὀλίγον ἡ κατά-
 στασις τῆς υἱείας τοῦ συζύγου παρέσχεν εἰς τὴν
 μαρκεσίαν ἀφορμὴν σπουδαίας ἀνησυχίας. Ἀφ' ἧς
 ἡμέρας ὁ στρατηγὸς εἶχε ξενισθῆ εἰς τὸν πύργον,
 ὁ τοσοῦτον ἀτελής βίος τοῦ βλακῶς ἐφωτίζετο ὑπό-
 τινων λάμπων οὐχὶ λογικῶ ἀλλ' αἰσθητικῶς ἐνόει
 τὰς ἀφίξεις καὶ ἀπελεύσεις τοῦ φίλου αὐτοῦ, ὑπε-
 λόγιζε τὴν διάρκειαν τῶν ἀπουσιῶν του, καὶ ἐξέ-
 φαζζε, κατὰ τὰς περιστάσεις, τὴν χαρὰν ἢ τὴν λύ-
 πην αὐτοῦ. Ὅτε ὁ στρατηγὸς ἀνεχώρησε τελευταῖον
 καὶ δὲν ἐπανῆλθε μετὰ ἓνα μῆνα, ὁ μαρκεσίω εἶδω
 κε σημεῖα ἐσχάτης ταρχῆς, ἡ δὲ ταρχὴ αὐτὴ
 ἐγένετο σφοδρότερα κατὰ τοὺς ἀκολούθους μῆνας
 καὶ ἀπέληξε τέλος εἰς θλίψιν βρατεῖαν καὶ σιωπηλὴν,
 διότι ἡ μόνη ἀγάπη, ἣν ἠδύνατο νὰ ἐνοήσῃ καὶ
 εἰς ἣν εἶχε συνειθίσει, ἐξέλιπεν. Ὁ βλαζὺ ἔφθινε λοι-
 πὸν ἐπαισητικῶς, εἰ καὶ βραδέως, ἡ δὲ λύπη κατέ-
 τραγε καθ' ἡμέραν τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἠρνεῖτο τὴν
 τροφήν, δὲν ἐφρόντιζε πλέον περὶ τῶν εἰκόνων αὐ-
 τοῦ καὶ ἐκάθητο ἀκίνητος, βλέπων πάντοτε διὰ τοῦ
 παραθύρου, ἐκπέμπων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀσθε-
 νεῖς καὶ θρηνώδεις φωνὰς καὶ κλειῶν τὰς χεῖρας
 μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς, ὥστε οἱ ὄνυχες εἰσῆρχοντο
 εἰς τὸ κρέας. Πάντες περιποιοῦντο αὐτὸν, πρὸ πάν-
 των δὲ ἡ κυρία Σιρέ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ προσε-
 χὲς αὐτοῦ τέλος ἐφάνη βέβαιον καὶ ὄντως, θερνὴν
 τινα πρῶταν τοῦ 1823 ἔτους, εὔρον αὐτὸν ἄπουν
 ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἐν ᾧ δ' οἱ ἄλλοι ἐπένηθον καὶ ἔ-
 κλαιον περὶ τὸν θανόντα, ἡ κυρία Σιρέ, τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς ἔχουσα ξηροὺς, προσεπάθει νὰ κρύψῃ πυρετώ-
 δη ἀνυπομονησίαν ὅτε ἐσθῆναι αὐτὸν, ἔλαθε
 τὴν ἐκ γάλυθος ἄλυσιν καὶ τὴν κλεῖδα, τὴν δ' ἐ-
 παύριον, ἐν ᾧ ἐτελεῖτο ἡ κηδεῖα, ὠφελουμένη ἐκ
 τῆς μονώσεως, ἐπορεύθη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ συζύ-
 γου καὶ ἠνοιξε τὸ συρτάριον διὰ τρεμούσης χειρὸς.
 Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οὐδὲν εἶδε· τὸ συρτάριον ἐφαί-
 νετο κενὸν ἡ δὲ μαρκεσία ἠσθάνθη ἑαυτὴν λειποψυ-
 χεῦσαν καὶ εἴκυσσε βιαίως αὐτό· τότε, εἰς τὸ βά-
 θος, εἶδεν ἐπιστολὴν ἣν ἤρπασεν ἀμέσως. Ἐπ' αὐ-
 τῆς ἦν γεγραμμένον· «Νὰ μὴ ἀνοιχθῆ ἡ μετὰ
 θανάτῳ μου.» καὶ κάτωθεν· «Πρὸς τὴν μαρκε-
 σίαν Σιρέ.» Ἡ μαρκεσία ἀπεσφράγισεν αὐτήν.

«Κυρία, ἔγραψεν ὁ Κάρολος, σὲ ἀγαπῶ καὶ δὲν
 με ἀγαπᾷς. Νομίζω ὅτι ἡ λύπη καὶ τρομερὰ τύψις
 τῆς συνειδήσεως θὰ συντάμωσι τὴν ζωὴν μου. Γρά-
 φω ταῦτα διὰ νὰ ἀποδώσῃς δικαιοσύνην, μετὰ τὸν
 θανάτῳ μου, εἰς τὸν δυστυχῆ ὃν ἠγάπησ βραδίως
 καὶ ὅστις ἐθυσίασθη ὑπὲρ ἐμοῦ. Ὁ Ἄδριανὸς εἶναι
 ἀθῶος ἀπὸ τῆς κλοπῆς δι' ἣν κατηγόρησεν ἑαυτόν.»
 Εἶπετο διήγησις τοῦ συμβάντος· ὁμοία καθ' ὅλα
 πρὸς ἐκείνην τοῦ στρατηγῶ. Ἡ κυρία Σιρέ δὲν εἶ-

σταζε πλέον, διότι ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας τὴν πρόδη-
 λον καὶ ψηλαφητὴν ἀπόδειξιν ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἐζή-
 τει. Ἡσθάνθη τὴν γαλήνην καταλαμβάνουσαν αὐ-
 τὴν, ἐγεύσατο τὴν θριαμβικὴν χαρὰν τῆς βεβαί-
 οτητος, καὶ πρῶτον τότε ἡ ὑπερήφανος αὐτῆς καρ-
 δία, ἡ μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ὑπὸ τῆς ἀνησυ-
 χίας καταβιβρωσκομένη, ἤρξατο πάλλουσα ἀφόβως.
 Ὁ ἀγαπῶν αὐτὴν ἀνὴρ ἦτο ἄξιός αὐτῆς· πρὸς δὲ
 τὸν μαρκεσίον οὐδ' οἶκτον κἂν ἠσθάνθη, ἀλλ' ἐξ
 ἐναντίας μίσος· μὴ δὲν ἦτο ὁ μόνος αἴτιος κακοῦ
 τοῦ ὁποῖον ἐπηνόρθου ἀνάδρους, ὡς καὶ εἶχε πράξει
 αὐτὸ, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀφ' οὗ
 ἐπέβαλεν εἴκοσιν ἔτη λύπης εἰς τὰ θύματά του· ὄ-
 θεν, ὅτε ἀνηγγέθη εἰς τὴν μαρκεσίαν ὅτι οἱ παρακο-
 λουθήσαντες τὴν κηδεῖαν ἐζήτουν νὰ παρουσιασθῶ-
 σιν ὅπως συλλυπηθῶσιν αὐτήν, δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς
 δεχθῆ, φοβουμένη μὴ κρύψῃ κακῶς ἀπ' αὐτῶν τὴν
 ὀλίγην αὐτῆς λύπην. Τὰ τέκνα αὐτῆς, συγκεινη-
 μένα ἔτι ἐκ τῆς τελετῆς, ἦλθον καὶ ἐρρίφθησαν
 κλαίοντα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ἀλλ' ὑπεδέξατο αὐτὰ
 μετ' ἀδιαφορίας καὶ ἔσπευσε νὰ καταλίπῃ αὐτὰ ὅ-
 πως γράψῃ τῷ στρατηγῶ.

Ὁ γαλλικὸς στρατὸς, μετ' εὐκόλους νίκας, διήρ-
 χετο τότε τὴν Ἰσπανίαν ὅπως πολιορκήσῃ τὰ Γά-
 δειρα, ἐνθα εἶχον καταφύγει αἱ βουλαὶ μετὰ τοῦ
 βασιλέως Φερδινάνδου τοῦ Ζ'. Ὁν ἐκράτου ἀιχμά-
 λωτον ἡ δὲ πόλις ἐκείνη δὲν ἠθελε βραδύνει νὰ κυ-
 ριευθῆ. Ἡ μαρκεσία, ἀγγέλλουσα εἰς τὸν στρατη-
 γὸν τὸν θάνατον τοῦ Καρόλου καὶ τὰ μετ' αὐτὸν,
 τὸν παρεκίνησε νὰ ἐπανέλθῃ. Ἐγραφε πυρέττουσα,
 διότι ἐφοβεῖτο· ἐφοβεῖτο τοὺς κινδύνους τῆς ἐφόδου·
 ἱκανὰ εἶχε διαπράξει ὁ Ἄδριανὸς κατὰ τὸν στρατιω-
 τικὸν αὐτοῦ βίον· ὠφείλε νὰ ἐπανέλθῃ ἀνυπερθέτως·
 ταῦτα δὲ γράφουσα, οὐδόλως ἀνελογίζετο τὰς ἀ-
 παιτήσεις τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς· μὴ ἀποκαλύ-
 πτουσα ὅλως, ὡς ἐκ τινος εὐπρεπείας, τὰ περὶ τῆς
 μελλούσης αὐτῶν εὐτυχίας σχεδιά τῆς, ὑψηνίττετο
 αὐτά. — Γράψασα δὲ καὶ πέμψασα τὴν ἐπιστολὴν,
 ἠσθάνθη πλείονα ἡσυχίαν καὶ ἐπανελάθεν ἀπὸ τῆς
 ἐπαύριον τὸν συνήθη βίον μετ' ἡρεμίας καὶ τινος εὐ-
 θυμίας πρωτοφανοῦς εἰς αὐτήν. Ἐν τούτοις οὐδεμίαν
 ἀπάντησιν ἐφθασεν. Ναι μὲν ἔλαθε δύο ἐπιστολάς
 τοῦ στρατηγῶ, ἀλλ' ἀρχαιοτέρως ἐκείνης ἦν εἶχε
 γράψῃ πρὸς αὐτόν. Ἡρξατο λοιπὸν ἀνησυχουσα καὶ
 μετ' ὀλίγον δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κρύψῃ τὴν ταρχ-
 ῆν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἱατροῦ καὶ τοῦ ἐφημερίου. Ἡ-
 μέραν τινα τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου καθ' ἣν ὁ ἱατρός,
 ἀνησυχῶν ὡς ἐκ τοῦ νευρικοῦ αὐτῆς ἐρεθισμοῦ, συν-
 εβούλευε νὰ φροντίζῃ ἑαυτήν. — Ἄ! ἀπήντησεν,
 ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι πρὸ ὀκτώ ἐτῶν παρομοίαν
 ἡμέραν ἐπεσεν αἱματόφυρτος ἐδῶ ἐμπερὶ! — Ἡ βρα-
 δεῖα ἀλλ' ἰσχυρὰ αὐτὴ ἐκρηξίς τρυφερότητος καὶ

ζωῆς παρὰ γυναικί χαρακτηρος τοσοῦτον σταθεροῦ καὶ ἀνδρικοῦ ἐφόβιζε τὸν ἀββᾶν Μουρὸν, διότι ἡ θρησκεία καταδικάζει τὰς ζωηρὰς τρυτάς ἐκδηλώσεις καὶ τὸν τοιοῦτον σάλον τῆς ψυχῆς. — Μὴ με ἐπιπλήττετε, πάτερ μου, ἔλεγεν αὐτῷ ἡ κυρία Σιρέ· οὐδέποτε ἠγάπησα περισσότερον ἢ τώρα τὸν Θεόν. Αἰσθάνομαι τόσον τὴν ἀνάγκην τῆς εἰς τὴν ἀγαθότητά του πίστεως!

Ἐν τούτοις παρήρχετο ὁ χρόνος· περὶ τὰ τέλη τοῦ ὀκτωβρίου ὁ στρατὸς ἐμελλε νὰ προσβάλῃ τὰ ὑψώματα τοῦ Τροκαδέρου, τὰ ὑπερασπίζοντα τὰ Γάδεια, καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀνεμένετο ἡ ἐκπόρθησις ἢ ἡ κερὰδοσις τῆς πόλεως. Ἡ μαρκεσία, μὴ λαβοῦσα ἀπάντησιν τοῦ στρατηγοῦ, ἦν δύσελπις καὶ πλήρης ἀπαισιῶν προαισθημάτων. Ἡμέραν τινὰ μετὰ μεσημβρίαν, ἔβαινε πρὸς τὴν μεγάλην ὀδὸν περιμένουσα τὸν ταχυδρόμον, ὅτε εἶδε τὸν Κ. Πιάρ καὶ τὸν ἀββᾶν Μουρὸν, ἐφάνη δ' εἰς αὐτὴν ὅτι, ἰδόντες αὐτὴν, ἀμόφτεροι ἔστησαν πρὸς στιγμὴν ὡς δισταζόντες. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ, διὰ τὴν ἀπόστασιν, τὴν ἐκφορὴν τοῦ προσώπου αὐτῶν, ἀλλ' ὁ τρόπος των ἐφάνη εἰς αὐτὴν καταβεβλημένος, τὸ δὲ βῆμα ἐσπευσμένον ἄμα καὶ βραδύ. Ὁ ἀββᾶς ἐκράτει ἀνά χειρὰς χαρτῖα, περιέχοντα βεβιαίως εἰδήσεις, ἀλλ' ὁποῖας; Ἡ μαρκεσία ἠθέλησε νὰ δράμῃ πρὸς αὐτούς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη· ὅτε ὁμως ἐπλησίασαν, ἐμάντευσε δυστυχίαν.

— Κυρία, εἶπεν ὁ ἀββᾶς, ὁ στρατηγὸς μὲ ἔγραψεν· εἶναι πληγωμένος βαρέως, βαρύτερα.

— Ἄ! ἀνέκασξεν ἐκεῖνη, ἀπέθανεν.

Ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ ἱατρὸς ἐσιώπων.

— Ἀλλὰ, ἐπανελάθε μετὰ γλυκύτητος ὁ ἱερεὺς, ἐντὸς τοῦ γράμματός μου ὑπῆρχε καὶ ἕν δ' ὑμᾶς. Ἰδοὺ αὐτό.

Ἡ μαρκεσία, τρέμουσα, ἔλαβεν, ἀπετράξις τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀνέγνω αὐτὴν ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὥστε οἱ δύο ἄνδρες ἠδυνήθησαν ν' ἀκούσωσι·

« Φίλη μου, ἔγραψεν ὁ στρατηγός, ἐπληρώθην θανάτου. Τὸ γράμμα τοῦτο θὰ σταλῇ ὅταν δὲν ὑπάρχω πλέον. Τὸ διευθύνω πρὸς τὸν ἀγαθὸν μας ἐφημέριον, ἐπιθυμῶν ὥστε ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου μου, φθάνουσα δι' αὐτοῦ, νὰ σὲ λυπήσῃ ὀλιγώτερον. Ἐχε θάρρος. Ἀποθνήσκω εὐτυχῆς διότι γνωρίζω τέλος· ὅτι ἀγαπῶμαι ὑπὸ σοῦ καὶ ὅτι μὲ θεωρεῖς ἄξιον τῆς ἀγάπης σου. Τὸ γράμμα σου μὲ συνώδευσε πανταχοῦ. Τὸ ἔλαβον ὀλίγας ὥρας πρὸ τῆς ἐφόδου. Τὸ εἶχον πλησίον τῆς καρδίας μου ὅτε ἐπληρώθην. Ὡστε ἡ εὐτυχία μου ἦτο μεγίστη καὶ πᾶσα εὐτυχία πληρόνεται. Κλαυθρόν με καὶ μὴ με λησμονῆς, διότι ἐς ἀγαπῶ! Χαῖρε, δὲν δύναμαι πλέον νὰ γράψω. »

Οἱ βραχίονες τῆς κυρίας Σιρέ κατέπεσαν, ἡ κε-

φαλή της ἔκλινε καὶ δύο δάκρυα ἔρρευσαν ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῆς.

— Κυρία, εἶπεν ὁ ἀββᾶς, ἐστὲ χριστιανή. Ἐλπίζετε, πιστεύετε!

— Ἄ! ἀπήντησεν ἐκεῖνη μετὰ θλιβερᾶς πικρίας, ἔχετε δίκαιον, ἀββᾶ. Ἡ πίστις μὲ ἔλειψε πάντοτε. Ἰατρὲ, προσέθηκεν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Κ. Πιάρ, δώσατέ μοι τὸν βραχίονα, διότι δὲν θὰ δυνθῶ ἴσως νὰ ἐπιστρέψω μόνη, καὶ ἔλθετε αὐριον τὸ πρωτ' ἔχω μίαν χάριν νὰ σᾶς ζητήσω.

Δὲν εἶδε τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ κατεκλείσθη εἰς τὸνθάλαμόν της. Τὴν δὲ πρῶταν τῆς ἐπαύριον, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος, ἡ Ἐστέλλη καὶ ὁ Ἐδουάρδος, ὁ Κ. Πιάρ καὶ ὁ ἀββᾶς περιέμενον τὴν μαρκεσίαν μετὰ σκληρᾶς ἀνησυχίας. Ὅτε δ' εἰσῆλθεν, ἔμειναν ἐκπληκτοὶ ἡ κυρία Σιρέ εἶχεν ἀναλάβει τὰ μελανὰ ἐνδύματα καὶ τὴν παλαιὰν αὐτῆς καὶ ψυχρὰν ἀπάθειαν. Ἐκάθησεν, εἶπε πρὸς ἕκαστον λόγους τινάς, μάλιστα δὲ καὶ ἔφαγεν ὀλίγον. Οὐδεὶς ὠμίλησε περὶ τοῦ στρατηγοῦ. Μετὰ τὸ πρόγευμα ἡ μαρκεσία ἐκράτησε τὴν Ἐστέλλην καὶ τὸν Ἐδουάρδον.

— Παιδιά μου, εἶπεν, ἔχετε ἀρκετὴν ἡλικίαν ὥστε νὰ μὴ μείνετε πλέον ἐδῶ· τοῦτο θὰ σᾶς ἔβλαπτε. Θὰ ἀναχωρήσετε λοιπὸν εἰς Παρισίους, μὲ τὸν Κ. Πιάρ καὶ θὰ ζήσετε ἐκεῖ πλησίον τῆς μητρὸς μου.

Οἱ παῖδες ἐσιώπησαν καὶ ἔνευσαν ὡς ὑπακούοντες.

Τὴν δὲ τετάρτην ὥραν τῆς ἐσπέρας ἄμαξ ταχυδρομικῇ ἔστη πρὸ τῆς πύλης· ἡ Ἐστέλλη καὶ ὁ Ἐδουάρδος ἀπεχειρέτισαν τὴν μητέρα. Ἡ δὲ μαρκεσία, ἀσπαζομένη τὴν Ἐστέλλην· — Κόρη μου, εἶπεν, εἶσαι εἰς ἡλικίαν γάμου καὶ γράφω περὶ τούτου εἰς τὴν μητέρα μου. Ἄλλως τε ἔχεις πλήρη ἐλευθερίαν· τοῦτο μόνον σὲ συμβουλεύω, νὰ μὴ νυμφευθῆς ἢ τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον θὰ ἀγαπήσῃς. Σὺ δὲ, λῆ μου, εἶπεν ἀποτεινομένη πρὸς τὸν Ἐδουάρδον ἀσπαζόμενον τὴν χεῖρα αὐτῆς, προσπάθησον νὰ δειχθῆς πάντοτε τίμιος εὐπατρίδης.

Ὁ νεκνίας, προσβληθεὶς, ἀνήγειρε βιαίως τὴν κεφαλὴν· ἀλλὰ τὸ βλέμμα τῆς μητρὸς ἔλαμπε τοσοῦτον, ὥστε οὐδὲ λέξιν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ.

Ἡ ἄμαξ ἀπῆλθεν· ὅτε δ' ἐκρύβη κάμψασα τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, ἡ μαρκεσία ἔστρεψε περὶ ἑαυτὴν πένθιμον βλέμμα. — Μόνη, εἶπε, μόνη εἰς τὸν κόσμον! Μίαν ἀγάπην ἠσθάνθη ἐπὶ ζωῆς μου καὶ κατεστράφη ἐκ σφάλματός μου· ἀλλὰ τοῦλάχιστον, ἄτυχε καὶ φίλγατέ μου Ἀδριανέ, θὰ ζήσω μὲ τὴν μνήμην σου, τὴν ὁποῖαν τίποτε δὲν θὰ ἀμαυρώσῃ, εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἠγαπήθημεν καὶ ὅπου ἠδυνάμεθα νὰ ἀγαπηθῶμεν τόσον.

Ἀπὸ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἡ κυρία Σιρέ ἔζησεν ἐν πλήρει μονώσει, μὴ βλέπουσα πλέον μὴδ' αὐτὸν τὸν ἱατρὸν ἢ τὸν ἀββᾶν· οὗτοι ἤρχοντο ἀπὸ καροῦ εἰς

καιρόν ὄπως μινθάνωσι τὰ κατ' αὐτήν, αὕτη δ' ἐμή-
νευεν ὅτι τοὺς εὐχαρίσται διὰ τὴν περὶ ἐκυτῆς φρον-
τίδα. Ἄπαξ μόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡ Ἐστέλλη καὶ ὁ Ἐ-
δουάροδος, μετὰ τῆς γραιῖας βρανονίδος Κφιλι, τῆς
πάντοτε φαιδράς, ἐπεσκέπτοντο αὐτήν· ἀλλ' ἡ ἐπί-
σκεψις ἦτο βραχεῖα, συντεταγμένη ὡς ἐκ σιωπηρῶς
συνεννοήσεως ὑπὸ τε τῆς μαρκεσίας καὶ τῶν τέκνων
αὐτῆς.

Ἀληθές ὅτι ἡ βρανονίς ἐλυπεῖτο βλέπουσα τὴν θυ-
γατέρα μεμονωμένην καὶ πενθοῦσαν· ἀλλ' ἐφοβείτο
μὴ ἀποθάνῃ ἐκ τῆς πλήξεως ἣν ἠσθάνετο εἰς τὸν
πύργον· ἀνεχώρει λοιπὸν ὅσον τάχιον. Ὁ δὲ πύργος
εἶχεν ἔτι πενθιμωτέραν ἢ ἄλλοτε ὄψιν, ἣτις ἤρε-
σκε τῇ μαρκεσίᾳ ὡς ἀρμόζουσα εἰς τὴν κατάστασιν
τῆς καρδίης αὐτῆς. Κατὰ τὸ θέρος, μάλιστα δὲ τὸ
εθινόπωρον, περιεπάτει συχνάκις ὑπὸ τὰ σύσκια
δένδρα τῆς αὐλῆς. Ἄν δὲ ξένος ὁδοπόρος διήρχετο
τότε πρὸ τοῦ πύργου, ἴστατο ἐκπλακτος πρὸς τὴν
ὄψιν τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης γυναικὸς, τῆς πένθιμα ἐν-
δεδυμένης, τῆς ἐχοίσης τοὺς χαρακτῆρας τραχεῖς
καὶ κάτωχρον τὸ πρόσωπον, καὶ ἠρώτα χωρικὸν τινα
τίς ἦτο αὕτη· ὁ δ' ἐρωτώμενος ἀπήντα. — Εἶναι ἡ
μεγάλη μαρκεσία. Ω.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΜΕΘΑΝΟΙΣ

ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΥ ΥΔΑΤΟΣ.

Ἐκ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων δι' ὧν ἡ εὐεργετικὴ
φύσις ἐπρόκεισε τὴν ἑλληνικὴν γῆν, τὰ ἐπὶ τῆς χειρ-
σονήσου Μεθάνων θειοῦχα ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν
τῶν ἀξιολογωτέρων ἕνεκα τῆς ὠφελείας ἣν παρέ-
χουσιν εἰς τὸν νοσοῦντα ἀνθρώπινον ὄργανισμὸν.

Ἀπέναντι τῆς νήσου Καλαυρίας, μεταξὺ Τροϊζήνων
καὶ Ἐπιδάρου, κεῖται χωρίον Μέθανα καλούμενον,
καὶ ὁμώνυμος χειρσόνητος. Ὁ τόπος οὗτος, καθὼς οἱ
ἀρχαῖοι συγγραφεῖς μαρτυροῦσιν, ἔλαθε διαφόρους
μεταβολὰς προξενηθείσας ἐκ τρομερῶν σεισμῶν,
ἐκρήξεων πυρῶς, ἀναδύσεων λόφων κτλ. Ἡ μαρ-
τυρία αὕτη ἦτο μόνη ἱκανὴ νὰ μᾶς πείσῃ περὶ τῆς
αὐτόθι ἐπιρροῆς ἠφαιστείου πυρῶς· ἀλλ' ἡ ὑπαρξίς
ὑψηλῶν λόφων ἐκ τραχίτου λίθου, τὰ κρατῆροειδῆ
κοιλώματα, τὰ ὁποῖα ἐπληρώθησαν ὑπὸ ἐρσιπίων
καταστραφέντων λόφων, ἡ πυρίκουστος πόλις, ἡ
προυνσία θείου καὶ στυπτηρίας, καὶ ὅσαι ἐξ ὧν,
κατὰ τὸν Παυσανίαν, ἐσφενδονίσθησαν πύριναι στή-
λαι, τέλος δὲ ἡ ἀνάδρυσις τοῦ θαυμασίου ἱματικοῦ
ὑδατος, πάντα ταῦτα ἀποκρούουσι πᾶσαν ἀμφιβο-
λίαν. Ἡ ὑπὸ τῶν κατοίκων καλουμένη καυμένη
χώρα, ὅρος 500 περίπου ποδῶν ὕψος ἔχον, διακρί-
νεται μακρόθεν διὰ τὸ μελανὸν χρώμα τῆς· διότι
ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῆς βάσεως καλύπτεται ὑπὸ
μεγάλῃς ποσότητος τραχίτου, ὅστις διὰ τῆς τοῦ
ἠφαιστείου πυρῶς ἐπιρροῆς ἠλλοιώθη καὶ ἔγινεν εὐ-
θραυστότατος.

Τὸ συνοπτικῶς περιγραφέν τοῦτο ὄρος ἀνυψώθη
ἀναμφιβέλως ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν ὑδατωδῶν ἀτ-
μῶν, οἷτινες γεννῶνται ὑπὸ τὴν γῆν διὰ τῆς συμμί-

ξεως τοῦ ὑδατος μετὰ τοῦ ἠφαιστείου πυρῶς. Τῆν
ἀνάδυσιν ταύτην περιγράφει ὁ Ὀβίδιος ὡς ἑξῆς·

« Ἐγγὺς τῆς Τροϊζήνος, τῆς τοῦ Πιτθέως πόλεως,
» ἀνυψοῦται λόφος δύσβατος καὶ ἀδενδρὸς, πάλαι
» μὲν πεδιάς ἀράσιμος, νῦν δὲ μικρὸς βουνὸς, ὅπερ
» φρικτὸν καὶ λέγειν. Οἱ ἐν σκοτεινῷ ὑπογείῳ ἄν-
» τρω ἐγκεκλεισμένοι ἀτμοὶ ματαίως ὀρυῶσιν ἴνα
» εὐρωσιν ἑξοδὸν, οὐδαμοῦ φαινομένου ῥήγματος ἐν
» τῇ τοιαύτῃ εἰρατῇ, καὶ οὐδαμοῦ οὐδέποτε ἀνοι-
» γομένης ἐξόδου πρὸς τοὺς συντεθλιμμένους ἀτ-
» μούς. Ἐν ἀκκρεῖ ἀναδύεται ἡ κυματίζουσα γῆ, ὅ-
» πως ἡ πνοὴ ἐξοιδάινει τὸ τοῦ τραγοῦ εὐκαμ-
» πτον δέρμα. Τὸ δὲ ἀνύψωμα, εἰς τὸ αὐτὸ μέρος
» μένον, σχηματίζει τὸν ἐξέχοντα λόφον ὑπὸ τοῦ
» χρόνου σκληρυνόμενον. »

Ἄν καὶ σήμερον δὲν φαίνεται οὐδεὶς ἐν ἐνεργείᾳ
κρατῆρ, οἱ συνεχεῖς ὅμως σεισμοὶ, εἰς οὓς τὸ ἀκρω-
τήριον ὑπόκειται, εἶναι ἀποχρῶν τεκμηρίον τῆς ὑ-
πάρξεως ἠφαιστείου πυρῶς εἰς τὰ ἔνδον τῆς γῆς.

Πρὸς τοῦτοις οἱ γεωλόγοι ὑποθέτουσιν ὅτι τὰ Μέ-
θανα, ἡ Καλαύρια, ἡ Μῆλος, ἡ Ἀντίμηλος καὶ ἡ
Φολέγανδρος κοινωνοῦσι μετὰ τινος κεντρικοῦ ἠφαι-
στείου ὄρους ὡς τὸ τῶν Λιπάρων νήσων. Ἐν τέταρ-
τον περίπου μακρῶν τοῦ τετραπλάσιου χωρίου Μέ-
θανα ἀπαντᾶται τὸ μεταλλικὸν ὑδωρ, ἡ θειοθέρημη,
ἣτις μεταδίδει τὴν ἐξ αὐτῆς δυσώδη ὀσμὴν εἰς τὴν
πέριξ ἀτμοσφαῖραν· ἐπειδὴ δ' ἐνίοτε οἱ ἐνυπάρχον-
τες ἰχθύς ἀποθνήσκουσι, καλεῖται τὸ μέρος τοῦτο
βρωμολίμνη. Ἡ πλησίον τῆς θειοθέρημης διατριβὴ
δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀερόλουτρον, δυνάμενον νὰ
ὠφελήσῃ τοὺς πάσχοντας τὸ στήθος. Τὰ θερμὰ
ταῦτα ὑδάτα ἀναβρῶνται ὑπὸ τοὺς πρόποδας ὄρους
ἐκ τιτανούχων ὄρυκτων συγχευμένου, καὶ ἐνούμενα
μὲ τὸ ὁχλάσιον ὑδωρ μεταδίδουσιν εἰς αὐτὸ οὐ μόνον
τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γέυσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰαμα-
τικὴν αὐτῶν δύναμιν. Τὸ ἰαματικὸν ὑδωρ συνάγεται
εἰς μεγίστην δεξυμενὴν, ἔχουσαν σχῆμα τετραγωνι-
κὸν μῆκος μὲν 500 περίπου ποδῶν, πλάτος 200 καὶ
κοινωνοῦσαν διὰ τινος στενῆς ἐισόδου μὲ τὴν θά-
λασσαν. Ὁ Παυσανίας βεβαιῶσθαι ὅτι τὰ θερμὰ ταῦτα
ἦσαν καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστά.

« Φασὶ δὲ, λέγει, Ἀντιγόνοιο τοῦ Δημοκρίτου Μακε-
» δόνων βασιλεύσαντος, 301 π. Χ. τότε πρῶτον τὸ
» ὑδωρ φανῆναι, φανῆναι δὲ οὐχ ὑδωρ εὐθὺς, ἀλλὰ
» πῦρ ἀναζέσκει πολὺ ἐκ τῆς γῆς, ἐπὶ δὲ τοῦτο μαρνα-
» θέντι βυθῆναι τὸ ὑδωρ, ὃ δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἀνεῖσαι
» θερμὸν τε καὶ δεινῶς ἀλμυρὸν κτλ. »

Τὰ τῶν Μεθάνων ὑδάτα ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν
τῶν ἀξιολογωτάτων καὶ ὠφελιμωτάτων θειοῦχων
ὑδάτων οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς
Ἀνατολῆς καὶ πάσης τῆς Εὐρώπης. Εἶναι κατὰ πάντα
λόγον μεγαλοπρεπέστατα, ἀφθονώτατα, καὶ ἑκατο-
στάτες ἀσθενῶν εὐρίσκουσιν ἀφθονον ὑδωρ διὰ τὰς ἀ-
νάγκας αὐτῶν πρὸς λουσίαν. Τὰ ὑδάτα ταῦτα ἐδείχ-
θησαν τόσον ἐκ τῆς αὐτῶν χημικῆς συνθέσεως, ὡς
καὶ ἐκ τῆς πολυχρονίου πείρας, ἀξιοθαύμαστα πρὸς
θεραπείαν τῶν διαφόρων ἐξυθηματικῶν νοσημά-
των, κατὰ λειχηνῶν, χρονικῆς ψωρίασεως καὶ ἄλ-

λων διαφόρων νοσημάτων τοῦ δέρματος. Οἱ ὑπὸ χρο-
νικῆς ἀρθρίτιδος πάσχοντες μετὰ χρῆσιν ὀλίγων λου-
τρῶν ἀπηλλάγησαν τῶν σφοδρότερων ἀλγηδόνων
καὶ ρευματισμῶν. Ἰνα δὲ ἀποκατασταθῶσιν εὐπρό-
σιτα, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἀνεγερθῶσι πρὸς ὑποδοχὴν
τῶν ἀσθενῶν καταστήματα. Τούτου ἕνεκα ἐπιπα-
λούμεθα τὴν μέριμναν εἴτε τῆς βασιλικῆς κυβερνή-
σεως ἢ τοῦ δήμου τῶν Μεθάνων ἢ τοῦ τῆς Καλυ-
ρίας εἰς τοῦτο, τὸ ὅποιον θέλει ἀυξήσει κατὰ πολλὰ
καὶ τῶν δήμων τὰς προόδους, καθόσον ἡ ἀξιολο-
γότης τῶν ὑδάτων θέλει προσελκύσει καὶ ξένους.

ΛΑΝΔΕΡΕΡ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΑΣ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλίδ. 360—394.)

Παράδειγμα ἀποταμιεύσεως.

Ὁ νέος Γεώργιος, ἐπιτηδειότατος βιβλιοδέτης,
ἀλλ' ἀνυπόμονος καὶ ἀσυλλόγιστος, εἰπέ ποτε·
« Ποίαν οἰκονομίαν δύναται νὰ κάμῃ ἀπλοῦς ἐρ-
γάτης; οὐδεμίαν. Ποτέ μου δὲν θὰ κητορθώσω
ν' ἀγοράσω ἐργαλεῖα, ὥστε νὰ ἐργάζωμαι διὰ λογα-
ριασμόν μου. Διὰ τί λοιπὸν νὰ βασανίζωμαι; »
Τοιαῦτα συλλογιζόμενος ὁ καλὸς σου Γεώργιος ἐ-
σπατάλα τὴν καιρὸν ποτὲ μὲν μὴ ἐργαζόμενος, ποτὲ
δὲ εὐθυμῶν. Εἰς μάτην ὁ θεὸς αὐτοῦ, ἀρχαῖος ἐπι-
λοχίας ἐν ἀργίᾳ, κητοικῶν μετὰ τῶν γονέων τοῦ
βιβλιοδέτου, κατέκρινε τὴν διαγωγὴν τοῦ νέου· εἰς
μάτην ἔδιδε συμβουλὰς· ὁ Γεώργιος ἐξηκολούθει
τὰ αὐτά.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐνῶ πάντες οἱ τῆς οἰκογενείας
ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἐπιλοχίου,
ἔπεσεν ὁ λόγος εἰς τινα νέον ὄντις, ἀπελθὼν πάμ-
πτωχος εἰς Ἰνδίας, ἐπκηλήθη μετὰ εἰκοσαεταεῖς κιν-
δύνους καὶ κόπους φέρων ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν.
Ἰδὼν δὲ ὁ γέρον θεὸς ἔτι ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ἀνεστρί-
τησεν ἀκούσας ταῦτα· « Μάθετε ὅμως, προσέθετο,
ὅτι ἐκεῖνος ἦτο φιλοπονώτερος τοῦ Γεωργίου.— ὦ!
ἀνέκραξεν οὗτος, ἂν εἶχα πρὸ ἐρηχμῶν τοιοῦτο
κέρδος, νὰ ἐβλέπετε πῶς θὰ ἐργαζόμην! ἀλλὰ νὰ
καταστρέφωμαι χωρὶς σκοπόν! . . » Καὶ τότε μὲν
δὲν ἀπεκρίθη ὁ θεὸς· τὸ ἐσπέρας ὅμως καλέσας
κατ' ἰδίαν τὸν ἀνεψιὸν εἶπε· « Σήμερον ἔλεγες ὅτι
ἐπιθυμοῖς ν' ἀποκτήσης περιουσίαν· καὶ ἐγὼ, ἂν ἦ-
μην νεώτερος, κατὰ θὰ ἔκαμνα. Ἴδου, ἀνάγνωθι τὴν
ἐφημερίδα ταύτην. »

Καὶ ὁ Γεώργιος λαβὼν τὴν ἐφημερίδα ἀνέγνω με-
γαλοφώνως ταῦτα·

« Ἐξήτηθη παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἡ ἄδεια νὰ γίνω-
σιν ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Κόρινθον, πρὸς ἀνεύρεσιν θη-

σαυροῦ παραχωθέντος ὑπὸ τοῦ Κιαμίλμπεη. Λέγε-
ται ὅτι ἐν καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως ἀριθμὸς τις
στρατιωτῶν, φυλάττων πολλὰ κιβώτια καὶ χωρισθεὶς
ἀπὸ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ, περιεκυκλώθη ὑπὸ πολυα-
ρίθμων ἐχθρῶν, ὥστε πᾶσα ἀντίστασις ἦτο ματαία.
Ὁ ἀρχηγὸς παρέχωσε τότε τὰ κιβώτια, καὶ βε-
βαιωθεὶς ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνακαλυφθῶσι,
προσέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ διασκορπισθῶσι καὶ
νὰ φροντίσῃ ἕκαστος νὰ σωθῇ· φαίνεται ὅμως ὅτι
πάντες ἐφονεύθησαν. Τὰ κιβώτια, ὡς λέγεται, πε-
ριεῖχον μέγαν θησαυρὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ κυβέρνησις
ἀπεποιήθη τὴν ἄδειαν. »

Ταῦτα ἀναγνὼς ὁ Γεώργιος ἀνέκραξε· « Σὺ, θεῖέ
μου, ἦτο τότε εἰς τὴν Κόρινθον δὲν ἤξεύρεις τίποτε; »

— Μάλιστα, ἤμην αἰχμάλωτος τοῦ Κιαμίλμπεη.

— Καὶ ἤξεύρεις ποῦ εἶναι τὰ κιβώτια;

— Ἐννοεῖται, διότι ἤμην ἐξ ἐκεῖνων οἵτινες τὰ
παρέχωσαν· νομίζω μάλιστα ὅτι μόνος ἐγὼ ἐπέ-
ζησα.

Ὁ δὲ Γεώργιος ὑπερχαίρων ἀνεπήδησε καὶ ἀνέ-
κραξε·

— Λοιπὸν εἶναι εὐκολον νὰ εὕρῃς τὴν θέσιν.

— Τόσῳ πλέον εὐκολον, ὅσῳ ἐσημάδευσα τὸν
τόπον.

— Λοιπὸν, θεῖέ μου, ὁ θησαυρὸς εἶν' ἐδικὸς σου.
Δὲν ἔχεις ἀνάγκην ἀδείας; πηγαίνεις εἰς τὴν Κόριν-
θον, ἀγοράζεις τὸν τόπον, ἀνασκάπτεις τὸν θησαυ-
ρὸν καὶ τὸν φέρεις ἐδῶ. Τί εὐκολώτερον;

Καὶ ταῦτα λέγοντος τοῦ Γεωργίου ἐλαμποκόπουν
οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἔτρεμεν ἡ φωνὴ αὐτοῦ· ὁ δὲ θεὸς
ἀπεκρίθη ἀτάραχος·

— Δὲν ἔχω χρήματα· καὶ ἂν διὰ νὰ εὕρω ἐξε-
μυστηρευόμην τὸ μυστικὸν εἰς ἄλλον, Κύριος οἶδε
τί θὰ ἐγίνετο;

— Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Γεώργιος διασκελίζων
τὸ δωμάτιον τεταραγμένος· καὶ χρειάζονται πολ-
λὰ χρήματα;

— Ἔως δύο χιλιάδες δραχμῶν τοῦλάχιστον. . .
Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὲ τὰς προμηθεύσης;

— Ἐγὼ! καὶ πόθεν; ἀστειεύεσαι, θεῖέ μου.

— Διόλου δὲν ἀστειεύομαι. Δίδε με καθ' ἡμέ-
ραν ὅτι οἰκονομεῖς ἀπὸ τὴν ἐργασίαν σου, καὶ ὅταν
συμπληρωθῇ τὸ πρῶτον τῶν δύο χιλιάδων μεταβί-
νομεν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν Κόρινθον.

— ὦ θεῖέ μου! ἀνεφώνησε στεναζῶν ὁ Γεώρ-
γιος· ποτέ μου δὲν θὰ τὸ κητορθώσω. Τί οἰκονομίας
ἔμπορεῖ νὰ κάμῃ ἀπλοῦς ἐργάτης;

— Ἀδιάφορον! ἀπήνησεν ὁ γέρον· ἤξεύρω νὰ
λογαριάζω καλῆτερά σου· φέρε με τακτικὰ τὰς οἰ-
κονομίας σου, καὶ χάρις εἰς τὸ ταμειυτήριον τῆς
Τραπεζῆς γρήγορα θ' αὐξήσουν.

Ὁ Γεώργιος πλήρης ἐλπίδος καὶ χαρᾶς, καὶ ἀπό-

φασιν ἔχων νὰ ἐργασθῆ καὶ δέκα ἔτη ὅπως κατορθώσῃ τὴν ποσότητα τῶν δύο χιλιάδων δραχμῶν, ἀφῆκε τὸν θεῖον αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰργάζετο μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας.

Ἄλλ' οἱ πρῶτοι μῆνες ἦσαν δυσπρόρητοι· διότι δύσκολον ἦτο εἰς αὐτὸν ν' ἀποβάλῃ τὰς παλαιὰς ἔξεις, νὰ ὑποβληθῆ εἰς συνεχεῖς κόπους, νὰ ὑπερνηκῆ τὴν ἀθυμίαν καὶ ν' ἀποκρούσῃ τὰς προτροπὰς τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συντρόφων. Πολλάκις ἀπώλεσε τὸ θάρρος αὐτοῦ, καὶ πολλάκις ἐκινδύνευσε νὰ ἐπιναλάβῃ τὸν πρῶτον ἄτακτον βίον· ἀπέτρεπεν ὅμως αὐτὸν ἡ ἐλπίς τοῦ θησαυροῦ. Δίδων καθ' ἐκάστην πρὸς τὸν γέροντα ὑπαξιωματικὸν τὸ ἡμερομίσθιον, τὸ ὁποῖον συσσωρευόμενον κῦζανε καθ' ἑβδομάδα, ἠσθάνετο διπλασιαζομένης τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ. Καὶ μικρὸν μὲν ἦτο τὸ κέρδος ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν, ἦτο ὅμως πάντοτε κέρδος.

Ἐντὸς ὀλίγου ἡ ἐργασία ἔφερε τὴν συνήθη καρπὸν, ἦτοι ἐκαθάρισε τὴν καρδίαν καὶ ἐνέπνευσεν εἰς αὐτὴν ἀγαθὰ αἰσθήματα. Καθόσον δὲ ὁ βίος τοῦ νέου βιβλιοδέτου ἐγένετο τακτικώτερος, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ αἱ ὀρέξεις αὐτοῦ μετεβάλλοντο. Οἱ κόποι τῆς ἡμέρας καθίστων γλυκυτέραν τὴν ἀνάπαυσιν τῆς νυκτός· ὁ οἰκογενειακὸς βίος ἤρεσκεν αὐτῷ πλέον ἢ ἄλλοτε· δὲν ἐσκέπτετο περὶ τοῦ θησαυροῦ ὅπως πρότερον· ἠσθάνετο μεγίστην χαρὰν εὐρισκόμενος μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἠπόρει πῶς τόσον καιρὸν ἔζησεν ὀλίγον συκοινωνῶν μετ' αὐτῶν.

Ἐσπέραν τινὰ, ἐνῶ ἦσαν πάντες συντηγμένοι, κατὰ τὸ σὺνήθεσ, εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γέροντος ἐπιλοχίου, ἔπεσεν ὁ λόγος εἰς τὸν πρῶτον μῆστορα (μάστορα) τοῦ Γεωργίου, ὅστις μετὰ τριάκοντα ἔτων ἔντιμον καὶ ἐπιμελῆ ἐργασίαν ἠτοιμάζετο νὰ πωλήσῃ τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ καὶ νὰ ἰσυχάζῃ.

« Ὅποιος ἀγοράσῃ, εἶπεν ὁ Γεώργιος, τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀξιολόγου αὐτοῦ ἀνθρώπου, θὰ εὖρη θησαυρὸν, ἂν ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ διατηρήσῃ τοὺς πελάτας, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποκτήσει ἐκεῖνος διὰ τιμιότητα καὶ ἐμπειρίας. »

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ὑπαξ ὀμηκετικὸς ἐμειδίασε· τὴν δὲ ἐπ' αὐτῶν καλέσας τὸν Γεώργιον εἶπεν αὐτῷ·

— Αἱ δύο χιλιάδες δραχμαὶ ἐσυμπληρώθησαν, τέκνον μου.

— Ἀληθινά! ἀνεκράξεν ὁ νέος· ἔκθαμβος μὲν, ἀλλὰ μὴ δεικνύων πολλὴν διάθεσιν διὰ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ θησαυροῦ.

— Μάλιστα. Ἐν τοσοῦτῳ ἰδὲ τί γράφει αὐτὴ ἡ ἐφημερίς.

Καὶ ἀνέγνω ὁ Γεώργιος ταῦτα·

« Ἐξέτάσασα ἡ κυβερνησις ἐπέσθη ὅτι τὰ πρ-

ραχωμένα κιβώτια τοῦ Κικιμίλπηκην δὲν περιείχον θησαυρὸν, ἀλλὰ πυρίτιδα. »

— Ἄ! ἄ! ἀνεφώνησεν ὁ νέος, τὸ ἤξευρες καὶ μ' ἐπεριγέλασες.

— Ὄχι, υἱέ μου, δὲν σ' ἐπεριγέλασα· σὲ ὑπισχέθη θησαυρὸν καὶ αὐτὸν θὰ σὲ δώσω.

Εἶπε καὶ ἐξελθὼν μετὰ τοῦ νέου ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς ὠραῖον ἐργαστήριον, τὸ ἐργαστήριον τοῦ ἀρχαίου μῆστορος τοῦ Γεωργίου. Ἦτο δὲ ἐπεσκευασμένον, νεωστὶ κεχρωματισμένον, πλούσιον παντός ἀναγκαίου ἐργαλείου, καὶ ἐπὶ τῆς θύρας ἔφερε ταύτην τὴν προγραφήν· « *Βιβλιοδετεῖον Γεωργίου....* »

— Ἴδου, υἱέ μου, εἶπεν ὁ γέρον ἐπιλοχίας πρὸς τὸν δακρύοντα αὐτοῦ ἀνεψιὸν, ἰδοὺ τί ἀπέκτησες μετὰ τὰς δύο σου χιλιάδας δραχμῶν. Ἴδου ὅτι σὺ ὁ ἴδιος ὠνόμασες χ'ἴες, καὶ δικαίως, θησαυρὸν. Ἐνθυμοῦ πάντοτε, τέκνον μου, ὅτι ἀληθὴς θησαυρὸς εἶναι ἡ φιλοπονία, σύντροφον ἔχουσα τὴν οἰκονομίαν· καθὼς καὶ ἀληθὴς εὐδαιμονία εἶναι ἡ ἀνάπαυσις τῆς συνειδήσεως καὶ ὁ οἰκογενειακὸς βίος.

Οἰκονομία δέκα λεπτῶν καθ' ἐκάστην.

Ἐνδέχεταί τις τῶν νέων ἀναγνωστῶν μου ν' ἀντεῖπῃ ταῦτα· « Ἦκουσα τὴν ἱστορίαν σου, καὶ εὐρίσκω αὐτὴν ὠφέλιμον καὶ διδακτικὴν· ἐγὼ ὅμως δὲν ἠμπορῶ νὰ ὠφελθῶ ἀπὸ αὐτῆν· διότι οὔτε ἐπιτήδειος βιβλιοδέτης εἶμαι, οὔτε ἡ τέχνη μου εἶναι ἱκανὴ, ὅσην οἰκονομίαν καὶ ἂν κάμω, νὰ με προμηθεύσῃ δύο χιλιάδας δραχμῶν ἐντὸς τριῶν ἐτῶν. Εἶναι δυνατὸν νὰ οἰκονομήσω μίαν δραχμὴν ἢ τοῦλάχιστον πεντήκοντα λεπτὰ τὴν ἡμέραν, δηλαδὴ τριάκοντα ἢ δεκαπέντε δραχμῶν τὸν μῆνα; Ὄχι!.. ἄρα δὲν θὰ λάβω πώποτε τὴν εὐτυχίαν τοῦ Γεωργίου. Εἶμαι καταδικασμένος νὰ ζῶ κερδαίνων μόνον τὸν ἐπιούσιον ἄρτον μου. »

Εἰς τὸν νέον τοῦτον ἀποκρίνομαι ὅτι, ἐὰν δὲν δύναται νὰ οἰκονομῇ μίαν δραχμὴν ἢ πεντήκοντα λεπτὰ καθ' ἐκάστην, δύναται βεβαίως νὰ οἰκονομῇ μίαν δεκάραν· καὶ εἰς τὸν πτωχότερον εἶναι δυνατὴ ἡ μικρὰ αὕτη οἰκονομία. Ἔστω λοιπὸν, ἂς βάλῃ κατὰ μέρος μίαν μόνην δεκάραν καθ' ἡμέραν, καὶ αὕτη θέλει ἀσφαλίσαι αὐτὸν ἐναντίον τῆς πείνης.

Τὴν οἰκονομίαν αὐτὴν ἀκούων θὰ γελάσῃ βεβαίως καὶ θ' ἀνακράξῃ· « Μία δεκάρα καθ' ἡμέραν! ὠραῖος θησαυρὸς! »

Καὶ ἐγὼ ἀποκρίνομαι ἐκ νέου· « Δὲν ἤξεύρεις, φίλε μου, νὰ λογαριάζῃς· ἰδοὺ ἐγὼ λογαριάζω ἀντί σου. Ὑποθέτω ὅτι ἔχεις δεκαπέντε ἔτων ἡλικίαν. Ἐὰν καθ' ἡμέραν ῥίπτῃς εἰς ἓνα σύρτην μίαν δεκάραν, ἤξεύρεις ποία ποσότης θὰ συγκροτηθῇ ὅταν γίνῃς πεντήκοντα πέντε ἐτῶν; χίλιαι τετρακόσαι δραχμαὶ καὶ ἐπέκεινα. Καὶ ἂν ἀντὶ νὰ ῥίπτῃς τὰς

δεκάρας εἰς σύρτην καταθέτραι αὐτάς εἰς τὸ ταμειυ-
τήριον τῆς Τραπεζῆς, θέλεις ἔχει ἐντὸς τοῦ ἀνωτέρω
δικαστήματος ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας δραχμῶν.
Καὶ διὰ τὰς ἀποδείξω ψηλαφητὴν τὴν ἀλθίειαν
αὐτὴν, ἰδοὺ σὲ κάμω τὸν ἐφεξῆς λογαριασμὸν. »

*Πῖναξ δεικνύων τὴν ποσότητα, ἣτις κατ' ἔτος
συγκροτεῖται ἐκ τῆς καταθέσεως τριῶν δραχ-
μῶν κατὰ μῆνα εἰς τὸ ταμειυτήριον.*

ΗΛΙΚΙΑ τοῦ χειρώνα- κτος.	ΕΤΗ τῆς ἀπο- ταμειύ- σεως.	ΤΟ ΟΛΟΝ τῶν ἀπο- ταμειύ- σεων εἰς δραχμάς.	ΤΟ ΟΛΟΝ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν χειρώνακτα δραχμῶν.	ΤΟΚΟΣ.
17	1	36	36 00	0 00
18	2	72	73 80 ⁽¹⁾	4 80
19	3	108	113 49	3 69
20	4	144	155 16	5 67
21	5	180	198 92	7 76
22	6	216	244 87	9 95
23	7	252	293 11	12 24
24	8	288	343 77	14 66
25	9	324	396 96	17 19
26	10	360	452 80	19 85
27	11	396	511 44	22 64
28	12	432	573 2	25 57
29	13	468	637 67	28 65
30	14	504	705 55	31 88
31	15	540	776 83	35 28
32	16	576	851 67	38 84
33	17	612	930 25	42 58
34	18	648	1012 77	46 51
35	19	684	1099 40	50 64
36	20	720	1190 37	54 97
37	21	756	1285 89	59 52
38	22	792	1386 19	64 29
39	23	828	1491 50	69 31
40	24	864	1602 7	74 57
41	25	900	1718 18	80 10
42	26	936	1840 8	85 91
43	27	972	1968 9	92 00
44	28	1008	2102 49	98 40
45	29	1044	2243 62	105 13
46	30	1080	2391 80	112 18
47	31	1116	2547 39	119 59
48	32	1152	2710 76	127 37
49	33	1188	2882 30	135 54
50	34	1224	3062 41	144 11
51	35	1260	3251 53	153 42
52	36	1296	3450 11	162 58
53	37	1332	3658 61	172 51
54	38	1368	3877 54	182 93
55	39	1404	4107 42 ⁽²⁾	193 88

(1) Τὸ δεύτερον ἔτος θέλει ἔχει ὁ χειρώναξ 73 δρ. καὶ λ. 80, δηλ. 36 δρ. καταθέσεως τὸ πρῶτον, 36 τὸ δεύτερον ἔτος, καὶ 1 δρ. καὶ 80 λ. τόκον τῆς πρώτης καταθέσεως καὶ οὕτω καθεξῆς.

(2) Τοῦτο τὸ ποσὸν θέλει ἔχει ὁ χειρώναξ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ 56 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, εἰ καὶ κατέθετε μίαν μόνην δε-
κάραν καθ' ἡμέραν.

ἰδοὺ λοιπὸν τί ἀποκτῆ τις μίαν δεκάραν οἰκονο-
μῶν τὴν ἡμέραν. Σ' ἐρωτῶ λοιπὸν, φίλτατε χει-
ρώνναξ, τί προτιμᾷς; νὰ ἐξοδεύης τὴν δεκάραν ἢ
νὰ ἀποταμιεύης αὐτήν; Ὁμολόγησον, φίλε μου, ὅτι
μία δεκάρα καθ' ἐκάστην δαπανωμένη δὲν φέρει
μεγάλην ἀπόλαυσιν, ἐνῶ οἰκονομουμένη, ὡς ὑπέ-
δειξ, θέλει ἐπὶ τέλους σὲ κταστήσει κύριον ἀ-
ληθινοῦ θησαυροῦ.

Καταργηταὶ αἱ ἀνωφελεῖς δαπάναι.

Δὲν γνωρίζω χειρώννακτα ὁ ὁποῖος νὰ μὴ δαπα-
νᾷ εἰς μάτην, εἰς καπνὸν, πικραδείγματος χάριν, καὶ
πλεῖονα τῶν δέκα λεπτῶν καθ' ἡμέραν. Καὶ τίς ἢ
ἀνάγκη νὰ καπνίζῃ; Ἐρωτήσατε τοὺς μὴ καπνί-
ζοντας, καὶ θέλετε μάθει ὅτι εἰσὶ καὶ πλεόν τῶν
καπνιζόντων εὐχαριστημένοι. Πιθανὸν ὁ καπνὸς νὰ
συντελῇ κατὰ τινα κλίματα καὶ κατὰ τινὰς περι-
στάσεις εἰς τὴν υγείαν, ὡς φέρο' εἰπεῖν ἐν τῇ Ἀγ-
γλίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ, ὅπου πνίγονται οἱ ἄνθρωποι
ἐντὸς βμίγλης. Ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς
Ἑλλάδος εἰς τί ἄλλο χρῆσιμῆς, εἰμὲ εἰς τὸ νὰ
ἐρεθίζῃ δι' ἀδικόπου χρήσεως τὰς νεκρωμένους
αἰσθήσεις τῶν ὀκνηρῶν; Τοιαύτην ὅμως ἀνάγκην
δὲν ἔχει ὁ χειρώνναξ· διότι αὐτὸν ζωογονοῦσιν ἡ ἐρ-
γασία καὶ τὸ εἶξ αὐτῆς προσδοκώμενον κέρδος.
« Τὸ ἀγῶγι ζυπνᾷ τὸν ἀγωγιάτην », λέγει πολλὰ
ἐρθῶς ἡ προροιμία.

Εἰς τὴν ἀνωφελῆ λοιπὸν αὐτὴν ἀπόλαυσιν τοῦ
καπνοῦ ὁ χειρώνναξ δαπανᾷ καὶ ὑπὲρ τὴν μίαν δε-
κάραν καθ' ἐκάστην. Ἄν ἐλοχαρίζε θὰ ἐνόει τὸ μέ-
γεθος τῆς ζημίας· θὰ ἔβλεπεν ὅτι εἶναι προτιμῶ-
τερον νὰ ἔχη τέσσαρας χιλιάδας δραχμῶν πραγμα-
τικῶν, ὡς ἀπεδείχθη ἀνωτέρω, παρὰ νὰ ἐξατμιζῇ
αὐτάς εἰς καπνόν. (Ἐπεταὶ συντέχεια.)

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 4, 1866.

Τὰ ἐν Κρήτῃ διαδραματιζόμενα περιῆλθον ἐσχά-
τως εἰς τὴν λύσιν αὐτῶν. Ἡ γενικὴ συνέλευσις τῶν
Κρητῶν, δι' ἐγγράφου διακοινώσεως πρὸς τοὺς ἐκεῖ
προξένους καὶ διὰ ψηφίσματος τῆς 16/28 Αὐγού-
στου, ἀνεκήρυξε τὴν ἔνωσιν τῆς νήσου μετὰ τῆς ἐ-
λευθέρου Ἑλλάδος. Ἡ διακοινώσις, γραφείσθ ἐν Προσ-
νέρω Ἀποκορώνου, ἀνακεφαλαιῶν τὰ ἀπὸ τοῦ 1821
παθήματα καὶ τοὺς ἀγῶνας τῶν Κρητῶν. Ἐγένοντο
δὲ καὶ ἐνοπλοὶ συμπλοκαὶ μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ
τῶν ἐγχωρίων Ὀθωμανῶν, καθὼς καὶ τῶν ταυτικῶν
στρατευμάτων, πρὸς τοῦτοίς δὲ καὶ σφαγαὶ χρι-
στιανῶν γερόντων, γυναικῶν καὶ παιδίων. Ἐν το-
σοῦτῳ ὁ τύπος τῆς Δύσεως φαίνεται συμπαθῶν πρὸς
τὸ κίνημα τῶν Κρητῶν. Ὁ Constitutionnel τῆς

Γαλλίας, καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένη ἀγγλικὴ ἐφημερίς λέγουσιν ὅτι κατὰ τινα εἰδήσιν ἐν Λονδίῳ, ἡ Ἀγγλία συμβουλεύει τὴν ὀθωμανικὴν κυβέρνησιν νὰ παραχωρήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Κρήτην ἀντὶ χρηματικῆς ἀποζημιώσεως.

Ὁ Morning-Post ἀξιοῖ ὅτι δὲν εἶναι ἀπίθων νὰ συνάψῃ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων γάμον, ὅστις θέλει βελτιώσῃ ὕλικῶς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς εὐρωπαϊοῦ ἡγεμόνος. Ἀλλὰ, προστίθεται, τοῦτο ἐξαπατᾶται ἔκ τινων ἕρων τῶν ὁποίων ἡ φύσις θέλει ἀναδείξει τὴν ἑλληνικὴν ἐξουσίαν. Ὁμολογητέον ὅτι ταῦτα εἰσὶν ὅπως οὖν περινεοημένα καὶ δύσληπτα. Τὴν περὶ γάμου εἰδήσιν ἐπαναλαμβάνουσιν, ἀορίστως ὅμως, καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες.

Ὁ Κ. Χρ. Φιλητῆς, ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ ἐπισήμων διδασκάλων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, μέχρι τοῦδε καθηγητὴς ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, ὠνομάσθη καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Πολύτιμον τὸ ἀπόκταμα.

Ὁ ἐν Ρώσισι Κ. Ἀλέξ. Δημ. Μουρουζῆς, γόνος τῆς εὐεργετησάσης τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εὐκαλοῦς οἰκογενείας τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Μουρουζῶν, ἐδώρησάτο τῷ Πανεπιστημίῳ 25,000 δραχμῶν, δι' ὧν ἠγοράσθη ἀξιόλογος συλλογὴ ἰονικῶν νομισμάτων παρὰ τοῦ Κ. Π. Λάμπρου.

Καὶ ὁ ἐξ Ἠπείρου δὲ Ἀλ. Πλακίδης, ἀποθνῶν ἐν Δακίᾳ, ἀρτίως δέκα χιλιάδας φλωρίων ἢ 130,000 δραχμ. εἰς τὸ ἔθνος, καθικετεύσας τὸν Βασιλέα νὰ διαθέσῃ αὐτὰ εἰς φιλανθρωπικὰ καταστήματα.

Ἴδοὺ ἀληθὴς φιλογένεια!

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Écrire comme un Ange. Ἐν τῷ ἀρίστῳ γαλλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι, τῷ ἐπιγραφομένῳ Γραμμικὴ Ἀποθήκη (Magasin pittoresque), τοῦ ἔτους 1840, ἀναγνώσκουμεν (ἐν σελ. 104) ὅτι ἡ συνήθεια γαλλικῆ φράσις γράβειν ὡς Ἄγγελος (écrire comme un Ange), προέκυψεν ἐκ τῆς ἐξῆς περιστασεως. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Φραγκίσκου τοῦ Α' (ἔτος μετὰ τὸ 1313 καὶ τοῦ 1347), ἦλθε καὶ

ἀποκατέστη εἰς τὴν Γαλλίαν Ἕλληνας τινες πρόσφυζοι καλούμενοι Ἄγγελος Βεργίνιος. Ἦτο δ' ὁ Ἕλληνας οὗτος Οὐμασίος καλλιγράφος· ἡ γραφὴ αὐτοῦ ἐθαυμάσθη παρ' ὄλων τῶν Γάλλων λογίων, ἡ φήμη αὐτοῦ κατέστη εὐρωπαϊκὴ, καὶ ἐθεωρεῖτο εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ὁ ἀριστος μετὰ τῶν συγχρόνων του. Ὁ περὶ φημος Ἄγγλος καλλιγράφος Ἡβραϊκός Στέφενος συγκατηριθμεῖτο μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἑλλήνος καλλιγράφου. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγγέλου κατήντησε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἰδέαν τῆς καλλιγραφικῆς τελειότητος, καὶ ἐντεῦθεν προέκυψεν ἡ ὡς ἀνωτέρω συνήθεια ἐν Γαλλίᾳ φράσις, ἥτις λέγεται ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὑφ' ἣν καὶ τὸ ζωγραφίζειν ὡς Παγαῆλος ἢ ὡς Μιχαὴλ Ἄγγελος. Ὁ λόγιος Κερκουαῖος Νίκανδρος Νούκιος, ἀναφέρει ἐν τῇ περιηγήσει του περὶ τοῦτου τοῦ Βεργίνιου, οὗ τινος ἦτο σύγχρονος, καὶ τὸν ὁποῖον ἐγνώρισεν ἐν Χαρισίσι. Κατὰ τὸν Νούκιον, ὁ Βεργίνιος ἦτο Κρήσις. Ὁ βασιλεὺς Φραγκίσκος Α' διώρισεν αὐτὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν τυποτομηθέντων Ἑλληνικῶν βιβλίων ἐπὶ ἀδρῶ ἐνιουσίῳ μισθῷ. Ὁ Βεργίνιος ἦτο οὐ μόνον καλλιγράφος ἀριστος, ἀλλὰ καὶ φιλολόγος. Ἀντέγραψέ τινα τῶν ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἢ τῆς κακῆς χρήσεως βλαβέντων Ἑλληνικῶν χειρογράφων, προσκπέκτησε νέα καὶ ἐνάπνευσεν εἰς τὸν βασιλέα Φραγκίσκον Α' τὸν εὐγενῆ ζῆλον νὰ παραδώσῃ πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν τύπον ἢ εἰς τὴν χαλκογραφίαν. Εἰς τὸν Βεργίνιον ἐφείλεται ἡ πρώτη διὰ τοῦ τύπου διάδοσις τῶν Ἑλληνικῶν, τῶν Λατινικῶν καὶ αὐτῶν τῶν Ἑβραϊκῶν βιβλίων ἐν Γαλλίᾳ, καὶ αὐτὸς ἐσχεδιογράφησεν ἐκεῖ ἐπιτυχέστατα τὰ πρῶτα τυπογραφικὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

Μέσις τοῦ ἐν τῷ 594 σελ. γράβον.

Ἐπομονὴ κακῶν ἀπάντων φάρμακον.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Κατὰ τινα διάλεκτον ἄκλιτον μέρος εἶμαι,
Καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν μαῖς ἐξέχον βίβλον κεῖμαι,
Νὰ μ' ἀνατρέψῃς παιδιὰς χάρις ἐὰν θελήσῃς,
Ὁ ἥλιος θὰ σκοτισθῇ, θὰ σκοτισθῇ ἡ γῆσις.

Κ. Π. Υ.

Γ Ρ Ι Φ Ο Σ.

ΔΙΣ

μαῖο

